

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

OCAK 2014 4. GÜNCEL EDITIONAT
BASKI YERİ: 31. YILDIZLAR YOLU
35.000 ADDET BASKI MİKTARI
FİYAT: 3,00 TL

FATMA CİHAN AKKARTAL

YAŞASIN KÖTÜLÜK!

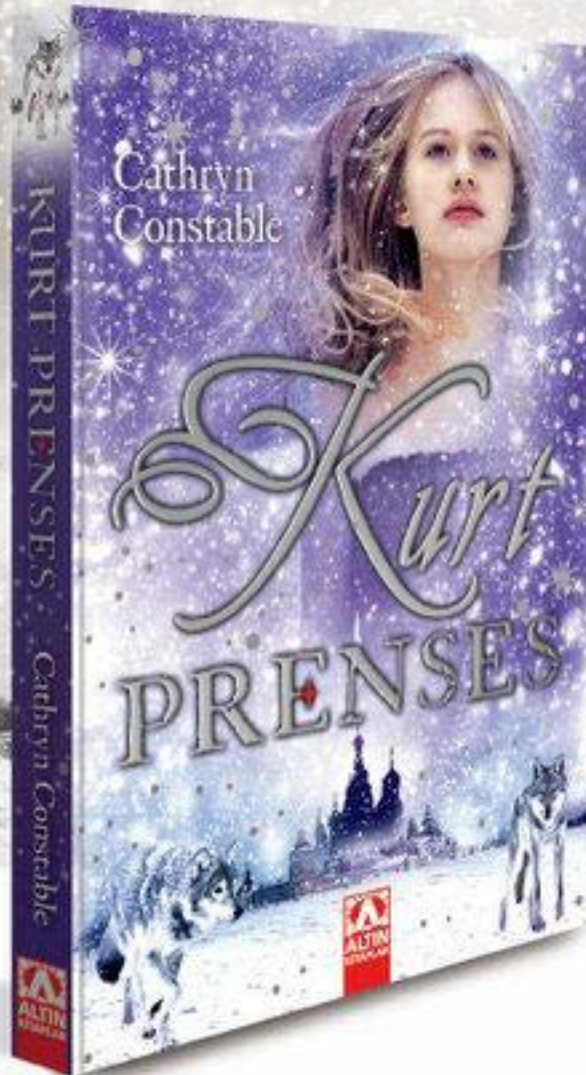
ISSN 2146-2127

9 772146 212005 >

Kurt PRENSES

**BİR KÖŞEDE GERÇEKLEŞMEYİ
BEKLEYEN HAYALLERİNİZDEN
ASLA VAZGEÇMEYİN...**

Sophie yaşamını değiştiren bir yolculuğa çıkana kadar rüyalarında gördüğü o görkemli sarayın, karın ve kurtların bir anlamı olduğunu hiç düşünmemişti.

Tüm bu hayallerin vermeye çalıştığı mesaj ve yaşadığı sıra dışı olaylar ona geçmişinden gelen bir miras olabilir miydi?

DÜNYADAN 16

Nobel edebiyatının inceliği mi,
bilimkurgunun popülerliği mi?

Mert Tanaydın

ELEŞTİRİ 34

Salinger'ın üç yeni hikayesi:
Sabahları ortalık
sessiz ve soğukken

Kaya Genç

ELEŞTİRİ 44

Elif Şafak'ın yeni romanı:
Arzın çeperinde
beyhude gezerken

Nazan Maksudyan

ELEŞTİRİ 48

Yeni diyarlar,
yeni arayışlar

Sevin Ökyay

ELEŞTİRİ 50

Boynunuzdan bir tatlı
ısınk almaya geldim

küçük İskender

ELEŞTİRİ 52

Haruki Murakami'den:
Koşu parkurunda felsefe

Gökçe Gündüç

HABERLER 04

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ BÜLTENİ 08

KARNE 10

Yaratıcı Yazmanın Hazrı, Şipşak Mozart, Celladın Gözyaşları

KEŞFET 12

Suavi öneriyor: Faust

SİNEMA 14

Didem Madak'ın göndermeleriyle Hasan Cömert

KENT 18

Bir şehir kaybolmasın diye Burcu Arman

DOSYA 20

Yaşasın kötülük! Fatma Cihan Akkartal

EDEBİYATDIŞI 28

Bülent Somay ile söyleşi: Ayşe Çavdar
"İyi yoktur, ama kötü vardır"

KARARSIZ OKUR 30

Hepimiz kötüyüz!

ELEŞTİRİ 32

Öykü: Alaylı mı, mektepli mi? Burcu Bayer

ELEŞTİRİ 36

Edebi zevkler ve toplumsal idrak fırsatları Selçuk Uygur

KARŞILAŞTIRMALI ELEŞTİRİ 40

"Romantik" Venedik gezisi öncesi... Ceyhan Usanmaz

ELEŞTİRİ 42

İtaatkar ve uygar!.. A. Ömer Türkeş

ŞAHANE BİR KİTAP 46

Edebiyatı görmek! Oylum Yılmaz

ELEŞTİRİ 54

Bir büyük yaratıcının kişisel cehennemi Hayati Roman

ELEŞTİRİ 56

Vampirin kanı yerde kalmaz Yankı Enki

ELEŞTİRİ 58

Fiyaskonun o yalancı kokusu Aykut Ertuğrul

FİKRİ SABİT 60

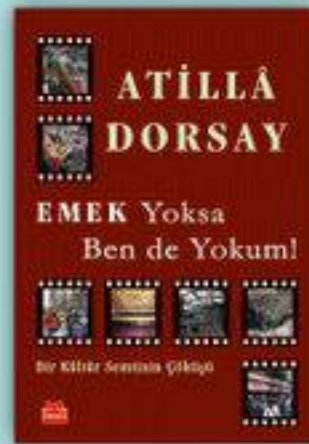
Dön bebeğim!

Aslolan Edebiyattır!..

Uğur Mumcu'nun ölümünün 20. yılında onu bütün yönleriyle anlatan bu özyaşamöyküsel romanı Sevgi Özel uzun ve ayrıntılı bir araştırma sonucu hazırladı.

Biyografi, 504 sayfa

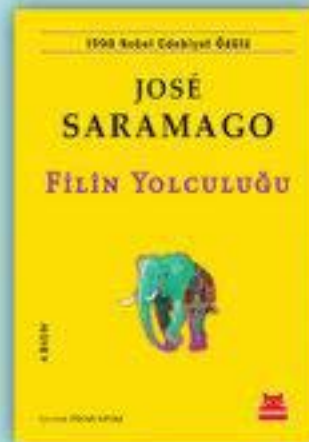
Güncel, 240 sayfa

Bir Beyoğlu aşığı olan Atilla Dorsay'dan Emek Sineması bağlamında dünyayla-bugünüyle eksiksiz bir Beyoğlu kitabı.

Tuna Kiremitçi yüz binlerin okuduğu romanında iyi bildiği bir dünyayı, bir müzisyenin dünyasını anlatıyor.

Roman, 224 sayfa

Roman, 200 sayfa

Fil Süleyman'la bakıcısı Subhro'nun Avrupa'yı bir baştan bir başa geçişini, İspanya'dan çıkıp Avusturya İmparatoru'na gidişini anlatan *Filin Yolculuğu*, Saramago'nun en keyifli romanı.

Serhat Güney'den günümüz gençliğine odaklanan bir ilk roman. Gençlerin az bilinen dünyalarına doğru bir yolculuk vaat eden tempolu, dobra bir kitap.

Roman, 208 sayfa

Öykü, 160 sayfa

İnci Aral *Ruhumu Öpmeyi Unuttun*'daki öykülerinde insanlığın ortak belleğindeki en tekinsiz yakaya çeviriyor bakışını. Hem gidenlerin hem de kalanların o büyük yalnızlığına, "ölüm"e eğiliyor.

Anna Karenina, tüm zamanların en iyisi

Aralarında Julian Barnes, Peter Carey, Paul Auster ve Stephen King gibi isimlerin de bulunduğu 125 yazar, en çok beğendikleri 10 kitabı seçti.

Söz konusu yazarların, J. Peder Zane'nin editörlüğünde *The Top Ten, Writers Pick Their Favorite Books* (En İyi 10 Yazarlar Favori Kitaplarını Seçti) adıyla kitaplaştıran bu seçimlerine göre, tüm zamanların "en iyi 10 kitabı" listesi şöyle: 1) *Anna Karenina*, Lev Tolstoy; 2) *Madame Bovary*, Gustave Flaubert; 3) *Savaş ve Barış*, Lev Tolstoy; 4) *Muhtesem Gatsby*, F. Scott Fitzgerald; 5) *Lolita*, Vladimir Nabokov; 6) *Middlemarch*, George Eliot; 7) *Huckleberry Finn'in Serüvenleri*, Mark Twain; 8) *Hamlet*, William Shakespeare; 9) *Hikâyeler*, Anton Çehov; 10) *Moby Dick*, Herman Melville.

Bu kitaptaki diğer listeleri www.toptenbooks.net adresindeki internet sitesinde bulabilirsiniz.

E-kitap artık lüks tüketim sayılmayacak!

E-kitabın ülkemizdeki macerası bugüne dek pek kolay olmadı. Ancak geçenlerde Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanan bir değişiklik, ilgililerin yüzünü güldürdü. Karara göre, "e-kitap ve benzeri yayınlann elektronik ortamda satışı"nda uygulanacak KDV oranı yüzde 18'den yüzde 8'e düşürülüyor.

Uzun süredir yüksek vergiden mustarip olan e-kitap uzmanları, e-kitapların kültür ürünü olarak değil de lüks tüketim ürünü olarak görülmesine tepki gösteriyor ve e-kitapların da kültür ürünü olduğunu ispatlamak için yoğun çaba harcıyordu. Hatta geçen yıl kutsal kitapların KDV'sinin (gazete ve dergiler gibi) yüzde 1'e indirilmesinin ardından kitaplarda KDV terbiyesi iyiden iyiye alevlenmişti. KDV'nin normale inmesinin e-kitap fiyatlarına nasıl etki edeceğini hep birlikte göreceğiz.

Norveç'ten dijital atak

Norveççe yayımlanan tüm kitap, dergi ve gazeteler ile televizyon ve radyo programlarını dijital ortama aktarma hedefiyle 2006'da yola çıkan Norveç Milli Kütüphanesi, bu arşivi Norveç IP adresinden bağlanan herkese ücretsiz olarak sunmaya hazırlanıyor.

Huffington Post'un haberine göre kütüphane, bu planı 15- 20 yıl içerisinde hayata geçirecek. Bu süre içerisinde, ilgili yasa uyarınca tüm yayınevlerinin ve medya kuruluşlarının ellerindeki malzemeyi kütüphaneye sunması gerekiyor. 2012 itibarıyla, Milli Kütüphane, 350 bin gazete baskısını, 235 bin kitabı ve 240 bin sayfa oylarını dijital ortama geçirdi. Bu hamle bazıları kütüphanenin fiziksel geleceği konusunda endişelendirse de, Milli Kütüphane, var olan arşivleri oldukları yerde el değmeden saklayacaklarını duyurdu.

Fransızlar kitaba artık daha az bütçe ayırıyor

Kitap okuma oranlarının yüksekliği ile ünlü Fransızların kitap satın almak için ayırdığı bütçenin geçen yıllara oranla düştüğü ortaya çıktı. GFK danışmanlık şirketi tarafından yapılan araştırmada, Fransızların kitaba ayırdığı bütçenin her geçen yıl düştüğü belirtildi. 2010-2011 arasında kitap (e-kitap da dahil) alırken yüzde 94,90 euro harcıyan Fransızların 2012-2013 döneminde harcamalarının 81,20 euro'ya kadar gerilediği görüldü. E-kitap okuma alışkanlıklarına da vurgu yapılan araştırmada, e-kitap tercih edenlerin yüzde 84'ünün yasal yollardan, yüzde 9'unun yasal olmayan, yüzde 8'inin de hem yasal hem yasal olmayan yollardan elektronik kitap indirdiği belirtildi. Araştırma, 10 ila 65 yaş arasındaki 2 bin 360 kişi üzerinde 13 Eylül-4 Ekim arasında yapıldı.

Stephen King de Twitter'da

ABD'li hikaye ve roman yazarı Stephen King de artık sosyal paylaşım sitesi Twitter'da. Takipçi sayısı daha ilk haftalardan 250 bine yaklaşan King'in resmi internet sitesinde bu gelişmeye ilişkin şu ifadeler yer aldı: "Stephen'in artık resmi bir Twitter hesabı var. Sahte hesaplara aldanmayın! Bu arada, hâlâ tweet yerine kitap okumanız gerektiğine inandığı için çok fazla paylaşımında bulunmayıp, bundan sonra da zamanının büyük bölümünü kitap yazmaya ayıracaktır. Aynı fikirde olduğunuzu umuyoruz!"

King'in Twitter üzerinden yaptığı ilk paylaşım ise şöyle: "İlk tweetim. Artık bakkir değilim. Nazik olun!"

Başkomser Nevzat, radyonun favorisi!

Türkiye radyolarında edebiyatla ilişkili programlara pek sık rastlamıyoruz artık. "Arkası yarınlı" kitap okumaları ise anne-babalarımızdan dinlediğimiz bir masal gibi yalnızca. Kitaplar gibi radyonun da televizyonun gölgesinde kaldığı günümüzde, Ahmet Ümit'in ünlü karakteri Başkomser Nevzat'ın serüvenleri NTV Radyo'nun en çok dinlenen programı olmayı başardı!

Ahmet Ümit, Başkomser Nevzat'ın başarısını tanıyan bir karakter olmasına bağlayarak, "Başka örneği olmadığı için hoş gidiyor," diyor. Ümit'e göre bir metni radyoya uyarlamak, televizyona uyarlamaktan daha zor: "Metni efektlerle desteklemeniz gerekiyor. Televizyonda ise göstererek anlatma imkanı var." Başkomser Nevzat, her cumartesi 13.30 ve her pazar 16.10'da NTV Radyo'da dinlenebilir.

Amazon'da bu yıl en çok Dan Brown sattı

Online alışveriş devi Amazon, 2013 yılında en çok sattıkları kitapları açıkladı. Listenin başında Dan Brown'in Cehennem'i bulunuyor. İkinci sırada Khaled Hosseini'nin Ye Döğür Yankıland'u yer alırken, üçüncü sıraya Robert Galbraith'in (yani J.K. Rowling'in) Cuckoo's Calling'i yerleşmiş. Listenin sekizinci sırasında yer alan Sylvia Day'in Sana Bağlandım'da Türkçede bulabileceğiniz bir diğer eser. Hosseini ve Galbraith'in kitapları Amazon'un "Yılın En İyi Kitapları" listesinde de yer almıştı.

Harry Potter şimdi de tiyatro sahnesinde

J. K. Rowling'in tüm dünyada fenomen haline gelen serisi Harry Potter, 450 milyondan fazla satılan yedi kitaptan ve 7.7 milyar dolar hasılat elde eden sekiz filmten sonra şimdi de tiyatro sahnesine uyarlanıyor. Oyunun, iki yıl sonra Londra'nın tiyatro merkezi West End'de prömiyer yapması bekleniyor.

Rowling, Harry Potter'ın tiyatroya uyarlanması konusunda yıllardır sayısız teklif aldığını belirterek, "Yapımcılar Sonia [Friedman] ve Colin [Callender] bana anlamlı gelen ve Harry Potter'ın sahneye konulması için gerektiğini düşündüğüm duyarlık, yoğunluk ve samimiyeti içeren vizyona sahipti. Bir yıllık fikir alışverişi sonrasında projede artık yol aldığımızı söyleyebilirim," dedi.

Yedi kitaba yayılan Harry Potter-Voldemort mücadelesinden ziyade, Harry Potter'ın büyücü okulu Hogwarts'a gitmeden önceki çocukluk yıllarını anlatacak olan oyunu Rowling, bir oyun yazarıyla birlikte kaleme alacak.

Tiyatro oyununda da pay sahibi olacak olan film yapım şirketi Warner Bros'un, oyunu daha sonra sinemaya uyarlayabileceği belirtildi.

Kütüphaneden ateistin başışına ret

Naperville'deki matematik öğretmeni ve Friendly Atheist adlı blogun yazarı Hemant Mehta, yerel bir eski muhanipiler grubunun fon desteğini çektiği bir halk kütüphanesine yardım için bir bağış kampanyası başlattı.

Radikal Gazetesi'nin Huffington Post'tan derlediği habere göre Mehta düzenlediği kampanyada topladığı 3 bin doları (kabaca 6 bin lira) kütüphaneye verdi. Ancak kütüphane yönetimi "Amerikan Anayasası'nın din ve vicdan özgürlüğüne ilişkin birinci ek maddesiyle ilgili bir tartışmaya girmek" ve "herhangi bir politik veya dini amaca" yakın ya da karşı görünmek istemediği gerekçesiyle söz konusu bağışı reddetti. Kütüphane yönetiminin mali işlerden sorumlu yöneticisi Catherine Peters, Mehta'nın blogundan "nefret grubu" olarak söz etti.

ABD'de ateist toplulukların sık sık benzer dışlanma ve hakaretlere maruz kaldığı biliniyor.

Ejderha Dövmeli Kız dönüyor

Milennium Üçlemesi'yle tüm dünyada üne kavuşan Stieg Larsson'un ölümünden dokuz yıl sonra yeni bir "Ejderha Dövmeli Kız" romanı geliyor. İsveçli yayınevi Norstedts, serinin devamını kaleme alması için yazar David Lagercrantz'la sözleşme imzaladıklarını açıkladı. Ancak bu sözleşme yazarın 30 yıllık partneri olan Eva Gabrielsson'un pek hoşuna gitmemişse benziyor. Gabrielsson, kitabın Larsson'un yarım kalan romanı ile bir ilgisi olmadığını ve yazarın vârislerinin daha fazla para kazanabilmek için ağgözü davrandıklarını söyledi. Adı henüz belli olmayan roman 2015'te yayımlanacak.

Kış Günlüğü'nün devamı yolda

ABD'li romancı Paul Auster, geçen yıl dünyada ilk kez Türkiye'de yayımlanan *Kış Günlüğü* kitabının ikinci ve son cildini bitirdiği açıklandı. *Report from the Interior* (Çeriden Haber) adını verdiği devam kitabında Auster, New Jersey'de geçirdiği yıllardan, annesiyle babasının mutsuz evliliğine kadar pek çok ayrıntıya yer veriyor. Kitapta Thomas Edison'ın, laboratuvarında çalışan babasını isten çıkardığını da anlatan Auster, "New Jersey'de bize çok yakın oturan, hatta aynı barbera gittiğimiz Thomas Edison, babamın Yahudi olduğunu öğrenince onu isten çıkardı," ifadelerini kullandı.

Beyonce'nin ilhamı bir romancı

"Kız çocuklarına fazla dikkat çekmemeyi, olduklarından küçük görünmeyi öğretiyoruz. Onlara 'Hırslarınız olabilir ama aşırıya kaçmayın, başarılı olmaya çalışın ama çok başarılı olmayın; yoksa erkekler için bir tehdit oluşturunuz,' diyoruz." Feminizmin sesi, ABD'li pop şarkıcısı Beyonce'nin 13 Aralık'ta piyasaya çıkan yeni albümünün öne çıkan şarkılarından biri olan *Flawless*'ta Nijerya doğumlu feminist yazar Chimamanda Ngozi Adichie'nin bu feminizmi çağrısına yer verdi. Adichie bu konuşmayı 2012'de katıldığı bir konferansta yapmıştı.

Türkiye'de yayımlanmış hiçbir kitabı bulunmayan yazarın dört romanı var. Bunlardan sonuncusu olan *Americanah*, *The New York Times* tarafından "2013'ün En İyi On Kitabı" listesine alınmıştı.

Zarları elinize alın ve
bırakın şans sizi özgürleştirsin.

ZAR KİTABI

KENDİNİZİ SUÇLAMAKTAN SIKILDIYSANIZ
HAYATIN TEKDÜZELİĞİNDEN BIKTIYSANIZ
YA DA SADECE EĞLENMEK İSTİYORSANIZ BIRAKIN ZAR KARAR VERSİN

"Etkileyici, dâhice ve müthiş eğlenceli."

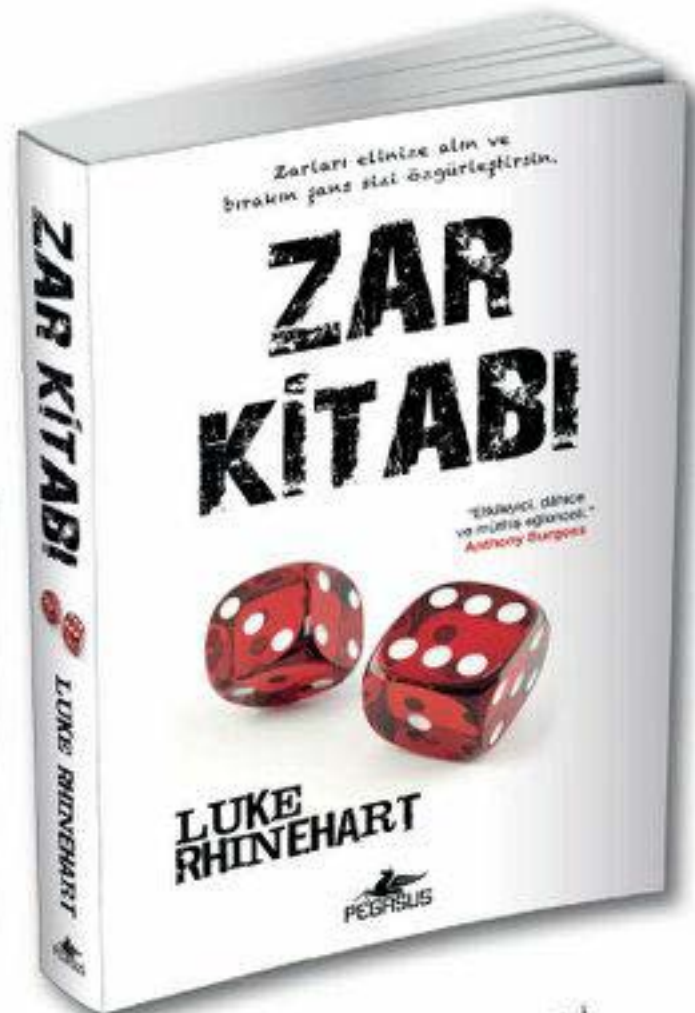
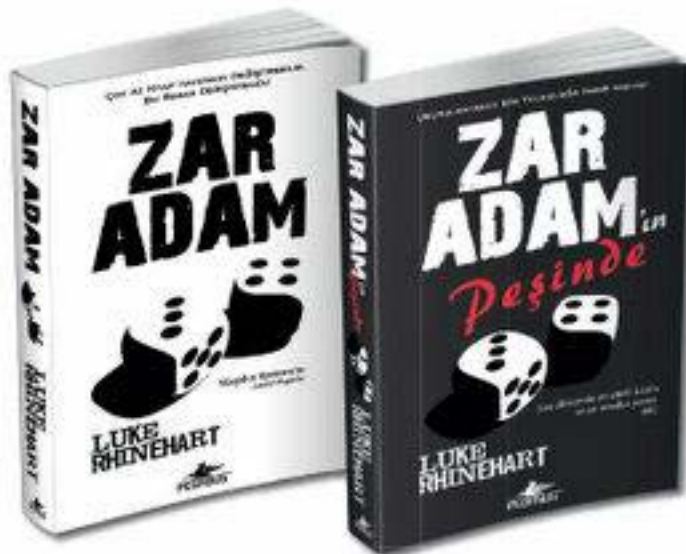
Anthony Burgess

"Yüzyılın romancısı."

Loaded Magazine

"Çok komik ve ustaca yazılmış."

Time Out

facebook.com/pegasusyayinlari

twitter.com/pegasusyayinevi

PEGASUS
www.pegasusyayinlari.com

Orhan Müstecaplıoğlu

hakkına sahip olmasını talep ediyoruz."

- Agos gazetesi, Türk Tarih Kurumu'nun (TTK) Ermeni meselesini araştıran öğrencileri fışıldığını iddia etti. Buna göre TTK, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) aracılığıyla üniversitelere gönderdiği bir yazıyla, Ermeni meselesi üzerine çalışan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin isimlerini, çalışma başlıklarını ve iletişim bilgilerini istedi. TTK'dan bir yetkili, gazeteye Ermeni meselesini çalışan öğrencilerin bilgilerini başkan Mehmet Metin Hılagü'nün talep ettiğini söyledi. Ancak Hılagü, fışılma iddialarını reddetti ve söz konusu isteğin kendi bilgileri dışında YÖK tarafından talep edildiğini belirtti. Aynı yetkili, burs verilirken hangi kriterlerin göz önüne alındığı yönündeki soru üzerine ise, "Kurum olarak (Ermeni Soykırımı'nı) resmen kabul etmiş değiliz, onun için burs verilmeyebilir. Başvuru yapabilirler ama olumlu sonuç çıkmayabilir," dedi.
- Sel Yayıncılık'a Apollinaire'in *Genç Bir Don Juan'ın Maceraları* nedeniyle açılan davada karar açıklandı. Çağlayan'daki 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Sel Yayıncılık Genel Yayın Yönetmeni İrfan Sancı ve kitabın çevirmeni İsmail Yergüz'un cezasını beş yıl erteledi. Kitap hakkında verilen beraat kararını bozan Yargıtay, "Toplumun ar ve haya duygularına aykırı" bulunduğu eserin yayıncısı Sancı ve çevirmeni Yergüz'un 6- 10 yıl arasında hapis istemiyle yargılanmasını kararlaştırmıştı. Yayınevi kararı Twitter'dan şöyle yorumladı: "Beş yıl ertelendi ceza, mahkumiyet de yok beraat da. Uslu bir yayıncı olursak belki beraat bile edebiliriz ileride... Ama en azından Yargıtay'ın 3. ve 5. madde, çocuk istismarı iddiasını dikkate almadı hâkim, bu

da tesellimiz olsun!" Uluslararası Yayıncılar Birliği Yayıncıların Özgürlüğü Komitesi Başkanı ve PEN İsveç Merkezi Uluslararası Sekreteri Ola Wallin de davayı izlemek için İstanbul'daydı. Wallin, bir açıklama yaparak, "Tam beraat kararı bekliyorduk ancak hâkime göre bu 2017'de çıkan 3. Yargı Paketi nedeniyle mümkün değil. Büyük hayal kırıklığına uğradık ve reformların ciddiyetinden şüphe duyuyoruz," dedi.

- Google 2013 Şeffaflık Raporuna göre, siyasi içeriğin silinmesini talep eden ülkeler arasında Türkiye ilk sırada; ikinci sırada ise ABD var. Google, Ocak 2013'ten Haziran 2013'e kadar dünya genelinde toplam 3 bin 486 "içerik silme" talebi almış ve bu taleplerin neredeyse yarısı Türkiye'den gelmiş. Dünya genelinde içerik silme taleplerinin de bir önceki altı aya göre yüzde 68 oranında arttığı görülüyor. Konuyla ilgili yapılan açıklamada şu ifadeler yer aldı: "Hükümet kurumlarından Atatürk'le ilgili eleştirel içerik barındıran 17 YouTube videosu ve 109 blog yazısının kaldırılması yönünde 37 talep aldık. Kendi ilkelerimizi ihlal eden 10 videoyu kaldırdık."
- Basın özgürlüğü ve gazetecilerin haklarının korunması konusunda dünyanın saygın uluslararası basın kuruluşlarından biri olarak kabul edilen Gazetecileri Koruma Komitesi'nin (Committee to Protect Journalists-CPJ) "2013 yılında hapseden gazeteciler" başlıklı raporunda Türkiye, gazetecileri hapse atan ülkeler sıralamasında -geçen yıl olduğu gibi- listenin birinci sırasında yer aldı. Türkiye'yi, İran ve Çin izledi.
- Amerika'da, Sansüre Karşı Ulusal Koalisyon'un bir parçası olan Çocukların Okuma Hakkı Projesi (KRRP), sadece 2013 yılının kasım ayında bile ortalamanın üç katı üzerinde olayla karşılaştığını açıkladı. KRRP 29 eyalette 49 kitap yasaklama olayını soruşturmuş.

- 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü dolayısıyla 83 ülkeden 530 yazar, "Dijital çağda bir demokrasi savunması" başlığıyla kitlesel gözetlemeye karşı ortak bir manifesto yayımladı. Nobelli yazarlar Orhan Pamuk, J.M. Coetzee, Elfriede Jelinek, Günter Grass ve Tomaz Tranströmer'in imza attığı deklarasyona, Türkiye'den ayrıca Yaşar Kemal, Buket Uzuner ve Murathan Mungan da destek verdi. Birleşmiş Milletler'i, sanal takibe karşı Uluslararası Dijital Haklar Beyannamesi oluşturmaya davet eden açıklamada şu ifadeler yer aldı: "Herkesin, demokratik vatandaşlar olarak, kişisel verilerinin yasal yollardan hangi ölçüde ve kimler tarafından toplanabileceğine, saklanabileceğine, işlenebileceğine karar verme; bu verilerin nerede saklandığı ve nasıl kullanılacağı hakkında bilgi sahibi olma; verilerin yasal olmayan biçimlerde toplanması durumunda silinmesini sağlama

Koşmasaydım Yazamazdım
kendini “utangaç biri” olarak tanımlayan
yazarın belki de en kişisel kitabı

Haruki Murakami'den bir tutku olarak koşmak ve
bu tutkuyla terbiye edilen
yazma eylemi üzerine eşsiz bir metin...

YARATICI YAZMANIN HAZZI

Gülayşe Koçak Alfa Yayınları (15,5 cm X 21 cm)

BASKI

Bu kitap teknik eleştiri yazacak birisi için bir nimet! İç baskı, ustanın boya konusunda cimriliği yüzünden neredeyse okunamaz grilikte. Sanki fersudededen üretilmiş. Arka kapaktaki gofre, tasarımla gizlenmeye çalışılmış; bant şeklinde devam ederken mütemadi bir yazının sadece iki satırı gofre yapılmış, sırttaki gofre kapak takma sırasında ezilsin diye planlanmış. Yine de mutlaka okunmalı elbette!

KAPAK TASARIMI

Zemindeki metinlerin okumaya teşvik edecek kadar büyük, bir desen özelliği taşıyacak kadar küçük yerleştirilmesi yerinde, ancak bazı metinleri daha küçük yapmak isabetsiz bir tercih olmuş. Yazar adının kapağın en üstünde bulunması da isabetli bir tercih değil. Arka kapakta; zemini oluşturan renkli çizgilerin üzerine gelen siyah zeminler kullanılarak yazar adı, kitap başlığı ve tanıtıma alan açılmış. Ancak bu alandaki boşluğun üzerinden akan metnin bir parçası, renkler üzerinde kalarak okunaklılığı zorluyor. Kapak içine ve yan kağıtlara turuncu düz zemin basılması kitaba değer kazandırmış. Yan kağıdın içi sayfalarda kalın olarak ciltlenmesi de bu duyguyu güçlendiriyor. Yazar adının siyah boşluğu ortala(ya)maması hariç sırt okunaklı ve derli toplu.

İÇ SAYFA TASARIMI

İç sayfalar içler acısı! Tüm kitaba hâkim olduğu için bilinçli bir seçim olduğunu düşündüğümüz zayıf siyah baskı ile birleşince okunaksızlığı iyice ayyuka çıkmış tırnaklı bir yazıtipi üzerine kurulu sayfalar. Orantısız kenar boşlukları; örnek metinlerdeki zayıf çerçeveler; okunaklılığı zorlayacak boyutta yazılar... Nereden tutsanız dökülüyor. Ancak dipnotların ve kitabın sonunda yer alan dizinin, bu keşmekeş içinde bir tasarım harikası gibi görüldüğünü ekleyelim. Künyelerde genel müdürlerin yer alması sık rastlanan bir durum değil, ama belli ki bu yayınevinin tercihi; yine de kitabın diğer emektarlarına yer verilmediğini anlamadığımızı da belirtelim.

ŞİPŞAK MOZART

Reinhold Hartmann Doğan Kitap (11,5 cm X 19 cm)

BASKI

Sonunda makul özgülü bir kitap... Bu kadar ince ve arkasını gösteren bir kağıt kullanmasalar ve iç baskıda boya ayarı düzgün olsa daha da iyi olurdu.

KAPAK TASARIMI

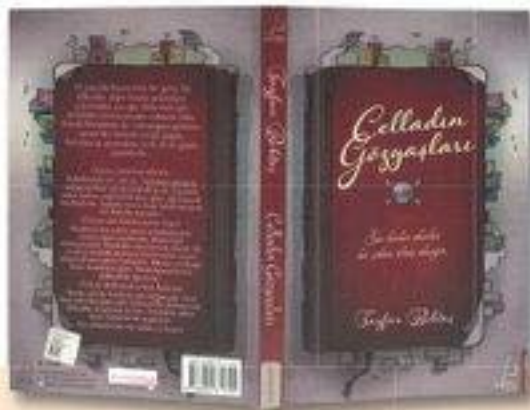

Güçlü ve yalın tasarımıyla akılda kalan, sarı zemin üzerine siyah renkleriyle durdurucu etkisi yüksek bir kapak. "Şipşak serisi"nden bugüne dek çıkan dört kitap da tasarım açısından aynı özellikleri taşıyor. Serie adını veren "şipşak" sözcüğü tüm kapaklarda beyaz yazılıyor. Ancak bu kapak, özellikle zemin üzerine beyazın yeterli karşıtlık üretmemesi yüzünden, serinin diğer kapaklarının aksine, zor okunur hale gelmiş. "Şipşak serisi" standart ebatları küçük; ince cildi, tek elle bile kolayca kavranabilen boyutuyla alıştığımız ölçülerden çok az farklı. Tipik bir cep kitabı. Arka kapak, sarı zeminde yer alan ve hem bu kitabın hem de serinin özelliklerini anlatan kısa bir tanıtım yazısı içeriyor. Sarı zeminde kaybolacakmış gibi duran beyaz "şipşak" sözcüğü dışında sırtı derli toplu ve okunaklı.

İÇ SAYFA TASARIMI

İç sayfalarda kullanılan tırnaklı yazıtipi, bu tür bir kitap için pek uygun değil. Yazı karakterlerinin yukarı ve aşağı uzantıları neredeyse gövde boyunda. Günümüz yazıtipi çeşitliliğini düşününce, böyle gövdesi zayıf ve okunaklılığı düşük bir yazıtipinin tercih edilmiş olmasını yadırgadık. Sıkışık satır araları, küçük dizilmiş yazıları ve arka veren ince kağıdıyla, bir cep kitabı olarak düşünülse de tasarımı açısından bu iddadan uzak kaldığını ve örneğin toplu taşıma araçlarında okumaya pek de elverişli olmadığını ekleyelim. Giriş sayfalarında renk kullanımı iyi bir tercih; keşke kapak içleri ve son sayfalar da böyle basılsaymış. Kenar boşlukları, sayfa numaraları gibi detaylar göz dolduruyor. Ancak kitabın içindeki tablolar ve müzik pasajlarının grafikleri ve görsel kalitesi oldukça zayıf. İç sayfalara emeği geçen(ler)in yer almaması dışında künyesi yeterli.

CELLADIN GÖZYAŞLARI

Tayfun Bektas Destek Yayınları (13,5 cm X 19,5 cm)

BASKI

Yine dengesiz boya, yine kalın ve su yolu ters bir kapak kağıdı ve yine yuvarlanmış bir sırt... İçimi sevgili Gülayşe Koçak'ın kitabında boşalttığım için burada duruyorum!

KAPAK TASARIMI

Algılanması zaman alan bir defter (ya da kitap) figürü üzerine zor okunan yazı tipleri kullanılarak yerleştirilmiş bir başlık, yazar adı ve tanıtım cümlesi. Koyu renklerle sağlanmaya çalışılan içeriğe uygun bir kasvet ve bu kasvete uyum sağlaması mümkün olmayan yazı tipleri kullanımı. İyi bir çizerin elinden çıkmış zayıf bir tasarım. Kitiğimize yayınevi ambleminin kötülüğüne ek olarak kapakta yer alan "Destek @ Edebiyat" ibaresinin ne anlama geldiğini anlayamadığımızı da eklemek gerek. İnsan "@" işaretinin içerdiği anlamlar üzerinden bakınca bir e-kitapla mı karşı karşıyayız diye düşünmeden edemiyor, doğal olarak.

Arka kapak ön kapaktaki çizimin ayna aksi üzerine yazılmış bir tanıtım yazısından ibaret. Sırt, başlıkta kullanılan yazı tiplerinin okunaksızlığı hariç okunaklı(!)

İÇ SAYFA TASARIMI

İç sayfalar oldukça okunaklı ve tınaklı bir yazı tipiyle dizilmiş. Satır araları bir tık daha açılrsa daha da iyi olabilirdi. Sayfa üstlerinde yer alan sayfa numaraları ile kitap ve yazar adında kullanılan yazı tipi ile kapak, iç kapak ve giriş sayfalarında kullanılan yazı tipinin neden farklı seçildiğini anlamak mümkün değil. Yan ve üst boşluklarla kıyaslayınca, sayfa altlarındaki boşluğun gereğinden fazla olduğunu da eklemeliyiz.

Giriş sayfaları kararsız ve dağınık bir tasarıma sahip. Bu kararsızlık ithaf, giriş alıntısı gibi metinlerin sağa dayalı, ortalı vb gibi çeşitliliği ile iyice rahatsız edici bir hal alıyor. Forma hesabından kaynaklandığını bilmekle birlikte, son sayfanın pat diye biterek kapak içine komsu olması da garip olmuş.

Toplam özensizliğe bakınca künyesinin ayrıntılı ve yeterli oluşuna şaşırarak desek yeridir!

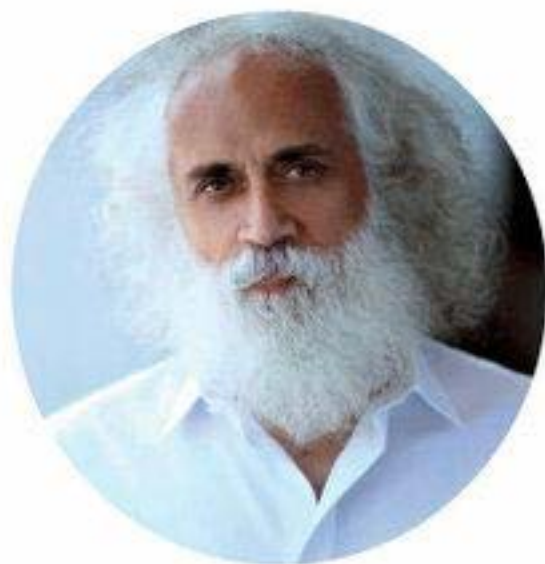
Güven Erkin Erkal'dan Türkiye Rock Tarihi -1 Saykodelik Yıllar

"Cazcı"lar, "Velveleci"ler,
"Çarlistoncu"lar,
"Ye Yeci"ler, "Frik"ler ve
"Bitli Hippi"ler...
Hepsi bu kitapta!

esen kitap.

SUAVİ ÖNERİYOR: FAUST

Sevgili Suavi, Sabit Fikir okurları bu ay hangi kitabı keşfetsin?

Bu kez keşfedilmesi gereken eser 'GOETHE' nin FAUST'u olmalıdır...

Başka hangi kitaplar vardı aklında? Bu sanslı kitabın rakiplerini önermek istersiz.

Aklında çok kitap var. Ama Faust'a rakip olabilir diye, çağın diğer seçkilerini;

A- GÖRÜKİ : gençliğim.

B- Jacques Anoulet François'den TANRILAR SÖZANİELERİ

Hangi müzik eşlik etmeli bu kitabı?

Özellikle 46 telli ARP'in solist olduğu tüm enstrümantal müzik eserleri. Bu baş yapıta eşlikçi olabilir.

Peki neder bu kitabı seçtin?

Bu önemli yapıt benzerde Goethe'nin sanatla bezenmiş eli yıllık emeğinin, neredeyse bir karşılığıdır. 'ZUHRA' ÖZÜRLÜĞÜ' ulaşmanın bir anlamda formülünü sunan ve bençilliği kırarak, maddi arzularından sıyrılmanın taşlarını döşediği için seçilmemiştir.

Bize kitaptan tadımlık bir cümle yazar mısın?

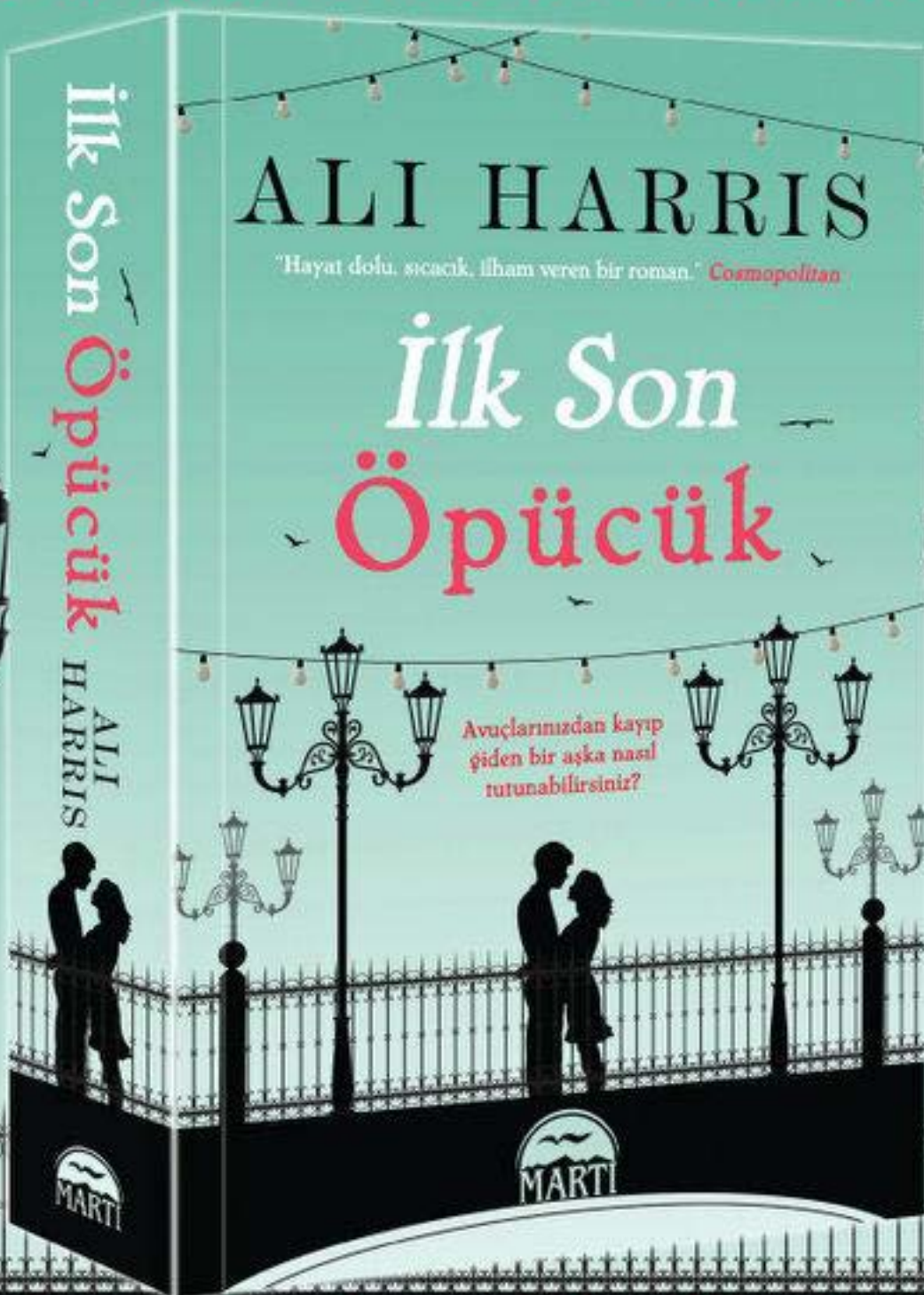
"Sanat'ta hiçbir zaman (kusursuz) yoktur. En iyi sayılabilecek bir yapıt bile; olsa-olsa ve ancak "oldukça iyidir" ...!

Teşekkür ederiz!

FAUST
Goethe
Sosyal Yayınları
Çeviren: İsmet Zeki Eyüboğlu

KAYAN BİR YILDIZ YERİNE
BİR ÖPÜCÜKLE DİLEK TUTTUNUZ MU HİÇ?

Avuçlarınızdan kayıp ğiden bir aşka nasıl
tutunabilirsiniz?

DİDEM MADAK'IN GÖNDERMELERİYİZ

“Yüzümüzü Türkiye sinemasına döndüğümüzde de ufukta heyecan verici işler olduğunu görüyoruz.”

Cormac McCarthy'nin 80 yaşında ilk senaryosunu yazması karşısında heyecan duymuyorsanız bu yazıyı okumayı bırakabilirsiniz! Geçtiğimiz ay izlediğimiz *Danışman* (*The Counselor*) bizi tatmin etmese de, McCarthy'nin varlığıyla edebiyat-sinema buluşmasının özel işlerinden biri olarak hafızamızda yer edindi. Üstelik edebiyat ile sinema arasındaki işbirliğinin son zamanlarda popüler gençlik-fantastik roman uyarlamalarıyla dolup taşıdığını düşünürsek böylesi işlerin önemi daha iyi anlaşılabilir.

Yüzümüzü Türkiye sinemasına döndüğümüzde de ufukta heyecan verici işler olduğunu görüyoruz. Hem de 80 yaşına girmeyi beklemeden sinemaya bulaşan önemli yazarları... *Sonbahar* ve *Gelecek Uzun Sürer*'in yönetmeni Özcan Alper, yeni projesi *Rüzgarın Hatıraları*'nda Ahmet Büke ile çalışıyor. Alper ilk kez senaryoyu başkasıyla yazarken, Büke için de bir ilk oluyor bu. Yurt dışındaki festivallerden "senaryo ve proje geliştirme desteği ödülü" alan projenin bu yıl içinde hayata geçirilmesi bekleniyor.

Bir diğer heyecan verici iş, *İki Dil Bir Bavul* (Özgür Doğan'la birlikte) ve *Babamın Sesi* (Zeynel Doğan'la birlikte) filmlerinin yönetmeni Orhan Eskiöy'ün projesi. Eskiöy yeni filmi için Murat Gülsoy'la kafa kafaya verdi. Projenin ayrıntılarını bilmesek de kendi bloğunda şöyle yazmış Eskiöy: "Biriyle ortak yazma fikrini *Babamın Sesi*'nden sonra benimsemiş olsam da pek cesaret edememiştim. Ancak ilk buluşmamızda Murat'ın ne kadar iyi bir seçim olduğunu anladım." Açıkçası, uyarlamalar konusunda zihin açıcı yorumları olan Gülsoy'un nasıl bir işe soyunduğu merak konusu...

HENÜZ DUYURULMAYAN PROJELER

Hollywood veya Avrupa sineması kadar üretken değiliz ama proje sayısının artmasıyla edebiyat uyarlamalarının ve sinemaya geçiş yapan yazarların da artacağını öngörmek zor değil. Birçoğu belirsiz, henüz duyurulmayan projeler gündemde. Örneğin akıbeti belirsiz de olsa Hakan Günday'ın *Piç* romanının uyarlanması bir iki yıldır konuşuluyor. Adı "Hiç" olarak açıklanan ve teaser'ı bile yayımlanan projeyi Selim Demirdelen'in

Ne zaman sinemada edebiyatçılar bahsi açılrsa Ömer Kavur ve Anayurt Oteli düşüyor aklımıza.

Hollywood veya Avrupa sineması kadar üretken değiliz ama edebiyat uyarlamalarının ve sinemaya geçiş yapan yazarların da artacağını öngörmek zor değil.

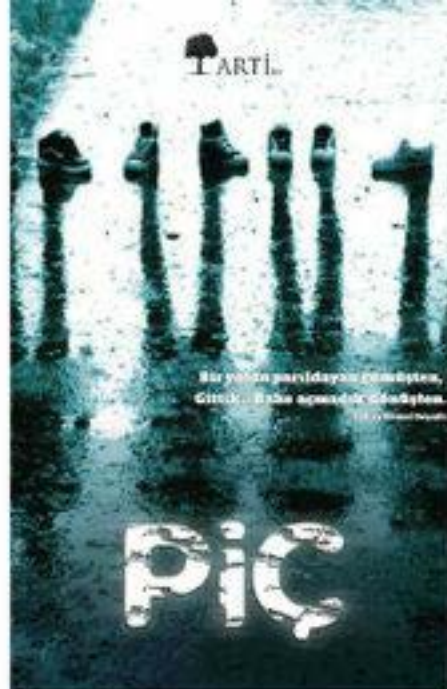
yöneteceği duyurulmuş, daha sonra ise rafa kaldırılmıştı. Son bilgiler, *Piç*'in uyarlanacağı yönünde ama nasıl olur, kim hayata geçirir henüz bilinmiyor. Kesin olan tek şey senaryoyu Günday'ın yazmayacağı. Günday'ın bir gün bir film senaryosu yazması ise biz fanilerin en haklı isteği!

Anne Tut Elimi ve *Büyük Deniz Yükseliyor* kitaplarının yazarı ve sinema eleştirmeni Uygur Şirin de son kitabı *Karışık Kaset*'in senaryosunu bitirdi. Daha önce *Karışık Pizza* (Tamer Baran'la birlikte) ve *Ses* filmlerinin senaryosuna imza atan Şirin'in 90'larda başlayıp 20 küsur yıl süren bir ilişkiyi pop müzik tarihi eşliğinde anlattığı romanını nasıl senaryolaştırdığını merak ediyoruz ama hikayenin ne zaman filme dönüşeceği belirsiz.

HER YILA BİR FİLM YAZSA MUTLU MESUT YAŞARIZ

Aslında bu isimlere heyecanlanmamızın nedeni elbette edebiyatla kurduğumuz bağla ilgili. O yüzden her uyarlamaya ya da senaryo yazarı edebiyatçıya kapımızı sonuna kadar açmıyoruz. Ama bazıları var ki, her yıla bir film yazsa dertleri unutup mutlu mesut yaşasın sanki! Yeni bir senaryoyla çıkıp gelsin istediğimiz isimlerin başında Doğu Yücel geliyor. Kanımca Türkiye'de tür sinemasını hakıyla becerebilen belki de en önemli isim. Önce kendi kitabından uyarladığı *Okul*'la sıkı bir giriş yaptı sinemaya, sonrasında ise son yirmi yılın en iyi filmlerinden *Küçük Kıyamet*'e imza attı. Taylan Biraderler'in yönettiği filmin ardından ise Yücel, yeni bir senaryo yazmadı. Son romanı *Varolmayanlar* çapında bir senaryoyla geldiği gün çocuklar gibi şen olacağız, bekliyoruz!

Ne zaman sinemada edebiyatçılar bahsi açılrsa Ömer Kavur ve *Anayurt Oteli* düşünüyor aklımıza. *Anayurt Oteli* hakkında ansiklopediler yazılsa az ama onun gölgesinde kalan Kavur'un bir diğer şahanesi *Gizli Yüz* de unutulacak gibi değil. Orhan Pamuk'un senaryosunu yazdığı ve bir arayışın hikayesi olan *Gizli Yüz* tek kelimeyle essiz bir deneyim... *Gizli Yüz*'ü *Kara Kitap*'taki bir hikayeden yola çıkarak yazan Pamuk, bir daha sinemaya yüz vermedi maalesef. Belki de haklı, Kavur'la birlikte çok şey öldü ne de olsa... Öte yandan Kavur, yazarlarla en çok çalışan yönetmenlerdendi. *Ah Güzel İstanbul*'da Füzûzan'la, *Yusuf ile Kenan*'da ise

Akibeti belirsiz de olsa Hakan Günday'ın *Piç* romanının uyarlanması bir iki yıldır konuşuluyor.

"keşke daha çok yaşasaydı" sözünün en çok yakıştığı isimlerden Onat Kutlar ile çalıştı. Onat Kutlar ismi geçince de, *Hakkari'de Bir Mevsim*'i hatırlıyoruz. Sadece kâğıt üzerinde bile karşısında ezileceğiniz türden bir film; Ferit Edgü'nün O adlı kitabını Edgü ile birlikte Kutlar uyarladı, Tezer Özlü senaryoya katkıda bulundu, Erden Kıral yönetti... Döneminde yasaklanan film Türkiye sinema tarihinin en etkileyici işlerinin başında geliyor.

SİNEMACI YAZARLAR

Nicelik olarak sinemada bugün televizyondaki duruma benzer bir beklentiye girmek yanlış olur belki. Ancak baktığımızda, geçmiş dönemde de birçok yazarın ve şairin sinemaya buluştuğunu görüyoruz. Selim İleri onlarca filme imza attı örneğin. Oynadı ve yönetti de. Murathan Mungan'ın bir tanesi filme çekilmiş (*Dağınık Yatak*) üç film senaryosu var. Usta yönetmen Atıf Yılmaz'ın *Bir Yudum Sevgi*'sinde Latife Tekin'in de imzası var. En sevilen filmlerden *Uçurtmayı Vurmasınlar* Feride Çiçekoğlu'nun senaryosu. 2010'da hayatını kaybeden Evrim Alataş'ın senaryosunu yazdığı *Min Dit*, Kürt sorununu temel alan önemli bir film. Cemil Kavukçu'nun *Uzak*'ın senaryosuna katkıda bulunduğunu biliyoruz. Gürsel Korat *7 Kocaklı Hörmüz*'de Ezel Akay ile birlikte çalıştı. Tuna Kiremitçi *Adını Sen Koy* ile hem yazdı hem yönetti. Perihan Mağden kendi kitabından uyarlanan *İki Genç Kız*'ın senaryosuna da katkıda bulundu. Ayfer Tunç, *72 Koşuş*'u senaryolaştırdı. Metin Kaçan *Ağır Roman*'ı, Emrah Serbes de *Behzat Ç.*'nin ilk sinema macerasını kendisi uyarladı... Bir de sinemacı yazarlar var tabii, Onur Ünlü, Tayfun Pirselimioğlu, Mehmet Güreli gibi...

Kısaca, yazarlar sinema için yeni bir işe soyunduğunda heyecanlanıyoruz... Bırakın filmleri, Tezer Özlü'nün kitap olarak yayımlanan senaryosu *Zaman Dışı Yaşam* başucumuzda duruyor öylece... Bir kısa filmde de oynayan (*Siyan Cyan*) Didem Madak'ın şifrelerindeki sinema göndermeleri bile dağıtmaya yetiyor bizi... Hatta Didem Madak'ın göndermeleriyle biz. Evet evet, öyleyiz. ■

NOBEL EDEBİYATININ İNCELİĞİ Mİ, BİLİMKURGUNUN POPÜLERLİĞİ Mİ?

“Doğduğu topraklarda kendisine yer bulamayan ince ruhlu insanların göçerek oluşturduğu Kanada’da kim bilir daha nice yazarlar çıkacaktır.”

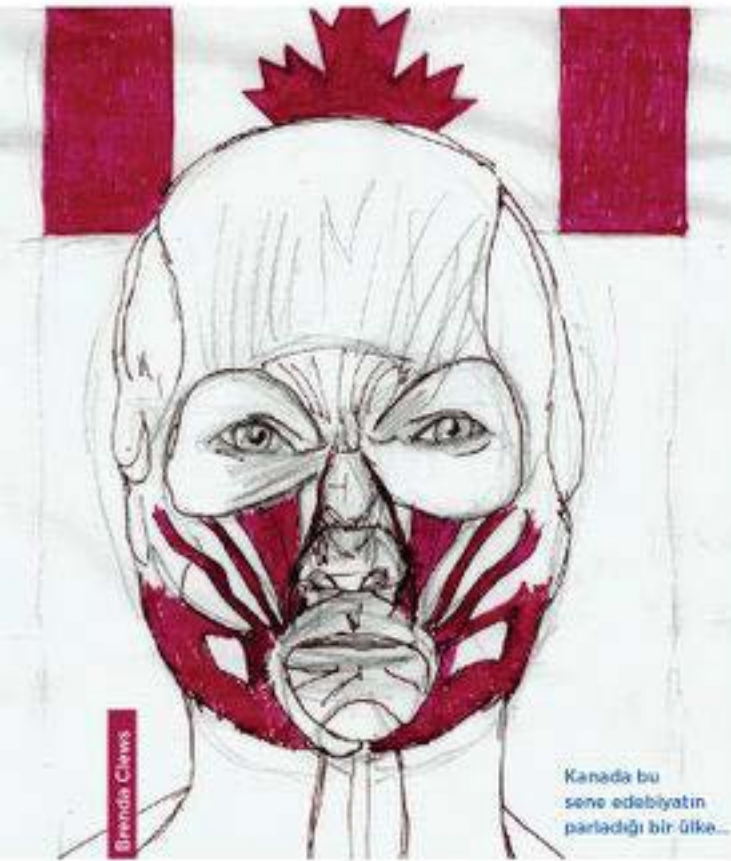
Öncelikle Britanyalıların, sonra Amerikalıların ve nihayetinde dünyanın her tarafından insanın göçtüğü, ABD’nin kuzeyindeki ikinci yeni dünya, NATO’nun iletişim merkezi (Marshall McLuhan’a da çok şey borçludur herhalde), ABD’nin mülayim tersi, bir zamanların Nova Scotia’sı, Alice Munro sayesinde Nobel’lenmiş, ama Margaret Atwood sayesinde de daha popüler okurların haritalarına kazınmış, benim için bir gizem ülkesi Kanada.

Kanada bu sene edebiyatın parladığı bir ülke olduysa, bunda Ontario’dan Alice Munro’nun büyük payı var. Neredeyse sadece öykü yazmış, seksenini devirmiş bir dişi çınara, tam da yazından emekli olmaya karar verdiği senede, Nobel Edebiyat Ödülü’nün layık görülmesi şık bir hareket oldu ve biz okurlara öykünün, incelikle örülen minyatür evrenin değerini hatırlattı. Ayrıca domestik bir

yaşamın, ailenin, arkadaşların, sevgililerin inceliklerini okumaya çağrı oldu. Tesadüfen Munro’nun edebiyatını daha iyi tanımak için edindiğim 2006 baskısı *The View From Castle Rock* adlı öykü kitabı da, İskoç göçmeni atalarının peşinden Munro’nun yaptığı araştırmalardan hareketle yazdığı öykülerden oluştuğu için, neredeyse derebeylik topraklarından yeni dünyaya göçen çoban/sairlerden hareketle Nova Scotia’nın kurulması hakkında bol bol okuyup araştırma yapma imkanı da buldum. Doğduğu topraklarda kendisine yer bulamayan ince ruhlu insanların göçerek oluşturduğu Kanada’da kim bilir daha nice yazarlar çıkacaktır. Mesela, her ne kadar Japonya’daki tsunami felaketi sonrasında kurgulanmış *A Tale For The Time Being*’le Booker adayı olsa da, Japon melezi Kanadalı yazar Ruth Ozeki... Munro’nun öykülerinde sergilediği zarafeti, Ozeki de sergiliyor.

BİLİMKURGU, ALTERNATİF DİSTOPYALAR, TWITTER YILDIZLIĞI

Ama benim gönlüm, 21. yüzyılda kendisini neredeyse tamamen bilimkurguya, alternatif distopyalara, twitter yıldızlığına kaptırmış Toronto’dan Margaret Atwood’a daha dönük. 2003’te Türkiye’de *Antilop ve Flurya* adıyla tanınan distopya üçlemesine başlayan Atwood’un, nihayet ikinci kitabı *Tufan Zamanı* Dilek Şendil çevirisiyle Doğan Kitap’tan yayımlanırken, üçüncü kitabı *Maddadam*’ı da İngilizce baskılarından okuma imkanı bulabildik. Bildiğimiz dünyanın bu üçlemde girdiği haller, hem bilgisayar tabanlı popüler kültürün kabalığını hem de Kanada’nın incelikli ruhunu yansıtan, ilginç bir melez yapıt aslında. Düz bilimkurgu yazarlarının çok daha kolay ve okunabilir şekilde anlattıkları meseleleri, Atwood, kendine özgü bir edebiyatla ele alınca, beynimizin hem entelektüel kısmı hem de sanatsal kısmı hayli hayli çalışmaya başlıyor. Kendi ülkelerinde hüsran uğramış devrimcilerin, radikallerin, alternatif hayatı hayal edenlerin göçtüğü Kanada’nın, bir de koloni geçmişi eklenince, Atwood’un dünyasındaki ilginç tipleri oluşturduğunu söyleyebiliriz: Bilimsel gelişmelere, dinsel dinginliğe, doğaya dönüklüğe, cinsel özgürlüklere, sömürüden hoşnutsuzluğa sahip karakterlerin, dünyanın yıkımı ve yeniden yapımı sürecinde yaşadıkları, bizim gibi eski dünyanın göbeğinde yaşayan okurlara bile bir kıyamet provası yaptırabiliyor. ■

Brenda Clews

Kanada bu sene edebiyatın parladığı bir ülke...

Geçmiş açık bir defterdir...

Müzeyyen dedi ki,
"Ömrüm boyunca,
ikinci el eşya satan
bir dükkânın
vitrinine bakar gibi
baktım hayatıma."
Sonra her şey sustu!

YEKTA KOPAN

AİLE ÇAY BAHÇESİ

Aile Çay Bahçesi,
usulca başucu kitaplarınız
arasına girecek!

BİR ŞEHİR KAYBOLMASIN DİYE

“ Harput, Arap masallarında tasvir edilen Doğu kentlerinin bir örneği kabul ediliyor.

Bir şehri şehir yapan nedir; kuruluşundan bugüne kalanlar mı, yoksa yalnızca içimizde yaşattıkları mı? Bugün yaşadığımız evin bile kendi çocuğumuzun göreceği kadar yıkılmadan kalacağından emin olamadığımız, en sevdiğimiz sinemada birlikte film izleyemeyeceğimizin hüznünü yaşadığımız kentlerde nefes almaya çalışırken... Belki de bu hakkı ya da şansı çoktan kaybetmiş bir şehrin insanların kaleminden yazılmış bir kitap *Şafak Uykusundaki Kent: Harput*. Gelip geçenlerin bıraktıkları kalem izlerinden, seyahatnamelerden, belgelerden toparlanmış... Bir başka deyişle, Harput'un birkaç bin yıla

uzanan geçmişi, bir zamanlar yolu kentten geçenlerin satırlarıyla biraz daha yakına çekilmiş bu kitapla.

Günümüzde Elazığ yakınlarında, adeta bir açık hava müzesi gibi uzanan Harput, Arap masallarında tasvir edilen Doğu kentlerinin bir örneği kabul ediliyor. Kitabı kaleme alan Necdet Sakaoğlu'na göre ise Harput'u, Anadolu'daki yaşıtı diğer kentlerden farklı kılan şey, yazgı; batmaması gereken bir dönemde çöküşü ve bu sürecin, zengin bir kültür ortamının da yitirilmesine yol açması. "Harput'un silkinip ayağa kalkması artık çok zor," diyor Sakaoğlu. Ama yine de Harput'un, 20. yüzyıl başındaki manzarasına kavuşması Harputseverlerin umudu olmalıdır, diye de ekliyor.

BİR SERAP GİBİ

Zamanında Katip Çelebi'nin de, Evliya Çelebi'nin de yolu düşmüş Harput'a. O zamanlarda tüm azametiyle yerinde duran kaleyi Evliya Çelebi şöyle aktarmış mesela: "Harput Kalesi'nin şekli, iç kaleşi gölere ser çekmiş bir acayip ve garip yalçın kaya üzerinde uzunlamasına dörtgen, taştan yapıma sağlam bir kaledir. Kale içinde bin kadar, temiz toprakla örtülü hanlere ve bir minareli eski bir cami vardır." O sağlam kalenin şimdilerde kaderine terk edildiğini öğreniyoruz. Harput girişinde kaleden kalan tek bir burç ve üzerinde kendine yer bulmuş birbirine yaslı Harput evleri, taş duvarları üzerindeki ahşap çıkmalarıyla dönemin efsane yapılarından kalan birkaç parça yalnızca...

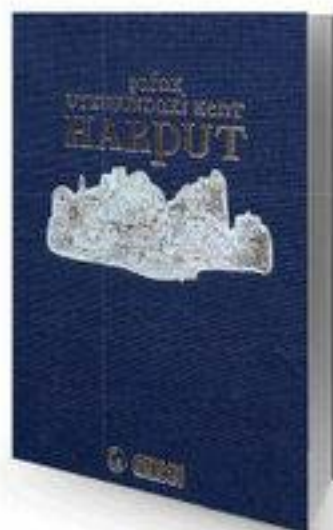
Evliya Çelebi'nin notlarında ise Harput, kamusal düzeni oturmuş, hanlar hamamlar, mektep ve medreseler, diyar diyar gezen tüccarların uğradığı konaklarını de

Her gün bir parçasını kaybettiğimiz büyükşehirler adına, geçmişten gelen bir masal.

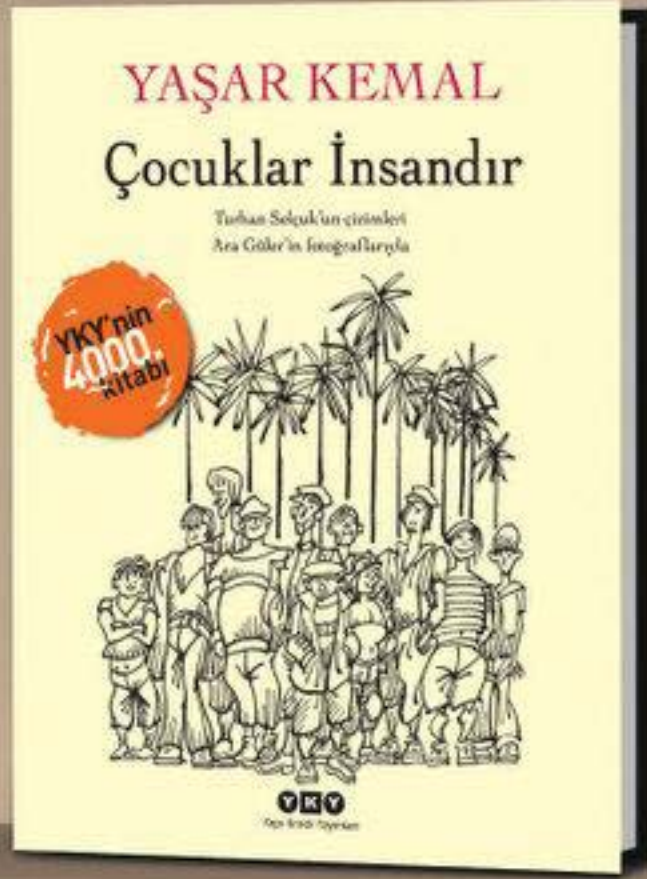
barındıran bir kent olarak yer alıyor. Dükkanları donanımlı, şirin bir sarayhanesi bulunan, dokuyucuları hünarlı, beyaz ekmeği-cöreği güzel, sahane elmaların bulunduğu dolu dolu bir şehir yatıyor satırlarında... Bunları okuyunca, Harput'tan kalanlara hayıflanılan çok daha iyi anlıyoruz. Harput hakkında en çok hayıflanılan şeylerden biri ise, çoğu yerlinin ABD'ye yerleşip bir daha geri dönmemesi; Elazığ'ın kuruluşundan önce yoğun bir nüfusa sahip olan Harput'un sonraları nüfusu bir hayli azalmış.

Tüm bunlarla Harput, insanın gözünün önüne bir serap gibi dikiliyor. Ve sonra biraz araştırdığınızda bunlardan geriye hemen hiçbir şeyin kalmadığı çıkıyor ortaya. İşte tam da bu yüzden bir serap. Her gün bir parçasını kaybettiğimiz büyükşehirler adına, geçmişten gelen bir masal. ■

ŞAFAK UYKUSUNDAKİ KENT: HARPUT
Necdet Sakaoğlu
Gülşan Eğitim ve Kültür Vakfı

Büyük usta Yaşar Kemal'den sokaktaki çocukların hikâyesi...

Dünya dönüyor, bedelini çocuklar ödüyor.

Yaşar Kemal'in sokak çocuklarıyla yaptığı röportajlar

ilk kez özel bir baskıyla karşınızda: *Çocuklar İnsandır...*

1975'te, *Cumhuriyet* gazetesinde **Ara Güler**'in fotoğrafları ve

Turhan Selçuk'un çizimleriyle kırk bir gün boyunca yayımlanan ve

1978'de sadece metinlerle *Allahın Askerleri* başlığıyla kitaplaşan

bü röportaj dizisi, şimdi gazetede ki özgün sunumuyla

okuyucularla buluşuyor.

Yapı Kredi Yayınları

www.ykykultur.com.tr
ykykultur.com.tr #ykyder

YapıKredi

Kültür Sanat Yayıncılık

YAŞASIN KÖTÜLÜK!

“2000’li yılların ilk 10 yılı içinde artık ‘Nobelli bir edebiyat’ olan Türk edebiyatında şeytani bir yaratıcılığın varlığından söz edilebilir mi? Kötünün edebiyatımızda yeniden inşası söz konusu olmuş mudur? Peki ya, dehşetli, habis ve hemen kapının önünde olanın ‘görüntüleriyle’ aşırı yüklenmiş, acıyla uyuşmuş bir jenerasyon edebiyattaki kötüyü (artık) nasıl alımlar?”

FATMA CİHAN AKKARTAL

cihanakkartal@gmail.com

Türk edebiyatında alçak kahramanlar, şeytani karakterler var mı? Çatışmasız bir dramatik yapı kammersiz düğüne benzeyeceğinden bu soruyu başka türlü formüle etmek gerekecek. Türk edebiyatının da karanlık sayfaları, bir yeraltı ve gerçek kötüleridir elbet ama ne kadar özgündürler, ne kadar inandırıcıdır? Bizim için bir Moriarty’mız, bir Patrick Bateman’imiz, bir *Kayıp Cennet*’teki Seytan’ımız yok? Marquis de Sade’i, Lord Byron’ı, Comte de Lautréamont’u birbirine bağlayan göbek bağı misali “yüce kötü” bizim kültürel sermayemizde kendine için bir akraba bulamadı? Nurdan Gürbilek’in *Kötü Çocuk* Türk’teki önerisini tekrarlamak pahasına; gelin biz, “Türk romanını incelerken hep olmayanlardan değil, biraz da olanlardan söz edelim.”

Edebiyat sahnemizde arzıendam eden karakterler içinde, “kötü kahraman”ların sayısı az olduğu intibası 2000’li yılların başında bir tartışmayı körüklemişti. Prof. Dr. Şerif Mardin’in, Türk edebiyatının henüz Nobel’siz bir edebiyat oluşunu, kültürümüzde “şeytani yaratıcılığın” yeri olmayışına, yazarlarımızın bir nevi otosansür sonucu yalın muhayyileli oluşlarına, yani iyi ile kötünün iç içe geçtiği karakterler üretememelerine bağlamasıyla çeşitli taraflara söz hakkı doğmuştu. Şerif Mardin’in esasen *Toplum ve Bilim* dergisinde yayımlanan bir yazısında (“Aydınlar Konusunda Ülgener ve Bir İzah Denemesi”, sayı 24) ifade ettiği görüşlerin 2000 yılında “Modernleşme, İslam Dünyası ve Türkiye” konulu bir konferansta tekrarlanmasıyla alevlenen tartışmada ağırlıklı olarak Mardin’in iki argümanına itirazlar duyuldu: “Kahramanın içindeki iyinin eninde sonunda galip geldiği, yalın muhayyilenin ürünü olan Nobel’e layık görülmemesi doğal olan

edebiyatımız” argümanı ve kültürümüzden Baudelaire, Rimbaud gibi yazarlar çıkamaz argümanı.

Tartışmanın için Nobel Edebiyat Ödülü’nü alamıyoruz düzleminde devam eden kısmına, PEN’in o dönemki başkanı Alpay Kabacalı, kültürel sebeplerden ötürü hayal gücüne ket vuran, yaratıcılığı örseleyen otosansür argümanına karşılık, devlet sansürüne ve hapiste ya da yargılanmakta olan yazarlara dikkat çekmişti. Şerif Mardin’in Rimbaud’yu, Baudelaire’i örnek göstermesine Kabacalı karşılık olarak Ahmet Ümit’i, Yusuf Atılgan’ı, Bilge Karasu’yu ve Ece Ayhan’ı hatırlatmıştı. Görüş bildiren isimlerin çoğunluğu, Nobel’in bir ülkenin edebiyatçılarının yalın muhayyileli olup olmadıklarının ölçütü olamayacağı konusunda hemfikirlerdi. Tartışmanın Türk geist’ini de kapsayacak şekilde derinleştiği sahada ise, Hilmi Yavuz ve özellikle Nurdan Gürbilek’in görüşleri kayda geçmişti. Tartışmayı özetlemeden önce Mardin’in ileri sürdüğü savlara geri dönerek kavramlar üzerinde uzlaşalım.

DAEMON’UN ÇOKBOYUTLULUĞU

Mardin, 17. ve 18. yüzyıl Avrupa’sında eleştirel düşüncenin yerleştiğini, sistematikleştiğini ve demokratikleştiğini; Osmanlı’da ise modernitenin hayal gücünü de serbestleştirmiş olan bu sistematik ve demokratik eleştirel düşüncenin yerleşik hale gelemediğini söylüyor (“Hayalgücümüz Sansürlü” *Milliyet*, 24 Kasım 2000). Ardından, Batı’daki daemon kavramını hem korkutucu ve habis olanı hem de ket vurulmamış bir yaratıcı itkiyi/sansürsüz bir hayal gücünü işaret eden, yani birbirine zıt görülebilecek iki olasılığı bünyesinde toplayan bir kavram olarak tespit ediyor. Neticede, Batı’da daemon’un kültürel yaratıya ve kültür eleştirisine kattığı çokboyutluluk, zengin

hayal gücü, Türk modernleşmesinde yerini bulamıyor ve buradaki yaratı ve eleştiri, *daemon* kavramının sunduğu "şeytaniliğin yaratıcılığı" potansiyelinden yararlanamıyor. Mardin, bu potansiyelin özellikle edebiyatımızda kullanıl(a)mamış olmasını Osmanlı'da Şeytan figürünün varlığını reddetmemekle birlikte, şeytani yaratıcılık gibi bir fikrin günah sayılmasına bağlıyor. Modernite ile ortaya çıktığı söylenen eleştirel düşüncenin itici güçlerinden biri olarak şeytaniliğin yaratıcılığı, Batı'da Romantizm ile birlikte meşrulaşmıştır diyor Mardin.

Hilmi Yavuz'un tartışmaya dâhil bu noktada; 1984'te "Aydınlar Konusunda Ülgener ve Bir İzah Denemesi" makalesinin yayımlanmasının ardından Mardin'e yazdığı mektupta, şeytanın (ve şeytaniliğin) insana dair ve insanda için kabul edilmesini Hristiyan ontolojisinin şeytani konumlandırışına bağlayan Hilmi Yavuz, İslamın şeytani içsel değil dışsal bir etken olarak kabul ettiğini söylüyor. "Zira Romantizm, şeytani yaratıcılık'tı, ancak şeytaniliği içselleştiren Hristiyan bir kültürde ve Hristiyan insanı bağlamında

Osmanlı'da Şeytan figürünün varlığı reddedilmiyordu, ancak şeytani yaratıcılık fikri günahlı.

Burcu Gönster

Türk edebiyatının da karanlık sayfaları, bir yeraltı ve gerçek kötülükleri vardır elbet ama ne kadar özgündürler, ne kadar inandırıcıdırılar? Bizim niçin bir Moriarty'miz, bir Patrick Bateman'imiz, bir *Kayıp Cennet*'teki Şeytan'ımız yok?

meşrulaştırabilirdi..." ("Daemon" veya "Şeytanlık" Üzerine (2), *Zaman*, 9 Şubat 2001) Demek ki İslam şeytani -Hilmi Yavuz'un deyişiyle- "insanın ontolojik strüktürünün" dışında konumlandırarak "şeytani yaratıcılık" kavramının ve beraberinde getirebileceği ket vurulmamış hayal gücü, sistematik eleştirel düşünce gibi olasılıkların meşrulaşmasının önüne geçmiştir. Burada denklemin metafizik boyutunun da kaçınılmaz olarak tartışmada yerini aldığı anlaşıyor. Hasan Bülent Kahraman'a göre, kötülükle kurduğu ilişki açısından yeraltı edebiyatına da metafizik

çerçevesinden bakılabilir. Kahraman'a göre, 90'lı yıllar, Türk edebiyatında yeraltı edebiyatı fenomeninin ortaya çıkışına sahne olmuştu ("Yeraltından Yerüstüne Bakmak", *Notos Öykü*, Ağustos-Eylül 2011). Kötülük ile yeraltı edebiyatı ilişkisinde de, "Yeraltı edebiyatı kötülüğü esas kabul ederek yola çıkar. Bu marjinal olmak değildir. Tersine marjinal olduğu kabul edilen bir tavrı, bir formasyonu, bir pozisyonu merkeze taşımak çabasıdır. Sürecin tersine döndürülmesi ve işletilmesidir bu yaklaşımdaki kural. İyi olanın kötücül, kötü olanın iyicil olduğunu göstermektir. Kötücülüğün öncelikle vurgulanması vicahi olandan batını olana sızmaştır. İnce alayın korkutuculuğu bu noktada başlar. Alay kötülüğe geçilen ilk kapıdır. Bu bakımdan kötülükle kurduğu ilişki içinde yeraltı edebiyatı baştan sona metafiziktir."

Yazar 90'larda filizlenen yeraltı edebiyatına hayal kırıklığıyla bakıyor: "Sisteme, değindiğim gibi, bir sistem önerisiyle muhalefet etmek olmamıştır 1990'lardaki yeraltı edebiyatı kategorisine girecek edebiyatın maksadı. Tam tersine, alayın eşliğinde her şeye yıkıcı bir gözle bakan ve sistemi hiçe sayan bir tavır kendini göstermiştir. Modernitenin toplu bir eleştirisi olmasaydı, böyle bir atılım söz konusu

SIRADIŞI CANLILAR

Dünyanın En İlginç Hayvanlarından Bazıları Hakkında Bilgiler

Bu sıradışı canlıların, hayali yaratıklar değil de gerçek hayvanlar olduğuna inanamayacaksınız!

Dev Kırmızı Denizanası

Mavi ayaklı
Sırtıncık

Cam Kurbağa

Boynazlı
Tekerlek Kertenkelesi

www.redhouse.com.tr

www.facebook.com/RedhouseYayinlari
www.facebook.com/RedhouseKidz
twitter.com/RedhouseKitap
twitter.com/RedhouseKidz

edilmezdi. Modernite o dönemde sistem kurucu unsurlarıyla, ahlak anlayışıyla, toplumsal ilişkiler ağıyla birlikte eleştirilmiştir." Bu saptamayı yaptığı yazısında Kahraman, yine bir daraldan, gerisi gelmeyen bir kalkışmadan, bir eksikten bahsediyor. "Hazin olan, bu edebiyatın kısa ömürlü olmasıdır. O dönemin önemli isimleri zamanla geri çekilmiştir. Bunu bir derece doğal karşılayabiliriz. Yeraltı edebiyatı genç bir edebiyattır. Sürekli olarak arkadan gelenler tarafından ileri götürülür. Eksik kalan budur." Tıpkı Hilmi Yavuz'un (ve başkalarının da) Nahit Sırrı Örik'i, edebiyatımızın gerçekten *daemonic* denebilecek iki karakterinin -Sultan Hamid Düşerken'deki Nimet'in ama en çok *Kıskanmak*'taki Seniha'nın- yaratıcısı olarak, yani döneminin edebiyatını temsil etmeyen, tikel bir örnek olarak ele alması gibi, Hasan Bülent Kahraman da küçük İskender'i 90'tardaki bu yeraltı kalkışmasının benzersiz ve tekil çıkışı olarak ele alır.

HEM İNCİNMIŞLIK HEM DE KORKU

Halbuki Nurdan Gürbilek anakronolojik biçimde yan yana getirebileceğimiz *Mağdurun Dili* ve *Kötü Çocuk Türk*'te "aynı anda hem isyan hem incinmişlik hem de korkudan yapılma" bir yeraltı tarif ediyor ve bu yeraltına "Oğuz Atay'daki önüne geçilemez irtifa kaybını, Vüsat O. Bener'deki bayağı, habis ve sahte malzemeyi, Bilge Karasu'daki yabani ve yırtıcı içeriği, Leyla Erbil'deki sertlik ve karanlığı, Yusuf Atılgan'ın basit cümlelerinde birden beliren

piyasa şartlarına, pazarlama stratejilerine değil, stile, biçime, belli bir tavra/duruşa yaslanır.

Peki, bu bizde olmayan şey, bu "eksik," neredeyse kendini gerçekleştirememiş, içten yaralı, deyiş yerindeyse nevrozlu bir edebiyat olarak tasvir edilen Türk edebiyatının kurucu eksikliği nedir ya da ne olduğu iddia edilmektedir?

Hasan Bülent Kahraman'ın "Siyasal Romanın Ölümü" yazısında, 70'li yılların siyasal romanının yüzyıl sonunda artık kısırlaşmış bir coğrafya teşkil ediyor oluşunu Türk edebiyatında bir tragedya geleneği olmamasına bağlanıyor; Sevgi Soysal'ın, Pınar Kür'ün, Füzün'ün eserlerinde, "kendi trajik karşısında tavır almak, onunla yüzleşmek zorunda olan birey" in edebiyat sahnesinde kalıcı olabilecek özgün bir trajik kahraman arketipi yaratamadığına değiniliyordu (*Radikal* 2, 19 Ağustos 2000). "Kültür yaşamını oluşturan zihniyet," ahlakçıdır, kötülükten ve şiddetten kaçınır, yenilgiden korkar ve bu nedenle söz konusu romanlar belli bir çizgili aşamazlar.

Türk edebiyatında trajedi geleneğinin, Byroncu bir romantik canavarın, yüce bir kötünün ve bunları yaratması mümkün olabilecek bir şeytanilik anlayışının eksikliğinden söz edilebilir. Fakat, eleştirmenin otoritesini Türk edebiyatındaki "yokluklar" üzerine inşa etmesinin bir nevi "yokluk tespitine hapsolme" anlamına geldiğini ileri sürer

Şerif Mardin'e göre Türkiye'deki yaratıcı ve eleştiri, "seytaniliğin yararıdır" potansiyelinden yararlanamıyor(du).

Barak Duk

Deyiş yerindeyse nevrozlu bir edebiyat olarak tasvir edilen Türk edebiyatının kurucu eksikliği nedir ya da ne olduğu iddia edilmektedir?

kiri de (yalnızca meniyi değil kulak ve ayak kirini de)" yerleştiriyor. Şüphesiz bu yeraltı, yeraltı edebiyatındaki "yeraltı"ndan bağımsızdır, bu ikinci yeraltı gibi temaya,

Nurdan Gürbilek. Bu nedenle Şerif Mardin'in taklit, yüzeysellik, özgün olamama eleştirisinin geçerliliğini kabul etmekle birlikte, bu eleştiriyi doğuran bakış açısının kendi eleştirisine karşı savunmasız kaldığına dikkati çeker. Yani, "bizde yok" derken kaçınılmaz olarak "onlarda var," diyen eleştirmen, "onlar"ın yani Batı'nın perspektifini üstlenmektedir. Gürbilek bu döngünün dışına çıkabilecek bir eleştirmenin, başka bir perspektifin pekala mümkün olabileceğini söylüyor.

Velev ki romanımız gecikmiş bir roman, modernleşmemiz gecikmiş bir modernleşmedir; "kötü çocuk"un kendisi de yalnızca Türk edebiyatında

Hasan Bülent Kahraman küçük İskender'i 90'lardaki yeraltı kalkışmasının benzersiz ve tekil çıkışı olarak ele alır.

değil, genel olarak modern edebiyatta önüne geçilmez biçimde "gecikmiş" bir karakter değil midir? Antikahramanın modern edebiyatta ilk (ya da Rameau'dan sonra ikinci) olgun örneği Dostoyevski'nin Yeraltı Adamı'nın, yüce ve soylu kötünden kesin olarak ayrıldığı nokta "Puşkin'e ya da Lermontov'a, daha kötüsü Rousseau'ya ya da Byron'a borçlanmadan konuşmadığını" (*Kötü Çocuk Türk*, s. 79) fark ettiği ve kendi basmakalıplığından ötürü kendini alçalmış hissettiği andır. Kendinden önce gelenle arasına ironik bir mesafe koyamadıkça, daha doğrusu kendi gecikmişliğinin farkına varamadıkça özgünlük, inandırıcılık, antikahraman için bir sanrıdan ibaret kalır. Tanpınar'ın *Huzur*'undaki Suad, Gürbilek'e göre Türk edebiyatının az sayıda gerçek kötülerinden biri, bir alçak kahraman olarak pek inandırıcı değildir. Tanpınar'ın da bilincinde olduğu bir taklittir, Beethoven eşliğinde intiharı dahi çeviri bir intihardır. Kötülüğü fonksiyoneldir, kötüyü temsil etmekle görevlendirilmiş, görevini tamamlayınca Dostoyevski'nin Stavrogin'inin sonunu manidar biçimde çağrıştıran bir intiharla sahneden ayrılmıştır. Hıncı dolu, alaycı, yıkıcı bir itkiyle

var olan ve sonunda kendi kendini yok eden Suad'ın sahneden ayrılmasıyla, Hikmet Benol'un, Turgut Özben'in, Muannit Sahtegi'nin ve aynı yeraltını, aynı alçak pozisyonu paylaştığı bu "kötü çocuklar" ile postmodern diyebileceğimiz bir ironide buluşmayan, Gürbilek'in deyişiyle "başka bir yoldan giden," bu kez 10 Kasım sirenleri eşliğinde kendi kısa ve ani intiharıyla Suad'ın intiharına yanıt veren Zebercet'in dolduracağı bir alan açılmıştır.

KÖTÜLER REPERTUVARI

1970'ler işte bu aşağılık ya da yanlış adamları edebiyat sahnesine çıkarırsun, Hasan Bülent Kahraman, kötülükle ilişkisini Bataille üzerinden kurduğu yeraltı edebiyatının 90'larda yükseldiğinden bahseder, demistik. Gürbilek, buna paralel olarak ele alınabilecek başka bir fenomenden, pop kültürümüzde 1990'ların ikinci yarısına tarihlenen bir kötüler repertuarının ortaya çıkışından söz ediyor (*Kötü Çocuk Türk*, s. 91). Dönemin popüler televizyon dizilerinin ve karikatürün kötü kahramanlarını örnekleyerek Türkiye'de ilginç bu dönemde fakir ama gururlu, mağdur, çileli ve masum karakterlerden karanlık ve kötü olana kaydığını ileri sürüyor. Fakat 90'lı yıllarda "kötü çocuk"un çilesi de farklılaşıyor. İçinde barındırdığı yıkıcı itkiyi şimdiye dek kendisini hapsetmiş olan kültürel-felsefi geleneğe yönlendiren, borçlu olduğu öncellerinden kendini ayırmak için bilinçli bir karikatürleşmeye gitmiş olan kötü çocuk, artık başka bir kötülük tarafından çevrelenmiştir.

Kendini kurumsal, sıradan, bayağı kötünün yerleşik olduğu bir dünyada var etmek mecburiyetinde (*Kötü Çocuk Türk*, s. 92). Üstelik, kötünün ve özellikle ölümün temsili değil ama yansıtılışının, son derece saldırgan bir

"Kötü çocuk"un kendisi de yalnızca Türk edebiyatında değil, genel olarak modern edebiyatta önüne geçilmez biçimde "gecikmiş" bir karakter değil midir?

Sedat Gırgın

Kendinden önce gelenle arasına ironik bir mesafe koyamadıkça, daha doğrusu kendi geçmişliğinin farkına varamadıkça özgünlük, inandıcılık, antikahraman için bir sanrıdan ibaret kalır.

medya anlayışıyla dönüşüm geçirdiği, bu dönüşümden bağımsız olarak da son derece karanlık ve şaibeli olayların sahne aldığı 90'ların Türkiye'sinde, 8 Mart 1990'da *Hürriyet* gazetesinde ilk sayfada yayınlanan Çetin Emec'in kurşunlarla delik deşik edilmiş naaşının fotoğrafı ile Aralık 2000'deki Hayata Dönüş Operasyonu görüntüleri 90'lı yılları bir dehşet ve acı parantezine almıştır. 21. yüzyılın Türk edebiyatında kötü çocuğun açmazı, bu nedenle, artık bir üçüncü sayfa ya da daha kötüsü bir birinci sayfa haberinin solup gitmeye mahkum kopyaları olma durumuyla başa çıkmak mecburiyetinde oluşudur. Türkiye'de 90'ların başından bu yana kültürel temsiller ve popüler kültür figürlerinin bir dönüşüm yaşadığını kabul edersek, bu dönüşümün edebiyat alanında kendini nasıl gerçekleştirdiğine bakmak anlamlı olabilir. Şerif Mardin'in en geniş haliyle 1984'te ortaya koyduğu, Türk kültür sahnesinde kötünün, insanın karanlık yönünün (bir otosansür mekanizması ile) bastırıldığı ve Türkçeleştirilemeyen *daemon*'un, temsil ettiği gizli gücün imkanlarından yararlanıl(a)madığı yönündeki tezinin 2000'lerin başlarında tekrar gündeme gelmesi de belki bu bağlamda değerlendirilebilir.

2000'li yılların ilk on yılı içinde artık "Nobelli bir edebiyat" olan Türk edebiyatında şeytani bir yaratıcılığın varlığından söz edilebilir mi? Kötünün edebiyatımızda yeniden inşası söz konusu olmuş mudur? Peki ya, dehşetli, habis ve hemen kapının önünde olanın "görüntüleriyle" aşırı yüklenmiş, acıyla uyuşmuş bir jenerasyon edebiyattaki kötüyü (artık) nasıl alımlar?

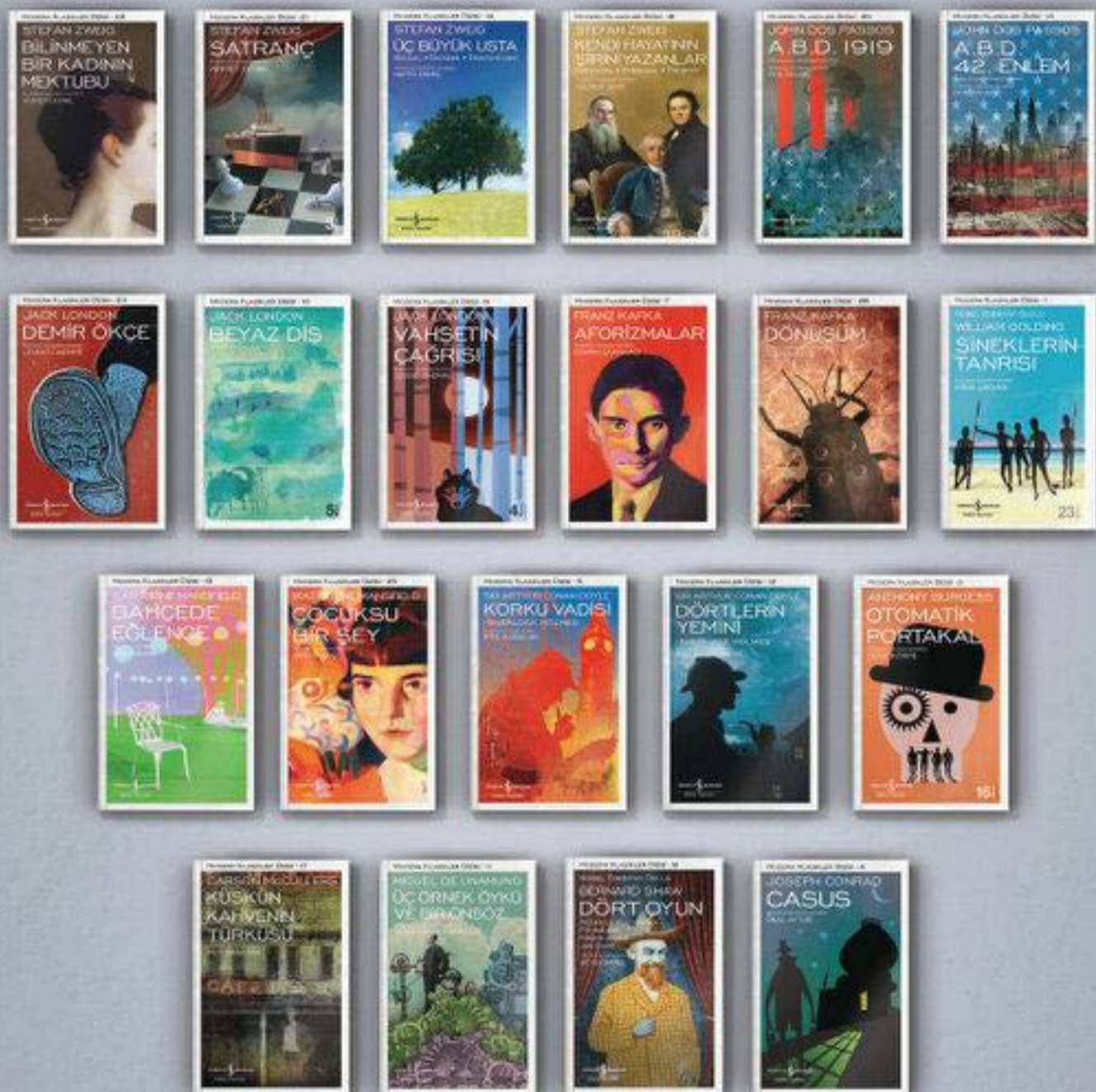
Geçtiğimiz on beş yıl içinde Hakan Günday, Şebnem İşigüzel, Perihan Mağden, Murat Uyrakulak, Emrah Serbes ve Semra Topal gibi yazarların edebiyatlarını tematik, atmosferik ve biçimsel açıdan

Nurdan Gürbilek'e göre, Vüsat O. Bener'deki bayağı, habis ve sahte malzeme, Bilge Karasu'daki yabani ve yırtıcı içerik, Leylâ Erbil'deki sertlik ve karanlık, Yusuf Atılgan'da birden beliren kir de yeraltına dairdir.

ayrıntılarıyla inceleyen bir çalışma bu sayfalarda aktarmaya çalışacağımız Türk edebiyatında kötülük retoriği ve şeytani yaratıcılık tartışmasını şüphesiz ileri taşıyacak, bu soruların yanıtlarına ancak böyle kapsamlı bir çalışmanın ışık tutma ihtimali olacaktır. Burada şu tespitle yetinelim: Tanzimat'ın gülünç ve acınası züppesi ile Cumhuriyet döneminin işbilir ve "zararlı" züppesi ya da Yaban'daki habis köylü gibi çeşitli zümre ve sınıfların edebiyat tarihimizin değişik dönemlerinde kötü olarak işaret edilmiş olmaları kültür üretimine hakim ideolojik paradigmadan bağımsız değildir. Yeni bir kötülük tahayyülünü araştırmak üzere teklif ettiğimiz bu yazarlar arasında ortak bir siyasi eğilimden, sözgelimi aydınlanmacılar, toplumcular, sosyalist gerçekçiler gibi ideolojik bir birlikten söz etmek mümkün görünmüyor. Bu tip kategorizasyonların hiçbir zaman incelikli ve yeterince kapsayıcı olmadığını da akılda tutarak her yazarı ve hatta her eseri münferiden ele almanın gereğini tekrarlamak isteriz. ■

MODERN KLASİKLER Dizisi

YENİ TASARIMLARIYLA DEVAM EDİYOR

İskultur / İskultur / İskultur.com.tr

Kitapçevlerimiz: İstanbul - Kadıköy, Tel: (0216) 348 97 84 Eminönü - Mıhırcı, Tel: (0212) 511 13 37
 Caddesbostan, Tel: (0216) 386 65 62 Bakırköy, Tel: (0212) 571 20 32 Beşiktaş, Tel: (0212) 258 77 43
 Ankara - Yenisehir, Tel: (0312) 430 33 66 Altındağ, Tel: (0312) 324 10 74 - İzmir - Karşıyaka,
 Tel: (0232) 364 71 42 - Diyarbakır - Ofis, Tel: (0412) 228 42 16 - Eskişehir - Tepebaşı,
 Tel: (0222) 220 49 13 - Trabzon - Merkez, Tel: (0462) 326 98 39 - Mersin, Tel: (0324) 238 18 14
 Samsun - Çiftlik, Tel: (0362) 233 38 30

TÜRKİYE BANKASI
 Kùltür Yayınları

BÜLENT SOMAY İLE SÖYLEŞİ: “İYİ YOKTUR, AMA KÖTÜ VARDIR”

“Devlet sana, ‘Git Kürtleri öldür,’ diyor, ama ‘Kulaklarını kesip boynuna as,’ demiyor. Bunu önermiyor bile. Ama yapıyorsun. Buradaki kötülük id kötülüğü.”

Türkiye edebiyatında “kötülük” kavramının kendine ne kadar yer bulduğunu irdelemek, kaçınılmaz olarak iyilik ve kötülüğün ne olduğunu bir kez daha düşünmeyi gerektiriyor. İyilik ve kötülük, birbirinin zıttı mı? Düşmanı mı? Yoksa el ele vermiş, uyum içinde geçinip gidiyorlar mı? Birbirlerine ihtiyaçları var mı? Tüm bu sorularımızın muhatabı Bülent Somay, kötülük ve iyiliğin birbirlerine karşıt olarak görülemeyeceğini; çünkü mutlak iyinin zaten hiç olmadığını söylüyor. Öte yandan Somay’a göre kötülük her yerde çıkabilir karşımıza, her kılkta...

İyilik ve kötülük nasıl kategoriler? Birbirleriyle ilişkileri ne?

Kötülük ve iyilik birbirlerinin karşıtları değiller.

Eğer birbirlerine karşıt olarak konularsak ortaçağ Hristiyan etiği üzerinden konuşuyoruz demektir. Bugün artık o paradigma içerisinde değiliz. Çağdaş edebiyat artık tam da bunların aynı yerde bulunduğunu bize söylüyor.

Birbirlerini var ederek bulunduklarını...

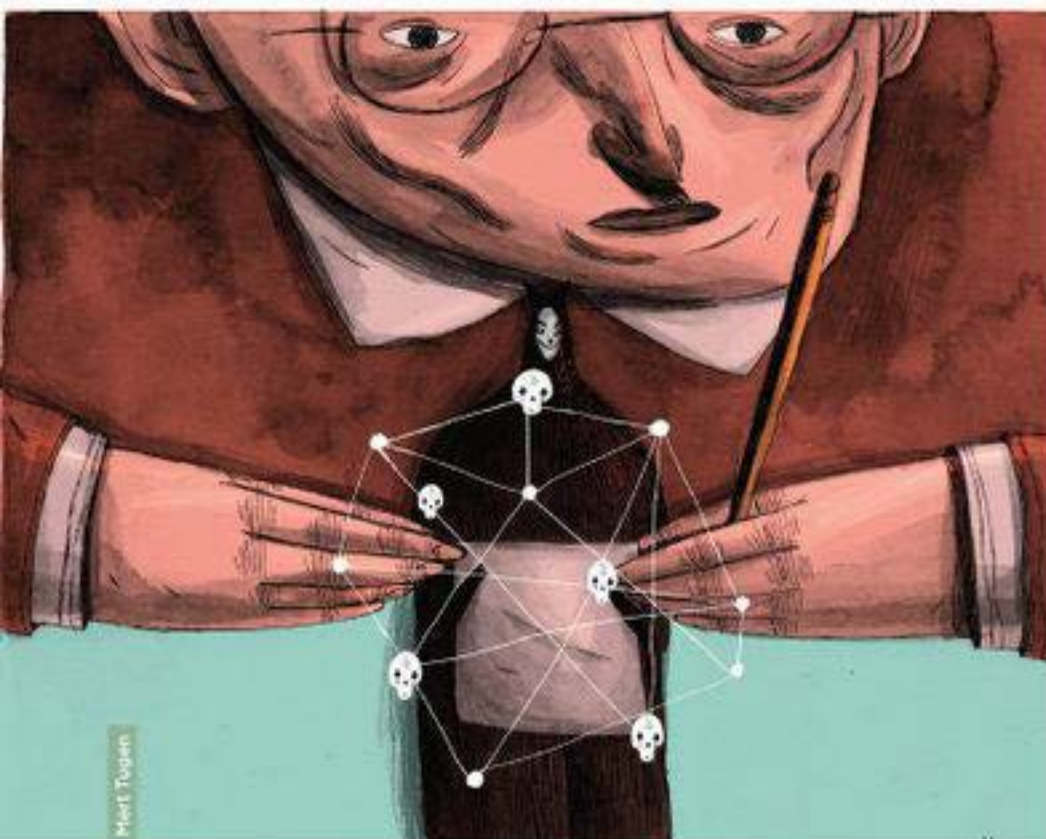
Kesinlikle. Kötülük ve iyiliği birbirlerine karşıt kategoriler olarak görebilmemiz için önce mutlak iyi bir tanrıdan söz etmemiz gerekir. Ancak 18. yüzyıl sonu itibarıyla o teolojinin dışına çıktık. Artık böyle tartışmamız mümkün değil. Ama bu, kötülüğün var olmadığı, kötünün aslında iyi, iyinin aslında kötü olduğu, ya da bunların göreceli kavramlar oldukları anlamına gelmiyor.

Kötülük var ve iyiden bağımsız olarak orada mı artık?

Aynen öyle. Söyle diyebiliriz: İyi yoktur, ama kötü vardır. Çünkü iyi, mutlak bir kavram, o mutlaklık olamayacağı için yok. İyiliği çözümleyemeyiz, çünkü mutlak. Bir ideal, bir ufuk olarak vardır. Tanımlayamayız, iyi olamayız. Ama kötüyü tanımlarız ve teşhis ederiz. Bu da politika, sosyoloji, antropoloji vs. düşünürken, kötüyü kategori olarak tartışmamıza sokabiliriz demek.

Peki nedir kötülüğün kaynağı?

Zizek üç ayrı kötülük tanımlar: Süpereo kötülüğü, ego kötülüğü, id kötülüğü. Süpereo kötülüğü mesela Büyük Engizisyon’da

Metin Tugan

Zizek üç ayrı kötülük tanımlar: Süpereo kötülüğü, ego kötülüğü, id kötülüğü.

gördüğümüz kötülük. Adam önüne gelen Yahudiyi, Müslümanı yakmış, onlar yetmemiş, Hristiyanların da bir kısmını yakmış. "Bu da böyle kafir, bu böyle münafık..." Hakikaten onların ruhunu kurtarmak için yakmış. Burada eleştirilecek şey, bu kadar katı bir süperegö, ahlak ve moralite ile bu kadar mutlak bir iktidara sahip olmasına zemin olan politik yapıdır. Ama adamı eleştiremeyiz, çünkü inanıyor buna ve kötü. Bir de ego kötülüğü var: Sen benim kardeşim olsan, babamız zengin olsa, ben de mirasa konmak için seni öldürsem. Buna ego kötülüğü deriz. Çok açık bir avantaj, birazcık da sosyopati eğilimim var, yaparım bunu. İnsanlar analarını babalarını öldürüyor. Bunlar kolay anlaşılır şeyler. İd kötülüğü ise problemli bir kavram. Hiçbir sebebi yok çünkü id kötülüğünün. Çıkar sağlamıyorum ya da kendimden daha büyük bir inanç için yapmıyorum.

Hiçbir iktidar yeterli değildir. Fakat iktidar için mücadelede her zaman kötülük vardır.

Seri katil kötülüğü gibi mi?

Değil. Çünkü o zaman psikopati der rahatlardık. Ama burada o da yok. Devlet eline silah verip dağda Kürt öldürmeye gönderir. Öldürsün. Bazıları ıskalamayı tercih eder, katil olmamak ister. Bazıları korkaktır, nişan alıp ates eder. Bazıları da öldürdüğü Kürtlerin kulaklarını kesip boynuna asar. Buradaki sorun şu: Devlet sana, "Git Kürtleri öldür," diyor, ama "Kulaklarını kesip boynuna as," demiyor. Bunu önermiyor bile. Ama yapıyorsun. Buradaki kötülük id kötülüğü.

Asırı itaat mı bu?

İtaat değil, tam tersine. Kendindeki kötülüğü ortaya çıkaracak zemini arayıp bulmak.

POLİSLER PİTBULL EĞİTİLİR GİBİ EĞİTİLİYOR

Polisin Gezi Parkı'ndaki davranışı. Gaz fişliğini yukarı değil de kafaya sıkması...

Hiçbir polisin üstü "Niye bu insanların kafalarına nişan aldın?" demiyor ama. Bunun biraz daha derin bir çözümlemesini yapabiliriz. Hiçbir üst onlara kafaya nişan alın demiyor. Ama şunu yapıyor: Bunları izinsiz, sürekli nöbet halinde, çışlerini yapmalarına, yemek yemelerine izin vermeden orada dikiyorlar. Tıpkı pitbull eğitir gibi. İd kötülüğü tam da burada ortaya çıkar. İçindeki şeytan ortaya çıkıyor değil, o hep ortada. Sen bu insanı bu kadar ağır stres koşullarına sokarsan eğer, herkeste olduğu gibi onda da var olan ölüm dürtüsü ortaya çıkacak. Ben bunun yarı bilinçli yapıldığını düşünüyorum Gezi'de.

Sadece Gezi'de değil, kuranın her yerinde polis denilen mekanizma bu yönde bir değişime uğruyor. Polisi pitbull gibi eğit. Karanlıkta bırak, döv,

Bülent Somay: "Yeterince muktedir diye bir şey yoktur."

susuz-aç bırak ki giderek vahşileşsin. Bu aslında hepimizin kalbinde bir kötü yatar demek değil. Lacan'ın *jouissance* dediği, Türkçesine de "keyif" diyebileceğimiz bir şey var. Bu gerçekleşmesi imkansız arzusunun fantastik tatmini. Yalnızca fantezi düzeyinde olabilecek bir tatmin. Ötekine haz diyoruz. Gerçekleşebilecek bir arzu tatminine haz diyoruz. Arzu ettik, seviştik, haz aldık. Acıktık, bulduğumuz ilk fast food'u ağızımıza tıkmadık, güzel bir lokantaya gittik, mumları yaktık, yedik, haz aldık. Geçici. Hiçbir tatmin kalıcı değil. Bir de bunun imkansız olanı var. Anne arzusu. Her bebek daha ilk andan itibaren, ayrıldım, ben geri döneceğim oraya arzusunda. Geçmiş olsun, entropi yasası, kırıldı mı, bir daha yapılmaz. Lacan diyor ki bu ölümcül bir hal. Bunun sonu hep kötüye varır. Çünkü bu arzu anneyle bir olma arzusundan kaynaklanıyor. Çünkü anneyle bir olmak demek ölmek demek. Aynı bir varlık olarak artık olmamak demek. Hepimizin temeldeki arzusu aslında bu. Dolayısıyla bizim bütün o fantezilerimiz, ölümcül keyif fantezilerimiz, hep aslında yok oluşa yöneliktir. Bunu serbest bıraktığımız anda yok edici oluruz. Kötülük yaparız. Bunu denetleyebildiğimiz ölçüde uygar varlıkları. Ama fırsat verildiği anda bunu denetimden çıkarttığımız için aslında uygar varlıklar değiliz. Fırsat verilmesine rağmen bunu denetimden çıkartmayana ahlaklı varlık diyoruz.

Güçün insanı kötüleştirilmesi dediğimizde ne demiş oluyoruz?

Fallusla anlatayım. Erkeklerde özgü bir durum ama kimi kadınlarda da gördüğümüz bir korku var: "Penisim yeterince büyük mü?" Yani, "Yeterince güçlü müyüm, yeterince iktidar sahibi miyim?" demek bu. Kimse birbirinin penisini görmez, ama evin muktediri olarak babanın penisine ilişkin bir fanteziyle rekabet eder. Babanın penisini görmediği için gözünde o kadar büyütür ki kendi penisi hiçbir zaman o kadar büyük olmayacaktır. Dolayısıyla hiçbir iktidar yeterli değildir. Yeterince muktedir diye bir şey yoktur. Fakat iktidar için mücadelede her zaman kötülük vardır. ■

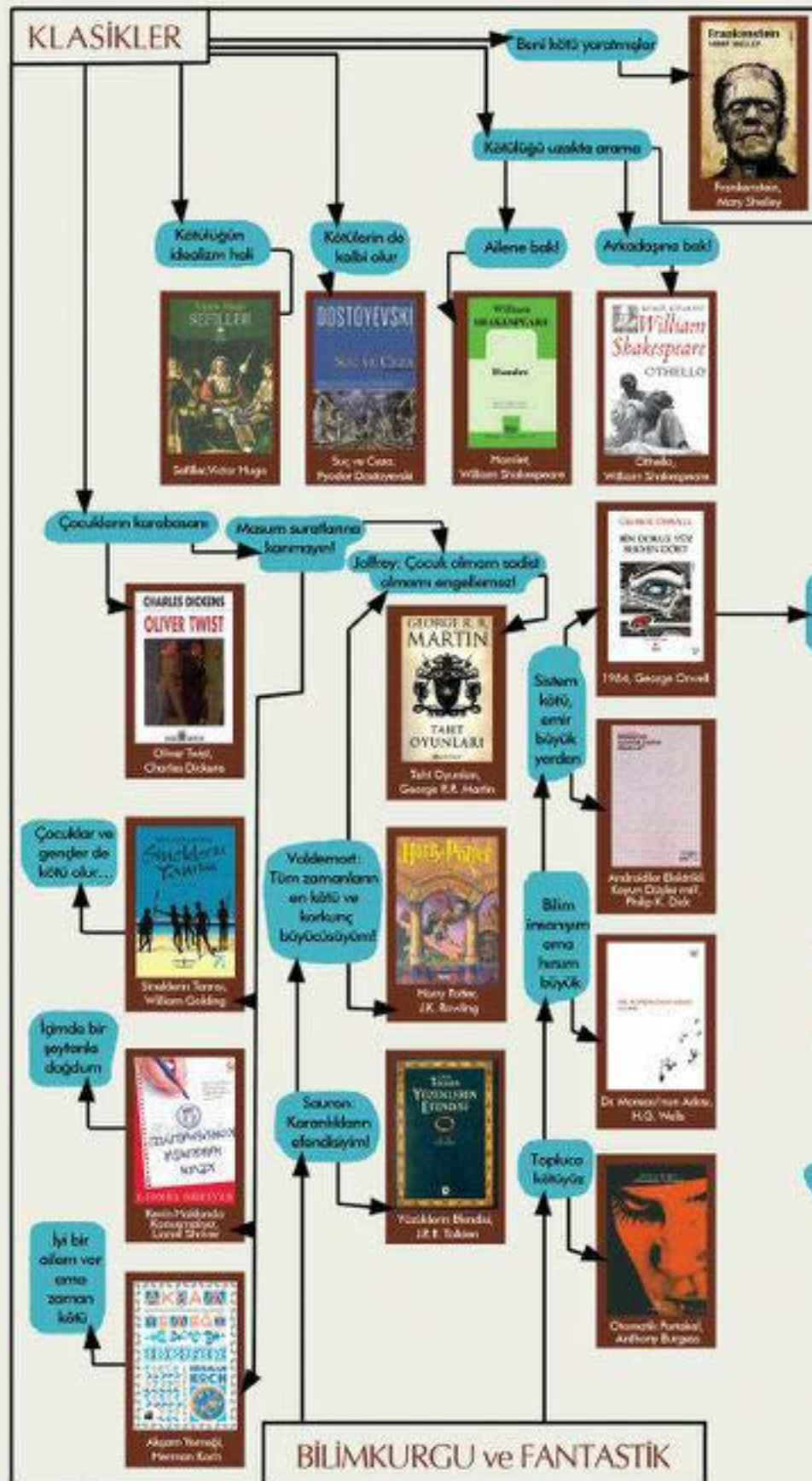
Hepimiz kötüyüz!

Türk edebiyatında alçak kahramanlar, şeytani karakterler var mı? Türk edebiyatının da karanlık sayfaları, bir yeraltı ve gerçek kötülükleri vardır elbet ama ne kadar özgündürler, ne kadar inandırıcıdır? Bizim niçin bir Moriarty'miz, bir Patrick Bateman'imiz, bir "Kayıp Cennet"teki Şeytan'ımız yok? Marquis de Sade'i, Lord Byron'ı, Comte de Lautréamont'u birbirine bağlayan göbek bağı misali "yüce kötü" bizim kültürel sermayemizde kendine niçin bir akraba bulamadı?

Türk edebiyatı açısından bu sorular önümüzde dururken, çerçeveyi, dünya edebiyatına yönelip genişlettiğimizde dünden bugüne sayısız örnekle karşılaşırız.

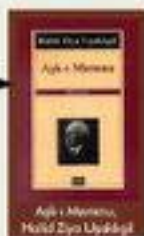
Entrikacı kadınlar, kadınların hayatını karartan hovardalar, masum yüzlerinin ardında saf kötülüğü saklayan çocuklar ve gençler ya da takıntılı karakterler, gündüz bir başka gece bir başka kişiliğe bürünenler...

Klasiklerden yeraltı edebiyatına, bilimkurgudan fantastik kurgulara hepimizin içinde bulunduğu söylenen o kötülüğü temsil eden karakterlerle tanışmak için okları izleyin!

ENTRİKACI KADINLAR

Firdavs Marşı:
Çikaralım için
kızını bile yaktım

Miss Harisham Beni terk eden adamın ocağı bütün erkeklerden olmak istiyorum

ÖtÜ olmak için
imn olmak
narekmyce!

Mrs. Demirel: Patronumun yeni kantini odasının haysiyetini deñiştireyim

CathyAnnes:
Melok
yüzümün
ordında
kattık bir
kötü ruh var

Markiz de Mortevil:
İşlerini kurur
gibi yapıp

Bir kurum olarak
kötü ya da
iyi
kötülüklerin
yurda

bilgisayarların
bir ruhu var

YERALTI EDEBİYATI

Gündüz iyiyim de
gece bir halim
oluyor bana
(günümü)

Gündüz iyiyim de
gece bir halim
oluyor bana
(19. yüzyıl)

Bütün dünyadan nefret ediyorum
ya bir şey kettim!

Bütün dünya kötü, sadece biz iyi!

Bütün dünya
kötü tabii
ben de!

Bütün dünyadan nefret ediyordun!

Ben değim çevrem köb:

Her şeyin nedeni "kötü ego"

Abstract

Yurt dışı faaliyetleri

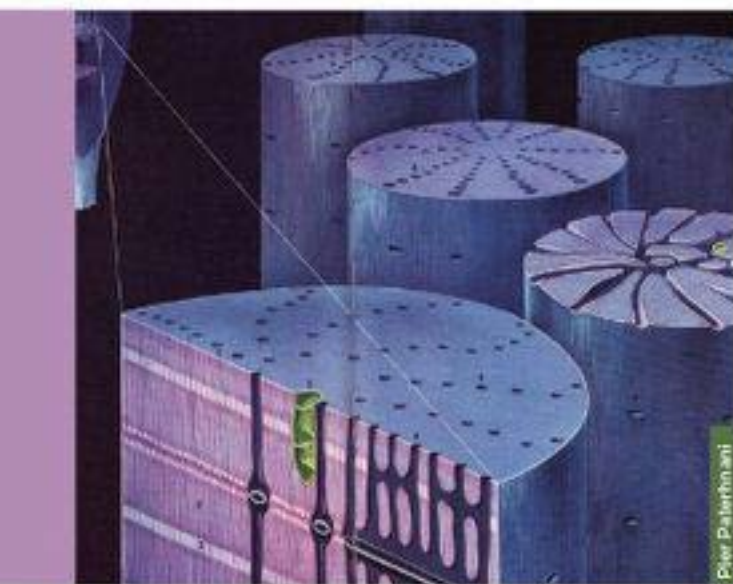

Yurt dışı toplandı

Table 1. Continued

Naime Erkovan, kitaptaki öyküleri bir araya getiren şeyin ruh, konu veya tema değil de teknik olduğunu vurgulamak istiyor.

Bir öykü kitabını elinize aldınız, içinden prospektüs çıktı. Ne yaparsınız? Çoğumuz prospektüsü okuma zahmetine katlanmadan, alışılageldiğimiz şekilde kitabımızı okuruz: Günde iki veya üç öykü, tercihen bol sıvı ile. Bazı meraklı okuyucular ise prospektüsü satır satır okur ve tüm endikasyonlardan haberdar olmak ister. Bazıları yalnızca bir aksilikle karşılaştığında prospektüsü açar. Önümüzdeki kitap, Naime Erkovan'ın *Asılsız Hikâyeler*'i; prospektüsü ise kitabın başında değil, sonunda.

Prospektüste dikkat çeken bir kelime var: Teknik. Erkovan, kitaptaki öyküleri bir araya getiren şeyin ruh, konu veya tema değil de teknik olduğunu vurgulamak istiyor. Tüm öyküleri farklı tekniklerle yazdığını izah ediyor. Bizse bu izahtan şunu anlıyoruz: Sayın okuyucu, *Asılsız Hikâyeler* bir yazarlık atölyesi çalışması sonucu oluşmuştur.

Yazarlık atölyelerinde farklı öyküleme ve anlatım teknikleri öğretilir ve katılımcılardan bu tekniklerle öykü yazmaları beklenir. Bu atölyelerin yan etki sayılabilecek ortak bir özelliği vardır: Teknik ısrarı. Bu yan etkiler mezkur kitabımızda da teşhis edilebilir. *Asılsız Hikâyeler*'deki teknik vurgusu, neredeyse tüm öykülerde hikayenin önüne geçiyor. Bazı hikayelerde, sırf ilgili tekniği uygulayabilmek için vasat ve klişe öyküler yazmış Erkovan. *Mise en abyme* tekniğinin uygulandığı "Dipsiz" adlı hikayesi, tespitimiz için manidar bir örnek.

PROSPEKTÜSLERE MUHTAÇ SENTETİK HİKAYELER

Alberto Manguel, yazarlık okullarından ve bu okullardan çıkan yazarların nasıl da birbirine benzediğinden dem vurur. Genç yazarlar derslere ve öğrendikleri tekniklere ziyadesiyle bağlı olduklarından, ortaya çıkan metinler giderek sentetikleşiyor,

ÖYKÜ: ALAYLI MI, MEKTEPLİ Mİ?

“Asılsız Hikâyeler, maalesef, yazarın kariyerinde bir geri adım olarak görülüyor.”

tektipleşiyor ve otantisitesini yitiriyor. Erkovan'ın kitabındaki öyküler de Manguel'i haklı çıkarıyor gibi.

Tüm handikaplarına rağmen *Asılsız Hikâyeler*'de Erkovan'ın öykü dünyasında sürekli hatırlanacak ve yazarlığının iyi tarafını temsil eden öyküler de mevcut. "Saatli Maarif Takvimi" öyküleri hem fikir hem de üslup olarak çok başarılı. Takvim formu sayesinde, anımsatılmak istenen olay ve bağlam kolaylıkla ve dramatik olarak güçlü bir şekilde okuyucuya verilebiliyor. Takvim altı yazısı formuyla hikaye anlatmayı da çok iyi başarmış Erkovan. Yine, deneysel bir çalışma olan, makale formundaki "Kendini Anlatan Öykü" de yaratıcı, eğlenceli bir metin olmuş.

Erkovan'ın yazarlık serüveni içerisinde değerlendirildiğinde *Asılsız Hikâyeler*'in fetret dönemini temsil ettiği söylenebilir. *Besinci Düğme* kitabı ile öyküye fantastik hikayelerle başlayan, ardından *Soğuk Taht* ile uzun anlatılarda da başarılı olabileceğini kanıtlayan Erkovan'ın *Asılsız Hikâyeler*'i, maalesef, yazarın kariyerinde bir geri adım olarak görülüyor. HÜlasası, Erkovan, prospektüslere muhtaç sentetik hikayelerden medet uman mektepli bir yazar tavrından ziyade, ilk iki kitabında müşahade edilen alaylı ustalığında karar kılar. Türk öykücülüğünü zenginleştirebilir.

Şimdi önünüzde bir kitap ve kitabın sonunda da bir prospektüs var. Ne yaparsınız? ■

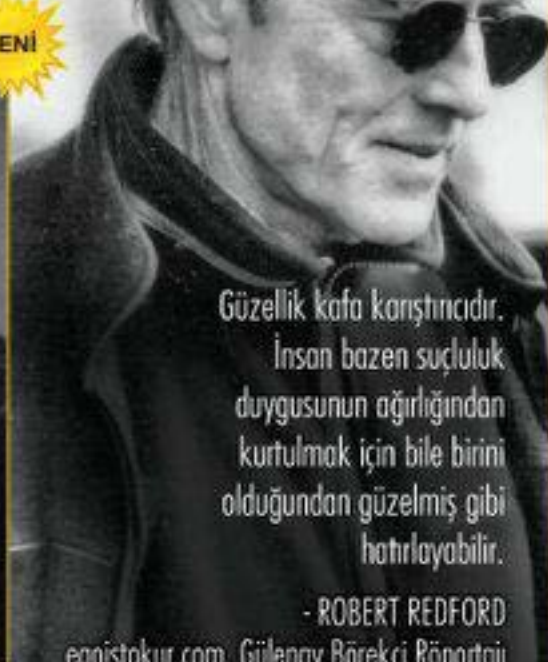
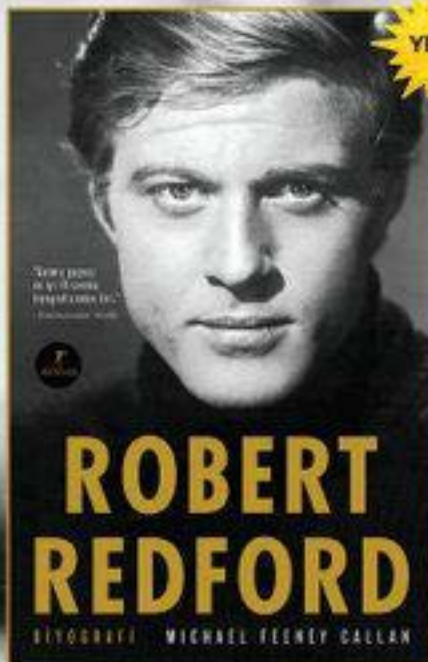
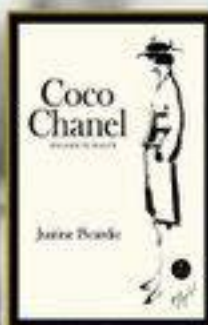

ASILSIZ HİKÂYELER
Naime Erkovan
Sule Yayınları

ROBERT REDFORD

BIYOGRAFI

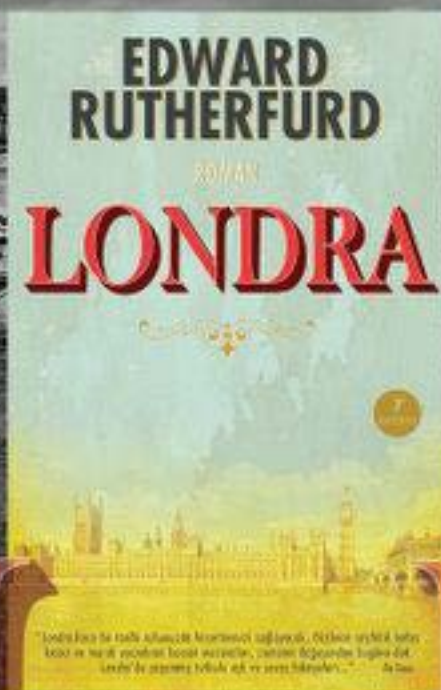
MICHAEL FEENEY CALLAN

Güzellik kafa karıştırıcıdır.
İnsan bazen suçluluk
duygusunun ağırlığından
kurtulmak için bile birini
olduğundan güzelmış gibi
hatırlayabilir.

- ROBERT REDFORD

egoistokur.com, Gülenay Borekçi Röportajı

2000 YILLIK TARİHİ KUCAKLAYAN,
HAYATTA BİR KEZ RASTLANACAK NİTELİKTE
BİR HİKÂYE MARATONU

LONDRA

Artemis

SABAHLARI ORTALIK SESSİZ VE SOĞUKKEN

“Salinger olmak ne demektir, sürdürülebilir bir şey miydi? O kadar hayran olduğumuz bu şeyi yeni bir çehresiyle görmek bizi hayal kırıklığına uğratmaz mıydı?”

Holden'i özlemişim. En son "Gönülçelen'i bir de İngilizcesinden okuyayım," dediğimde hasret gidermiştik. Shane Salerno'nun *Salinger* belgeseli (ve kitabı) gündeme geldiğinde *Gönülçelen*'in çevirilerine dair güzel bir makale çıkmıştı *New Yorker*'da. Holden'in sesi başka bir dile, Rusçaya nasıl çevrilir; yazının mevsuzu buydu. Ruslar yeni bir çeviri sipariş etmişlerdi velakin yeni çeviri o kadar "Amerikan diliyle konuşmaya çalışan bir çeviriymi anlıyor musun ha ahbab" tadındaydı ki yayıncılar kitabı toplatmışlardı (Allah'a şükür bizde Coşkun Yerli'nin çevirisi de, Adnan Benk'inki de fevkalade hakiki geliyor kulağa, ikisi de böyle bir dertten mustarip değil). Yazının bana hatırlattığı şey, Holden'in sesinde çevrilmesi zor bir şeyin olduğuydu. Her türlü dalavere ve sahtelikten nefret eden hakiki birinin sesi, başka bir dile çevrilince ister istemez sahteleşiyordu. Salinger'ın üç yeni hikayesinin internette dolanmaya başladığını öğrenince aklıma ilk gelen şey de bu oldu. Acaba Salinger, bu yeni hikayelerde ne ölçüde "kendisi" olabilecekti? Salinger olmak ne demektir, sürdürülebilir bir şey miydi, o kadar hayran olduğumuz bu şeyi yeni bir çehresiyle görmek bizi hayal kırıklığına uğratmaz mıydı?

Stanley Kubrick gibi Salinger da, insanı, "Acaba kötü bir şey yapmış mı?" diye şüphelendiği her seferinde utandıran biri. Hayalkırıklığına uğratan hikayeler mi? Ne münasebet: "Bowling Toplarıyla Dolu Okyanus"u bitirince bir bowling topunun altında kalmış gibi oluyorsunuz.

Dandik bir Salinger metni bulduk, ona hep birlikte acıyabilir/ona bu hainliği yapanları rejim muhafızları olarak mahkemelerde yargılayabiliriz diyenler lütfen başka kapıya. Kim sızdırdıysa bu hikayeleri hayırlı bir iş yapmış, bunları okumadan ölmek istemezdim.

SALINGER, RUHU ÖRSELENMİŞ BİRİYDİ

Hikayenin anlatıcısı Vincent, Holden'in ağabeyi. Lakin asıl kahramanımız on iki yaşındaki Kenneth. Habire ayaklarından çıkan ayakkabılarıyla başlıyor hikaye. Niye çıkıyor ayakkabıları? Çeşitli teoriler var

Stanley Kubrick gibi Salinger da, insanı, "Acaba kötü bir şey yapmış mı?" diye şüphelendiği her seferinde utandıran biri.

Three Stories

Salinger'in üç yeni hikayesi geçen ay internette dolanmaya başladı.

ama şu kesin: Kenneth'i anlatmaya ayaklarından başlamak çok iyi bir fikir. Kızıl saçlarından ve üzerine Hint mürekkebiyle dizeler kopya ettiği parmaklarından bahsediyor ağabeyi Vincent. Böylece birkaç fırça darbesiyle önümüzde beliriveriyor.

Zaten Holden'in şeceresine aşina olanlar Kenneth'i da tanırlar. İnsana, "Bir yazarın ancak bu kadar Salingervari bir ismi olur," dedirten Kenneth Slawenski'nin başarılı kitabı *Üzüntü, Muz Kabuğu* ve J.D. Salinger'da belirttiği üzere, Kenneth'dan *Gönülçelen*'de başka bir isimle, Allie olarak bahsedilmektedir. Orada Kenneth'ın kan kanseri olup öldüğünü okuruz: burada ise durum farklı. Vincent, "Bir beyefendiydi o; on ikisinde bir beyefendi; hayatı boyunca beyefendi olmuş biri," diye tarif ediyor kardeşini. Hayatın manasına genç yaşta vâkıf olmuş bilge bir kişilik; kitap kurtları familyasından... Ama sonumuz benzesin ister miyiz, emin değilim. Vincent genç bir yazar; kardeşine "Bovlingci" başlıklı yeni bir hikaye yazdığını söyleyince Kenneth hemen detayları öğrenmek istiyor. Sonra da, "İyi güzel de sevgili abicim, olmuş gibi anlattığın bu hikayenin gerçekten de yaşandığını nereden biliyorsun, bunları sen nerenden uyduruyorsun?" mealinde bir yorum yapıyor. Holden'dan farkı yok anlayacağınız: sahteliğe dayanamıyor, sahtelik gördüğü yerde sinirleniyor, savmak için her şeyi göze alıyor. Sonunu anlatmak suretiyle okuma zevkinizi bozmayı asla istemem, yine de "Muz Balığı İçin Mükemmel Bir Gün"deki Seymour Glass gibi Kenneth'ın da plajlara düşkün olduğunu söylemekle yetineyim. Bir de, hikayede birkaç sayfa görünüp sırma kadem basan Holden'ı insanların bu kadar kısa sürede dahi sinirlendirmeyi başarmasına ne kadar şaşırdığımı. Aptal aptal sorular sorup duruyorlar. Sonra da Holden neden böyle sinirli, neden böyle ters, neden böyle uyuz. İnsan biraz da kendine bakar.

Sayfayı çevirip ikinci hikayeye geçerken garip hissettim. "Yeni bir Salinger hikayesi daha okumak üzereyim!" Sanki her hafta yaşadığım doğal bir şeymiş gibi. Ama değil. Hastanedeki odasında yatan Ray

ve nişanlısı Ethel'i anlatan "Doğumgünü Çocuğu"nu okurken insan, bitmek üzere olan tatlısını yeme işini yavaşlatan bir çocuğa dönüşüyor. Hikayenin bir de üçüncü karakteri var: Bayan Collins isimli bir hemşire. Ray'ın canı sıkkin. Hemşireden de nefret ediyor, içki içemiyor olmaktan da. "Bugün benim doğumgünüm, hem hastayım hem yastayım, bir şişe içki içme vaktinin geldiği kanaatindeyim," diyor Ethel'e. Ancak kız bu isteği kabul etmiyor. Herif surat yapıyor. Hikaye de kesif bir karamsarlık atmosferinde, hızla aşağıya inen bir asansörün içinde bitiyor.

Kitaptaki son hikaye olan "Paula"yı okurken insan bu asansörün içindeki Ethel kadar kötü hissediyor kendini. "Kitap bu kadar kasvetli bir biçimde mi bitecek, hiç mi umut ışığı yok," diye düşünürken Bayan Hincer'la tanışıyoruz. Kocasına bir ricada bulunuyor: hani ben hamileyim ya, çocuğum olacak ya şimdi, diyor, o çocuk doğana kadar bütün vaktimi odamda, yatağımın içinde geçirsem; dış dünyanın karmaşasından, tehlikesinden, şirretinden tamamen kaçsam keşke, ne güzel olur değil mi? Biraz Bunuel filmlerini akla getiren bir anlaşıma önerisi bu: hiç evden çıkmayayım ve bakalım neler olacak. Bay Hincer bu işten pek hoşlanmamakla birlikte karısından korktuğundan "İyi bari" deyiveriyor. Herkesten gizledikleri plan böylece yürürlüğe giriyor. Lakin insan bir defa hayatını yatağının içinde geçirmeye başlamayagörsün, bir daha dışarı çıkmayı hiç mi hiç istemiyor.

Kim sızdırdıysa bu hikayeleri hayırlı bir iş yapmış, bunları okumadan ölmek istemezdim.

Şimdi, özellikle de bu son hikayeyi okuduktan sonra, insanın Salerno'ya hak veresi, "Salinger İkinci Dünya Savaşı'nda yaşadıkları, gördükleri, hissettikleri yüzünden ruhu örselenmiş biriydi, hayatını dış dünyadan yalıtmasının sebebi de budur," teorisine inanası geliyor. Kendini dalgaların altına, yataklarına, hastanelere kapatmış bu erkekler ve kadınlara bakınca insanın aklına sabah çok erken vakit, ortalık soğuk ve karanlık ve sessizken hissettiği duygular geliyor. Dış dünya ne demek, iç dünya ne demek? İnsanlar dışarı çıkmak ve bu şehri harekete geçirmek zorunda mı ve ben gerçekten de onların arasına karışmak ve onlarla konuşmak ve akşam buraya dönene kadar ortalıkta koşturmak zorunda mıyım? Holden'ı bu tekinsiz soruları aklıma getirdiği için özlemişim. Onu bir daha görmeyeceğimi düşününce sabah yalnızlığı duygusu artıyor. ■

EDEBİ ZEVLER VE TOPLUMSAL İDRAK FIRSATLARI

“Birini Öldüreceğim ve Lehî'yi ‘politik roman’ janrına almak, taşıdığı sanatsal-edebi temel ve ağırlığı saptırmak yanılığısına sebep olacaktır.”

Yazıya bir anekdotla başlayacağım. Fen edebiyat fakültesinin İngiliz dili ve edebiyatı anabilim dalında öğrenim görürken, bölümden Şırnaklı bir dostum vardı. Bir bahar günü kampüsün çimleri üzerinde uzanıp birlikte keyif çatarken, elinde Fawaz Husên'in *Amidabad* kitabını görünce kafama dank etmişti. Kitabı söyle bir göz gezdirip, “Şimdi fark ettim de, sizin dil ve edebiyat hakkında hiçbir şey bilmiyorum,” demiştim. Ben böyle söyleyince, dudakları hafifçe sola kıvrıp alaycı bir kahkaha patlatmıştı: “O da bir şey mi? Haydi sen Türksün, bizim halkın çoğu kendi edebiyatından habersiz. Cuntaydı, baskıcı rejimdi, faşizmdi... Eyvallah bunların etkisi var tabii. Ama bizimkilerin de edebiyatımıza ve yazarlarımıza sahip çıkmak için cefa çektiği söylenemez.” Yorumunu değerlendirebilecek kadar malumatım olmadığından sitemine herhangi bir yanıt vermemiştim. 2009 yılının sonlarına doğru, Ceylan Önkol'un Lice'de askerlerce havan topuyla parçalanarak, Serap Eser'in de İstanbul'da PKK sempatanlarınca yakılarak öldürüldüğü bir toplumsal histeri anında -gençliğim de fevri haletiruhiyesiyle- çocukça bir kavgaya edip bir daha konuşmamıştık. Yıllar sonra Gezi'de ikimiz de ağır yaralanınca, birbirimizi anlamak için daha çok çaba sarf etme kararı aldık. Haliyle, elime Fırat Cewerî'nin kitapları geçince hemen onu aradım. Bir süre sohbet ettikten sonra, “Senden rica ediyorum,” dedi, “Cewerî'nin Kürt dili için verdiği emekler kitaplarına sığmaz. O yüzden gerçekten dilimiz için ufak da olsa bir hizmet vermek istiyorsan, bir paragrafa da olsa, Kürt edebiyatı için son zamanlarda gösterilen çabalardan ve Cewerî'nin kitaplarındaki toplumsal süreçten de bahset. Kendini eserlerin yazınsal nitelikleriyle sınırlama...” O yüzden, yüksek müsadenezle, yazıyı bu rica bağlamında kaleme alacağım.

1959 yılında Mardin'de doğup 1980 öncesinde İsvaç'e yerleşen Fırat Cewerî, modern Kürt edebiyatının öncülerinden ve en büyük emekçilerinden. Kendisine bu sıfatları yakıştırmak bir hayli kolay, zira Kürt edebiyatının

Katlin Baumann

Yaşadığı nevroz karşısında toplumun duyarsızlığı Temo'daki öldürme içgüdüsünü şekillendiriyor.

Hayaletli evler,
ölümsüz ruhlar,
gizemli yatırlar,
mezardan çıkan ölümler,
bitmek bilmeyen
hazineler,
lanetler, dehşet
saçan katiller...

YABANCI

www.yabanciyyayinlari.com

facebook.com/yabanciyyayinlari

twitter.com/yabanciyyayinlar

mihenk taşlarından biri olan Nûdem yayınevini ve Nûdem dergisini kurup on yıl boyunca Kürt diline büyük katkılar sundu. Nûdem, Kürt edebiyatı için hem gönül

Fırat Cewerî'nin Kürt edebiyatını ulusal-mikro boyuttan sıyrarak, evrensel-makro boyuta taşıdığını söyleyebiliriz.

hem de idealler bağlamında ayrı bir yer taşıyor. Nûdem kurulduğunda birçok otorite tarafından, Kürtçe alfabenin en ideal formunu hayata geçirip, 1932-1943 yılları arasında Celadet ve Kamuran Bedirhan kardeşlerin çıkardığı *Hawar* dergisinin bir devamı muamelesi gördü. Aynı *Hawar*'da olduğu gibi, Nûdem de cıracık ve ustaları bir araya getirdi; Mustafa Aydoğan, Fawaz Husên ve Emin Narozi gibi isimlerin eserleri bu çatı altında yayımlandı. Kürtlerin "İkinci *Hawar*"ı olarak değerlendirilen Nûdem, sefelinin de hakkını teslim ederek Cewerî'nin yoğun çabaları sonucu *Hawar*'ın tüm sayılarını bir araya getirip, iki cilt halinde yayımladı. Kürtçe on üç kitap yazan Cewerî, bunların yanı sıra Samuel Beckett, Fyodor Dostoyevski, Yaşar Kemal, John Steinbeck ve Jean-Paul Sartre gibi pek çok ünlü yazarın eserini de Kürtçeye çevirdi. Nihayetinde iki ciltlik *Antolojiya Çirokên Kurdî*'yi (Kürt Öykü Antolojisi) yayımlayarak Kürt öykücülüğünün tanınmasına katkı sağladı.

POLİTİK UNSURLAR TAŞISA DA...

Muhsin Kızılkaya'nın Kürtçeden dilimize kazandırdığı *Birini Öldürecekim* ve bu eserin yeni yayımlanmış devamı olan *Lehi*, Cewerî'nin Kürt ve dünya edebiyatına yeni katkıları... Hikaye, kahramanımız Temo'nun bir sabah birini katletme arzusuyla uyanmasıyla başlıyor. Fakat roman ilerledikçe bu içgüdü'nün absürt bir nitelik taşımadığını, zira Temo'nun halkının davası adına on beş yıl hapis yatıp işkence gördüğüne, hatta faili meçhul mağduru olduğuna tanıklık ediyoruz. Bu dört duvar arasındaki on beş yılın ardından Temo'nun yaşadığı yabancılaşma ve halkının onu görmezden gelmesi, bireyin toplum adına yaşadığı nevroz karşısında toplumun duyarsızlığı Temo'daki öldürme içgüdü'sünü şekillendiriyor. Bu bağlamda Temo, tamamıyla kolektif ve ülkeye adanmış bir hayatın aslında doğası gereği sağlıksız ve hiçleşmiş bireyler yarattığı, bu yitikleşen ve eşsiz yaradılışlarını tamamına erdirmeye muvaffak olmayan insanların çaresizliğinin de nihayetinde topluma faydadan çok zarar verdiği bir psikanalitik-diyalettik temel sunuyor.

Eserin bir diğer karakteri olan Diana da, yazarın savaş ortamının insanlara nelere mal olabileceğini anlatma gayretinin bir tezahürü. Diana ya da "Lehi" de, Temo gibi saflığı, inançları ve ideallerinin kurbanı olarak Almanya'dan dağıdık bir savaşa, oradan da uğruna

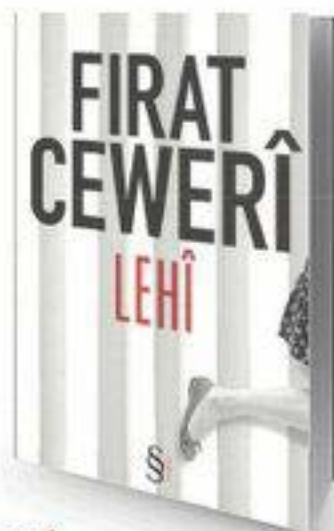
Birini Öldürecekim ve *Lehi*'yi "politik roman" janrına almak, taşıdığı sanatsal-edebî temel ve ağırlığı saptırmak yanlışına sebep olacaktır.

Onur Akyol

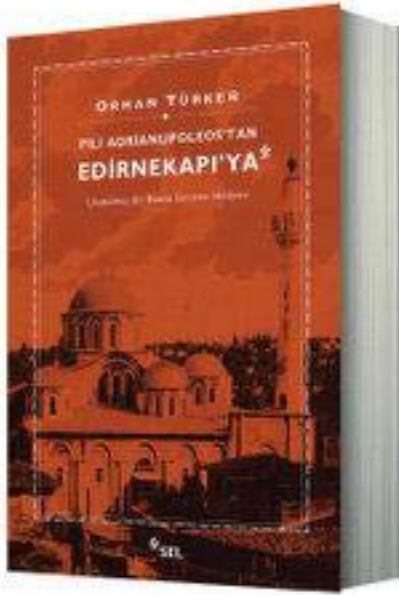
savaşıp esir düştüğü kentte fahişeliği kadar sürükleneyeceği dramatik bir portreye sahip. Bu noktada bir Kürt kadını olarak bize sunulan karakter, yalnızca Kürtlüğün yaralarını değil, Anadolu topraklarında hâlâ hüküm süren ve gün geçtikçe daha çok kadının canına mal olan ataerki-feodal düzende kadın olmanın şiddetle kanayan yaralarını da Cewerî'nin mürekkebine katmakta...

Kitapların Kürt sorununun toplumsal-siyasal yönünden ziyade, insan portrelerinde odaklanması onları ideolojik temelli, soğuk birer politik roman olma gafletinden "kurtarmış" görünüyor. Bu noktada da Cewerî'nin Kürt edebiyatını ulusal-mikro boyuttan sıyrarak, evrensel makro boyuta taşıdığını söyleyebiliriz. Tekrar altını çizmekte yarar var; her ne kadar birey olmanın toplumun bir parçası olma zorunluluğu taşımasından mütevellit anlatı politik unsurlar taşısa da, *Birini Öldürecekim* ve *Lehi*'yi "politik roman" janrına dahil etmek, taşıdığı sanatsal-edebî temel ve ağırlığı saptırmak yanlışına sebep olacaktır.

Son kertede gönül rahatlığıyla şunu söyleyebiliriz ki, Fırat Cewerî'nin Diyarbakır-Amed ile başlayıp İsveç'e uzanan *Birini Öldürecekim* ve *Lehi* isimli eserleri, insana mesaj verme kaygısından ziyade insanın verdiği mesaja odaklı, didaktik olmayan çerçevesi ve modern edebî estetiğin biçimlendiği zarif portesiyle okuyucuya fevkalade edebî zevkler ve toplumsal idrak fırsatları sunuyor... ■

LEHÎ
Fırat Cewerî
Everest Yayınları
Çeviren: Muhsin Kızılkaya

Pili Adrianupoleos'tan Edirnekapi'ya

Unutulmuş Bir Bizans Sembolünün Hikayesi

Orhan Türker

Orhan Türker İstanbul'un kadim Rum sembollerinin yakın geçmişte yaşadığı dönüşümü kazımaya devam ediyor. Bugün içerisinde barındırdığı Bizans ve Osmanlı mimarı yapılarıyla bir cazibe merkezi haline gelen Osmanlı İstanbul'unun gözlerden uzak semti Edirnekapi'nin unutulmuş, özellikle 1960'lardan sonra eriyip giden geleneksel sosyal ve etnik yapısının hikayesini anlatıyor.

Konstantinopolis Hipodromu

Oyunlar, Halk Ve Politika

Gilbert Dagron / Tarihçi İsmail Ergüç

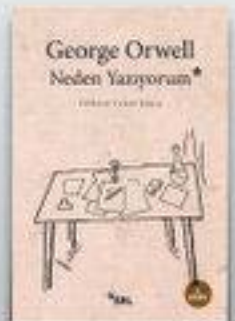
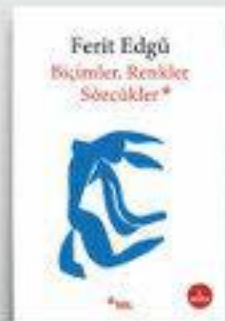
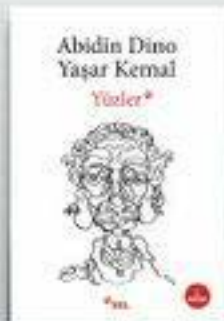
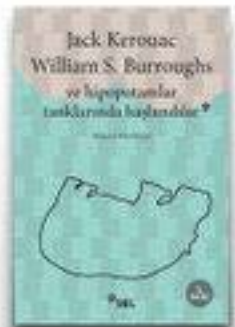
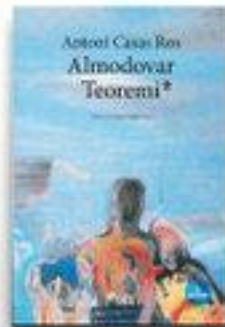
Konstantinopolis Hipodromu, Bizans İstanbul'unun kalbine bir yolculuk. Yalnızca bir mekânın büyüteç altına alınması değil bir yandan da bir toplumun, bir yaşam biçiminin anatomisi. Dagron'un analizleri çok şaşırtıcı: Bugünün İstanbul'unu anlatıyor sanki – Gezi olaylarından "Çarşı"ya, kından kente göçün yolaçtığı nüfus patlamasından stadyum taşınıklarına, binbeşyüz yıl önce Bizans başkentinde yaşananlar Tarih'in çarkının tekrarlarla döndüğünü kanıtlıyor.

Babaannemin Usturası

Esra Pekin

Yalnızlığını kabullenmiş ve bir şekilde hayatta varolma çözümleri bulmuş iki mutsuz insan karşılaştığında birbirinin sığınacak limanı mı olur, yoksa alabora mı? Hayatta bir iz bırakmaya çalışmak, var olduğunu gösteren bir direniş midir yoksa yenilgiyi kabulleniş mi? İnsanın kendini yaralaması daha mı iyidir başkasında yaralar açmaktan? *Babaannemin Usturası* tüm bu soruların cevabını arayan iki kişinin hikayesini anlatıyor...

"ROMANTİK" VENEDİK GEZİSİ ÖNCESİ...

“Sonuç olarak Mayi Kita: Venedik bir “şehir rehberi”, bir gezi kitabı. Öteki Venedik ise bir deneme kitabı olarak sınıflandırılmış.

Nicholas Woodsworth'un *Bir Akdeniz Ölçemesi* üst başlığını taşıyan *Mayi Kita* adlı gezi kitapları serisi -sırasıyla- İskenderiye, Venedik ve İstanbul'u merkeze alan üç kitaptan oluşuyor. Bu ölçemde, hiç kuşkusuz İstanbul kitabı bizler için daha ilgi çekici belki ama bu yazının konusu, ikinci kitap Venedik...

Woodsworth ile İskenderiye'den başladığımız Akdeniz gezisinin bu ikinci durağı hakkındaki ilk bilgileri, kitabın arka kapağından alıyoruz: "Nicholas Woodsworth, aslında bir sonraki durağı olarak planladığı İstanbul'u sona saklıyor ve (...) eşiyle birlikte 'romantik' Venedik'e varıyor. İlk kitaptan biliyoruz ki, yine kendisine sunulanla yetinmeyecek, maskenin ardındaki görmek isteyecek. Saatler süren müze kuyruklarından

çıkararak, şehri saran kanallarda Venedikli gibi gezinmenin bir yolunu bulacak. Biz de onun peşinden şehrin labirentimsi sokaklarına dalacak, geçmişin peşine düşüp arşivlerde kaybolacak ve bir süreliğine de olsa bu görkemli şehrin sakinlerinden biri olacağız."

Gerçekten de Venedik'teki günlük hayatın içine adım atmayı başarıyor Woodsworth. Kendisi bir Anglosakson

olmasına karşın, Akdenizli karakterine sahip karısı Jany sayesinde, onun girişkenliğiyle, daha da kolay oluyor bu. Etrafta pek turistin olmadığı sakin arka sokaklarda amaçsızca gezinmeyi, hatta kaybolmayı tercih ediyorlar çoğu zaman; mahalle hayatına dahil oluyorlar... Örneğin Woodsworth, öğle yemeği için çeşitli malzemeler almak üzere uğradığı alelaide bir süpermarketin diğer müşterilerini gözlemleyince, Venedik'in belki de hiçbir önü meydanında rastlayamayacağı gerçek Venedikli kimliğiyle karşılaşıyor: "Burası Harry'nin Barı ya da Venedik Bienali veya Lido'da bir özel plaj değildi, o yüzden de fidan gibi incecik ve zarif, üzerlerine yapışan kıyafetler giymiş yıldızcıklar görmeyi beklemiyordum. Ama bu düğmeleri boyunlarına kadar ilikli müşterilerin sakin mahcubiyetini ve terbiyeli tavırlarını da. (...) İnsan Venedik'te ne kadar uzun kalırsa, Venediklilerin

Ahmet İtaz

"İlk kitaptan biliyoruz ki, yine kendisine sunulanla yetinmeyecek, maskenin ardındaki görmek isteyecek."

ihtiyatlı tavrını ve sakin asaletini o kadar çok algılıyor. Kökeni geçmişe dayanan bir özellik bu." (*Mayı Kıtı: Venedik*, s. 87-88)

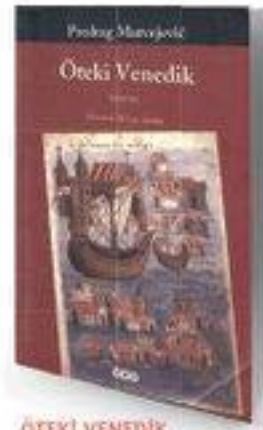
Woodsworth, Venedikli bir teslimatçı gibi çalışarak gözlemlediklerini de aktarıyor, "hoş" ayrıntılar da sunuyor kitap boyunca ama yine de insan şunu düşünmeden edemiyor: Venedik'e gittiğimde bir otel yerine, Woodsworth ve karısının yaptığı gibi şehrin kalbinde yer alan bir apartman dairesinde kalsam (bilindiği gibi bu tip evler kiralamak artık çok kolay); ünlü yapıların önünde "selfie" fotoğraflar çekme derdinden çok arka sokaklarda dolaşmayı yeğlesem sanki Woodsworth'ünkine yakın bir Venedik deneyimi yaşayabilirim. Çok da zor değil gibi görünüyor!

Oysaki Predrag Matvejević, Woodsworth'ün aksine, gerçekten de "öteki" Venedik'e dair, sanki bir "sır" veriyormuş gibi hissettiriyor; öyle hemen vâkıf olması güç bir sır...

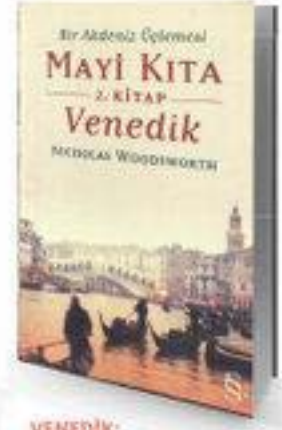
O MEŞHUR GONDOLLAR YERİNE...

Woodsworth ve karısı, San Marko Bazilikası'na veya orası gibi ulvi ve kalabalıklarla dolu bir tarihi esere doğru gitmiyorlar belki evden çıktıklarında; sokak aralarında dolaşıyorlar daha çok. Evet, Venedik'e dair küçük şeyleri de takdir etmeye başlıyor bu amaçsız gezinmeleri sırasında Woodsworth: "Kanalın durgun suları üzerine yansıyan bir köprünün zarif kemeri, bir zamanlar çok güzel olduğu belli olan bir sarayın sularla aşınmış taş duvarları ve dökülen kırmızı tuğlaları, loş bir geçidin üzerine tünemiş pencere kenarı sardunyalının aniden göze çarpan parıltısı. Ne kadar yavaş gidersek ve ne kadar az mesafe katedersek, Venedik de kendini bize o kadar açıyordu." (*Mayı Kıtı: Venedik*, s. 97) Ancak, işte tam da Woodsworth'ün bu gördüğü, fark ettiği ama yine de yanından geçip gittiği ayrıntıların izlerini sürüyor aslında Predrag Matvejević *Öteki Venedik* isimli kitabında, "Genelde soya, sümbül, dalya, begonvil, pembe ve mavi ortanca gibi seçkin isimler taşıyan ve botanik hiyerarşisinde şeref koltuğunda oturan bitkilerle çiçekler, beklenmedik ve hiç de gerekli olmadıkları yerlerde kendiliğinden yetişen, anlamsız isimler taşıyan ve çoğunlukla da anonim olan bitkiler yerine, kendi üzerlerine çeken dikkatleri, Venedik'in merkezinde, balkonların altında, kuyuların çevresinde, binaların ön cephele ve duvar diplerinde, taşların çatladığı ve yarıldığı, kiremitlerin ufalandığı ve nemin saldırılarına teslim olduğu, kaba sıvaların parça parça döküldüğü, kısacası her yerde yetişir sıradan bitkiler. Nereden geldiği belli olmayan bir tohum neredeyse gözle görülmez küçüklükte bir deliğe düşer, burada filizlenir ve cılız bir sürgüne ya da mütevazı bir bukete dönüşür. İşte ben de bu yerleri aradım, sürgünlerinin izini sürdüm, iyice tanımaya çalıştım." (*Öteki Venedik*, s. 30)

Venedik'i ziyaret eden pek çok kişinin görmek için

ÖTEKİ VENEDİK
Predrag Matvejević
YKY
Çeviren: Birsol Uzma

VENEDİK:
MAYI KİTA 2. KİTAP
Nicholas Woodsworth
Everest Yayınları
Çeviren: Aslı Mertan

aceleyle ilerlediği görkemli, daha ünlü yapılardan çok; "yanlarından bir bakış bile atmadan öylece geçip gittiği" ekmek fırınlarını, bir konak bahçesinde köpekler için açılan mezarlığı, hanları, "tavernaların rakibi, ayın mekânlarının alternatif" berber dükkanlarını anlatıyor Matvejević. Hemen hemen bütün Venedik fotoğraflarında kanallar üzerinde gördüğümüz o meşhur gondollar yerine, kanalların zeminine yayılan ve bir kısmı bir daha asla gün yüzü görmeyecek, *cocci* adı verilen tuhaf parçalardan bahsediyor; bir dönem seramik imal edilen atölyelerin iskartalarından, mendirek ve duvarların yapımında kullanılan bu hatalı ürünlerden...

"Maske"nin ardındaki Venedik'i gözler önüne serme iddiasında, Matvejević'in kitabı bir adım daha önde görünüyor.

Sonuç olarak Woodsworth'ün kitabı bir "şehir rehberi", bir gezi kitabı, Matvejević'inki ise bir deneme kitabı olarak sınıflandırılmış; böylece farklılıkların olması şaşırtıcı değil. Herhangi bir Venedik gezisi öncesi her iki kitaba da en azından göz atmakta fayda var. Ancak her iki kitabın arka kapaklarından yansıyan o "maske"nin ardındaki Venedik'i gözler önüne serme iddiasında, Predrag Matvejević'in kitabı bir adım daha önde görünüyor... Üstelik Matvejević'in ayrıca, bol ödüllü bir "Akdeniz kitabı" kaleme almış olduğunu da hatırlatalım (*Akdeniz'in Kitabı*, Çeviren: Tolga Esmer, YKY, 1999). ■

İTAATKAR VE UYGAR!

“Arnon Grunberg, önceki romanlarında okuyucuyu sarsmak konusunda başarılıydı. Ne var ki, *Hastalıklı Adam*'da aynı başarıyı gösterememiş.

tarzını özetlerken "rahatsız etmek", "didikleme", hatta "saldırmak" belki de en uygun kelimeler.

Türkçede yeni yayımlanan romanı *Hastalıklı Adam*'da da Hint asıllı İsviçreli genç bir mimarın talihsizliklerle dolu hayatını anlatıyor: Samarendra Ambani -kısaca Sam- istikbalin İsviçre'de olduğunu düşünerek Avrupa'ya göç etmiş, İsviçreliiler arasında bir İsviçreli gibi yaşamak adına her şeyi yapmış bir Hintlinin oğlu. Babasını erken yaşta kaybetmesine rağmen Sam'in kişilik ve kimliğinin oluşmasında babasının büyük bir rolü var: "Kendini yıllardır tipik bir İsviçreli olarak görüyor. Hijyenik, güvenilir, tarafsız, disiplinli ve itaatkâr. (...) Uygur adam itaatkâr adamdı."

Annesi ve kas hastalığı nedeniyle bakıma muhtaç kız kardeşiyle yaşayan Sam mimarlık eğitimini tamamlamış, mesleğinde yükselme hayalleri kuran, tipik bir orta sınıf erkeği. Sevgilisi Nina ile ufukta evlilik görünen sorunsuz bir ilişki sürdürüyor. Sam'in bu sakin ve huzurlu hayatı mesleki başarı tutkusuyla altüst olur.

Bağdat Opera Binası'nın mimari projesini üstlenmek için Irak'a giden Sam, bir anda hiç tanımadığı bir dünyada yapayalnız bulacaktır kendisini. Casuslukla suçlanır, hapse düşer, aşağılanır, işkence görür... Canını güç bela kurtarıp ülkesine döndüğünde mesleğine ve sevdiklerine sarılarak, biraz da yok sayarak atlatacağı Irak'taki travmanın izlerini.

Romanın ikinci bölümünde ise, başka bir "büyük"

Arnon Grunberg'in *Tirza*'sını okuduğumda genç ve yetenekli bir yazar keşfetmenin heyecanını duymuştum. Mahrem hayatın ayrıntılarında pervasızca dolaşan sakinmasız ve keskin diliyle "rahatsız edici"ydi Grunberg. Ve diğer romanlarında (*Hayalet Açı*, *Yahudi Mesih*, *İliğine Kadar*), hepsinde de kapitalist toplumu, toplum ile birey arasındaki ilişkileri, "beyaz orta sınıf hastalıkları"nı didiklemişti. Grunberg'in

Fiziksel açıdan hastalıklı Sam, duygusal ve düşünsel anlamda hastadır.

proje peşinde koşarken izliyoruz Sam'i. Bu kez Dubai'de, ulusal kütüphane ve kütüphanenin altındaki sığınak projesinin heyecanını yaşıyor. Kendisini öylesine kaptırmış ki, Bağdat'ın acı deneyimini aklına bile getirmiyor. Bağdat'ı hatırlatanlara verdiği yanıt, Sam'in sisteme olan inancını göstermesi açısından önemli: "Arap Emirlikleri'nde daha ziyade kapitalist bir düzen var, aşırı İslami bir ülke değil. Orada para birçok problemi çözüyor, problem çıkarsa tabii, Aslında İsviçre gibi."

Ne var ki Sam'in kapitalizme ve paraya olan inancı boşa çıkacak, Dubai'de casusluk ve terör suçlamasıyla mahkemeye çıkarılan Sam, isyan etmek ile itaat etmek arasında sıkışıp kalacak, Camus'nün *Yabancı'sı* kadar şaşkınlık ve kayıtsızlıkla izleyecektir başına gelenleri...

METAFOR OLARAK HASTALIK

Grunberg'in romanları insana, topluma ve sisteme karanlık bakışın yansıması. Eleştiriden en çok payını alanlar da, kendi meselelerine kapanıp insan olmanın sorumluluklarından kaçınan orta sınıflar. Kendisine özgü bir dünya görüşü geliştirerek soykırımın, ölümün, sevginin, umudun acılarından sıyrılabilceğini sanan roman kahramanları özelinde Hollandalı, İsviçreli ya da daha genelleştirerek söyleyelim Avrupalı orta sınıfların kültürel mirasına saldırıyor Grunberg. Saldırı söz konusu sınıfın diğer coğrafyalardaki hısım ve akrabalarına da yöneliyor elbette. Aslında roman kahramanlarını tehdit eden, sıkı sıkıya bağlandıkları kapitalist sistemin ta kendisi. Ne var ki kendilerini bu sistemle, sistemin ideolojisi ve nimetleriyle öylesine birleştirmişler ki, sistemin yıkıcı yanlarıyla yüzleşemiyorlar. Tersine, tıpkı Sam gibi, sisteme iman ediyorlar. Bu öyle bir iman ediş ki Sam de babasıyla aynı yanlıgı paylaşıyor, derisinin rengi nedeniyle hiçbir zaman beyaz adam kategorisine kabul edilmeyeceğini göremiyor, görse bile görmezden geliyor. Görmezden gelişi, tipik bir Batılı refleksi.

Hayata pembe gözlüklerle bakan roman bolluğunda, modern bireyi ve dünyayı kavramaya yönelik tutumuyla *Hastaliksız Adam* kendini hemen fark ettiriyor.

Benmerkezci böylesi bir bakışla başkalarının acıları görünmüyor, ayrımcılığın farkına varılmıyor; her şey başarıya, başarı ise paraya endeksleniyor. Mesela Sam'in önce işkenceye ve aşağılanmaya maruz kaldığı Bağdat'tan dönüşünde yegane endişesi, "annesinin, önemli bir proje yarışmasına katılmak üzere

Bağdat'a başarılı bir mimar olarak giden oğlunun mağdur, pervasız bir maceracı gibi oyuna gelerek geri döndüğünü görmekten utanç duyması" olabiliyor.

Grunberg'in diğer romanlarındaki kahramanların kaderlerini paylaşan Sam'in hayat karşısında iflas eden, onu trajik sonuna sürükleyen kültürü Avrupa orta sınıflarının kültürel mirasıdır. Bir başka deyişle, "beyaz orta sınıf hastalığı"dır. Fiziksel açıdan hastaliksız Sam, duygusal ve düşünsel anlamda hastalıktır.

SÖZCÜKLERİN DEĞERSİZLİĞİ

Grunberg'in önceki romanlarındaki kinik tavn ve ironisi, *Hastaliksız Adam*'da da eleştiriyi ve çelişkileri keskinleştirmiş. Ciddi konular etrafında dönen uzun diyalogların, roman kişilerinin içinde bulundukları gerçeklikle yarattığı çelişki -özellikle Sam'in Bağdat ve Dubai'deki sorgulamalar sırasındaki kendince rasyonel ifadeleri- dokunaklı bir mizaha dönüşüyor. Karakterler birbirleriyle uzun uzun, akıllı uslu konuşmalarına, kendilerini bolca anlatmalarına, hatta ifşa etmelerine rağmen birbirlerini anlamak, empati hususunda son derece başarısızlar. Zaten Grunberg'in göstermek istediği de bu; önce bencillik, sonra içle dış, söylenenle söylenmeyen, anlatılanla anlaşılan arasındaki o muazzam fark, sözcüklerin değersizliği.

Şaşırtıcı sonları, bireylerin barındırdıkları yıkıcı dürtülerin ansızın ortaya çıkmasını, patlamaları, böylelikle de okuyucuyu sarsmayı seviyor Grunberg. Okuduğum önceki romanlarında bu konuda başarılı olduğunu söyleyebilirim. Ne var ki *Hastaliksız Adam*'da aynı başarıyı gösterememiş. Mesela Sam'in Irak'tan döndükten sonra -orada gördüğü işkencenin etkisiyle- ortaya çıkan -aşağılanmayı, pisletilmeyi arzulayan- cinsel fantezileri tamamiyle okuyucu ilgisi çekmeye yönelik, hikayenin bütününe ve akışına hiçbir katkısı olmayan gereksiz ayrıntılar. Söylüyor ve geçiyor Grunberg. Böyle pek çok kritik olay yeterince işlenmeden ortada bırakılmış. Buna rağmen hayata pembe gözlüklerle bakan roman bolluğunda modern bireyi ve dünyayı kavramaya yönelik tutumuyla *Hastaliksız Adam* kendisini hemen fark ettiriyor. ■

HASTALIKSIZ ADAM

Arnon Grunberg
Alef Yayınevi
Çeviren: Gül Özlen

ARZIN ÇEPERİNDE BEYHUDE GEZERKEN

“Mihrimah ve Sinan’ın alenen başrollerde olduğu düşünülürse, karşımızda sıradan tarihsel bir roman yok, bu açıkça bir tarih romanı.”

Ustam ve Ben bir şefkat anlatısı. Aşk diyemiyorum, tutku hiç değil. Cihan bir kapaktan ötekine aşkı öğrenemediğinden, gerçek bir âşık olamadığından yakınıyor. Öte yandan tutkulu bir öğrenci olduğunu, öğrenme tutkusunun diğer arzularını gölgelediğini ima ediyor. Oysa Cihan’ın şakırtılığı da tutkulu değil kanımca. Yusuf gibi kendinden geçmekten acız. Keza Davut gibi gözünü hırs bürümüyor, en heyecanlı anlarında bile parlamıyor. Sermimarın çırağı filbazın iştigal ile ilişkisi, “saf ve temiz bir sevgi”den ibaret. Karşı tarafı incitmeyen, kendini mecnun misali hırpalamayan, iyimser, banşıl, kucaklayıcı bir şefkat. Belki Çota’nın yoldaşlığı belirliyor Cihan’ın mizacını. Filin anlayışı, ağırbaşlılığı, sevecenliği Cihan’ı da ifrat ve tefritten uzaklaştırıp anı yaşayan, asude bir âdem yapıyor.

Bu ferah yürekli, alçak gönüllü yetimin şefkatinin sırrı kitabın geneline yayılan herkesi ve her şeyi insanı sever gibi sevmek şiarından kaynaklanıyor. Hayvanı insandan, sultanı tebaadan, Allahı kuldan ayırmayan bir sevgi fikri var arka planda. Cihan’ın savaş meydanında canlarını tehlikeye atan, telef olan, yine de kimseden takdir görmeyen hayvanlara yazıklanması belli bir duyarlılığa işaret ediyor. İnsana dair olduğunu düşündüğümüz nice hassayı bir çırpıda Çota’ya yakıştırması da bu antropomorfik varsayımın sonucu. Can dostu beyaz fili öldükten sonra zavalılık cennete gider mi acaba diye tasalanması da ana şefkati gibi göz yaşartan cinsten.

“Sence hayvanlar cennete gider mi? İmamlar gitmez diyor.”

“Yahu onlar ne anlar hayvanlardan?”

Ustam ve Ben öğrenme aşkı ve aşkı öğrenememe meseli de taşıyor ve bizi ilk ve son cümleler bir şeye işaret etmekte uzum içinde: “Öğrenme aşkıyla geçti ömrümüz, aşkı öğrenememek de...”

Çiftçilere sor. Çingene taifesine sor. Kim hayvanlarla yaşarsa ona sor. İmamlar, nereden bilsin?" (s. 441)

Sultanların halktan uzaklığına, kendilerini bile isteye ulaşılmaz kılmalarına da kızıyor. Osmanlı saray kültürünün iktidar simgelerine, sağırdilsiz kullara, sessiz koridorlara ve yemeğini halk arasında yemeyen sultana akıl erdiremiyor. Padişahın da acıktığına, üstüne yağ damlattığına, bıyığına pirinç tanesi takıldığına şahit olmamak, bu yücelik vaaz eden adamın insani zaafını gizliyor. Öte yandan, onu yalnız, korku uyandıran, sevmesi zor bir adam yapıyor. Peki ulemanın ha babam "Allah korkusu" dediği bir kültürde ekabirin sevilmesi ne kadar önemli? Mecnun Şeyh'in çekinmeden, "Neden Allah'tan korkayım ki? (...) O'nu sevmek varken. İnsan sevdiğinden korkar mı," demesi değil miydi sonunu hazırlayan? (s. 88-91)

Muhteşem Yüzyıl yapımcıları uzun metraj film çekme kararı alırsa senaryoları hazır!

Ama Cihan korkmak istemiyor. Zira, korkunun insana yaptırdıkları ve yaptırmadıkları esas korkutucu olan. Ustaşı Sinan'a, "Korkunun olduğu yerde sanat nasıl yeşerebilir?" diye yakınması bundan. Prut nehri üstüne inşa ettikleri köprü gözden çıkarıldığında, Takiyeddin'in rasathanesi için yıkım emri verildiğinde hayal kırıklığı yaşıyor. Zanaatkar, binbir emek verdiği eserinin kaderini muktedirin iki dudağı arasına teslim ediyorsa günü geldiğini o eseri kim koruyabilir, iktidara kim direnebilir? Sanatın, zanaatin, bilimin banisi güçlü ve merkezi bir otorite olduğunda (bkz. Osmanlı devleti), belli bir özerklik ve sivil toplum anlayışı çok daha zor geliyor. Birbirleriyle rekabet eden güç merkezlerinin sanat ve bilim konusunda birbiriyle yarıştığı örneklerde durum farklı oluyor. Merkezi devlet yaratıcılığı teşvik ediyor belki ama birikimin bir gün bir sebeple sıfırlanmayacağını garantilemiyor. Venedikli elçi Marcantonio Sark ve Garp'ta ilim farkını vurgulasa da meselenin özü coğrafi konumumuzdan değil devletin elinin uzunluğundan kaynaklanıyor.

ARZIN MERKEZİNİ BULAMIYORUZ

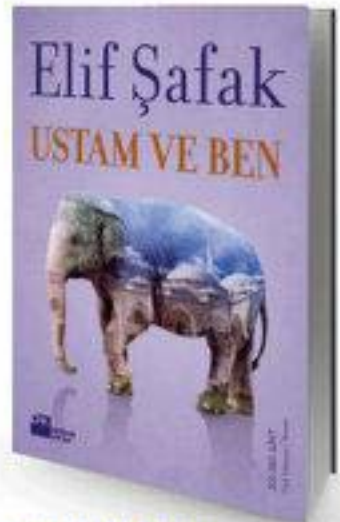
Ustam ve Ben öğrenme aşkı ve aşkı öğrenememe meseli ile başlıyor ve bitiyor. İlk ve son cümleler bir seye işaret etmekte uyum içinde: "Öğrenme aşkıyla geçti ömrümüz, aşkı öğrenememek de..." (Kitapta böyle tweet olmaya müsait aforizma bol.) Kastedilmiş mesaj, şakirtlik ile aşıklık arasındaki benzerlik ve mesafe. Yalnız bunun bir *leitmotiv* gibi tüm kitaba sinmiş bir tema olduğunu söylemek zor. Elif Şafak hikayesini kesinlikle çok güzel anlatıyor, keyifle dinletiyor. Ama işte ister sosyal bilimci deformasyonu diyelim ister

dogmatik modernlik, ben roman okurken mütemadiyen o esas soruyu arıyorum - cevap değil soru, yanlış anlaşılmasın. Bu acıdan *Ustam ve Ben*'in merkezini teşhis etmek kolay değil. Derinden irdelenirse ilginç olma ihtimali olan sayısız tema gecip gidiyor, hiçbirisi daha büyük bir bütüne tamamlanmıyor. Arzın merkezini bulamıyoruz. Aynı Simeon'un Cihan'ı tarifi gibi, "Merhametli birine benzersin ama kafan pek karışık. İki küreği zıt yöne çeken

sandal gibisin. Bir o tarafa, bir bu tarafa. Yüreğinin merkezini bulamamışsın henüz." (s. 175)

Tarihçi bir okur olarak da iki küçük kelam. Haza "şanlı tarihimiz" elbette arka plan olarak kullanılacaktır, tarihsel kurgular yapılacaktır. Hele Mihrimah ve Sinan'ın alenen başrollerde olduğu düşünülürse, karşımızda sıradan tarihsel bir roman yok, bu açıkça bir tarih romanı. Karakterlerin ne kadar gündemde ve popüler oldukları da aşikar. Yazılı ve görsel medya epey zamandır "ne kahraman bir ceddin torunları" olduğumuzu anlata anlata bitiremiyor. (*Muhteşem Yüzyıl* yapımcıları uzun metraj film çekme kararı alırsa senaryoları hazır!) Yine de sayısız padişah, hanım sultan, paşa, sanatçı, âlim, sefir neden biteviye arz-ı endam ediyor, bu ünlüler romanın kurgusunda neye hizmet ediyor bilemiyorum.

Elif Şafak kitabın en sonunda tarihsel akışla oynayışına dair ufak bir açıklama yapmış. Biraz tarih bilen bir okur olur da sayfalar arasında ters giden bir şey var diye düşünecek olursa, her şeyin yazarın kontrolünde olduğunu bilsin, bir parça teselli bulsun niyetine... Fakat sadık okurların beyazperde uyarlamalarına burun kıvrımları benzeri bir tehlike de var. Tarih hakikattir ve ona sadık kalınmalıdır gibi durağan ve muhafazakar bir itirazdan bahsetmiyorum. Tam tersine, edebiyat uyarlaması gibi "tarih uyarlaması" da aşına olduğumuz bir hikayeyi başka bir janr içinde anlatmayı tercih ettiği için özgündür. Öte yandan, eskinin tadını kaybetmeden yeni bir şey katabilmek bir o kadar da zor. Tüm tanıdıklığına rağmen, yepyeni bir şey yaratmak, aşk gibi ulaşması çetin bir hedef. Öte yandan, ardı arkası kesilmeyen cover şarkılardan her allahın günü yenisi lanse edilen *fusion* mutfaklara, zamanın karması kulağımıza bu formülü fısıldıyor galiba. Yeni tükendi, yeniden verelim! ■

USTAM VE BEN
Elif Şafak
Doğan Kitap

Grafik Kanon, 19. yüzyılın sonundan 21. yüzyıla uzanıyor edebiyatın içinde bu sefer...

Molly Kelly, "Kara Geyik Anlatıyor" (Ölçekten)

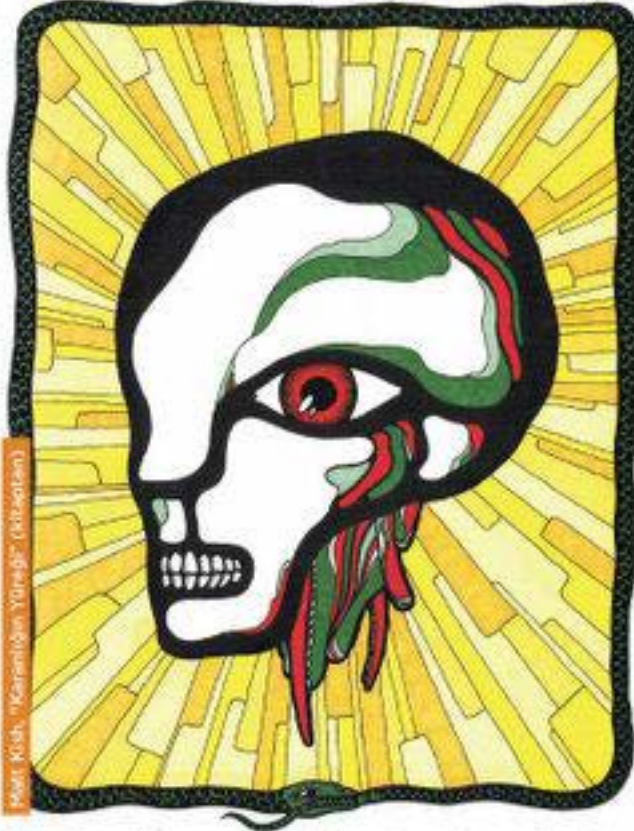
EDEBİYATI GÖRMEK!

“Edebiyatın üzerine topyekun düşen bir huzursuzluk, bir endişe gölgesidir kanon, evet ve bu endişeden beslenip çoğalır.”

"Genç ve hevesli bir yayınevinin titizliği, aynı derecede genç, hevesli ve başarılı çevirmenler, ana akımın dışında kendine yer bulmuş çok önemli illüstratörler ve uygarlık tarihine damgasını vurmuş edebi anlatılar buluyorum *Grafik Kanon*'un sayfalarında." Üç cilt olarak tasarlanmış çalışmanın ilk cildi için böyle yazmışım vakti zamanında. Şimdi elimde üçüncü cildi var *Grafik Kanon*'un ve aynı hevesle, aynı düşünceler içinde geziyorum sayfalarında. 19. yüzyılın sonundan 21. yüzyıla uzanıyor edebiyatın içinde bu sefer... Peki bu zaman aralığına düşen edebiyat kanonları hangileridir? Neye göre belirlenebilir? Kanon tartışması uzundur uzun olmasına

ve net yanıtlar vermek başlangıçta güç gibi görünür ama eserler kısa bir bakış attığınızda bile suda yüzen tahta parçaları gibi birer birer gelip takılıverirler ağınıza. Edebiyatın üzerine topyekun düşen bir huzursuzluk, bir endişe gölgesidir kanon, evet ve bu endişeden beslenip çoğalır. Muhafazakarlık ve değişim arasındaki o gerilim, ciddi bir eğlence duygusu da taşır içinde üstelik. *Grafik Kanon*'a seçilmiş eserlere baktığımızda hem bu gerilimi hem de sözünü ettiğimiz keyif duygusunu içinde taşıdıklarını görüyoruz.

Joseph Conrad'ın *Karanlığın Yüreği*'yle başlıyor söz konusu zaman aralığındaki görsel-edebi gezinti. Hani Conrad'ın Kongo'da nehir gemisiyle ve yaya olarak seyahat ettiği altı ay boyunca yaptığı gözlem

Genç ve hevesli bir yayınevinin titizliği, aynı derecede genç, hevesli ve başarılı çevirmenler, ana akımın dışında kendine yer bulmuş çok önemli ilüstratörler ve uygarlık tarihine damgasını vurmuş edebi anlatılar...

ve edindiği deneyimlerinden yola çıkarak yazdığı *Karanlığın Yüreği*... Vahsetle, kötülükle ilgilenen ama bütün bunları doğrudan kinamayan, büyüleyici, tartışmalı bir metin. Medeni insanın, modernleşmeye başlamış bireyin içindeki karanlığı anlatan *Karanlığın Yüreği*'ni Matt Kish resimlemiş sayfa sayfa. Grafik Kanon da onun çalışmasının içinden seçilmiş on sayfayla açılıyor. "Burası da, dedi Marlow ansızın, dünyanın en karanlık yerlerinden biri," diye başlayan ve "Yeryüzünün en ücra köşelerinden birine uzanan durgun su yolu kapalı göğün altında, kederle, hudutsuz bir karanlığın yüreğine akıyordu sanki," diye biten on sayfayla.

19. yüzyılın sonundan 21. yüzyıl başı aralığına düşen edebiyat kanonları hangileridir? Neye göre belirlenebilir?

İlginçtir ki, *Grafik Kanon*'un açılışını yapan metinlerden biri de, aslında bir edebiyat eseri olmayan, Sigmund Freud'un *Rüyaların Yorumu*... Bastırılmış anılar, Oedipus kompleksi, libido, cinsel enerjilerin yüceltilmesi, serbest çağrışım, nevroz, haz ilkesi, ölüm dürtüsü, penis hasedi, Freudyen dil sürçmesi, bilinç ve bilinçdışı, id, ego gibi hem bu zaman aralığında insanlık tarihine hem de edebiyata, sanata damgasını vurmuş kavramların yaratıcısı Freud'un kendi üzerine

yaptığı bu destansı analiz, 20. yüzyılın kanonları arasında yer alıyor.

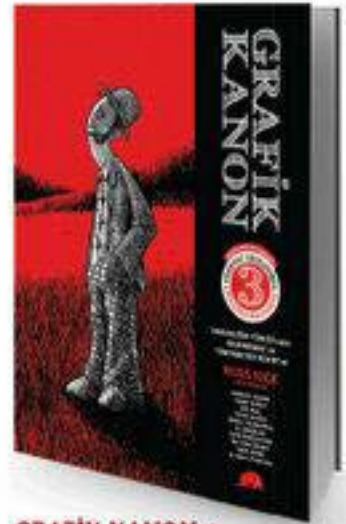
Diğer bir açılış metni olan *Oz Büyücüsü*nde ise, nefis bir sürpriz var. Hikayeyi çizen Graham Rawle, Dorothy'nin meşhur ayakkabılarını kitaptaki orijinal gümüş rengine çeviriyor ve kitabın filminde yasaklanan Çekikafa gibi karakterleri görsel olarak geri getiriyor. Çalışmadaki diğer sürprizlerden biri, 20. yüzyılın dil bakımından en hayranlık verici eserlerinden biri olan *Lolita*'yı Sally

Madden'in "şözsöz" olarak çizmesi. Bir diğeri, Pulitzeri alan ilk kadın şair Edna St. Vincent Millay'ın "Orman Kıyısında Şarkı Söyleyen Kadın"ıyla karşılaşmak.

"DAHA AZ YALNIZ HİSSETMEK İÇİN OKUMAK"

Geriye ise Halil Cibran'ın *Deli*, Colette'in *Caniko*, Joyce'un *Ulysses*, Faulkner'in *Ses ve Öfke*, D.H. Lawrence'ın *Tirpançılar*, Hemingway'nin *Renk Meselesi*, Huxley'nin *Cesur Yeni Dünya*, Sartre'in *Bulanık*, Camus'nün *Yabancı*, Kerouac'ın *Yolda*, Beckett'in *Godot'yu Beklerken*, Sylvia Plath'ın *Sırça Fanus*, Anais Nin'in *Günlükler*, Eco'nun *Foucault Sarkacı*, Ballard'ın *Çarpışma* isimli eseri ve diğerleri kalıyor...

Çalışmanın kapanış yazarıyla sonlandıracağım ben de. David Foster Wallace'ın Türkçede ne yazık ki yayımlanmayan *Tükenmeyen Nükte*'si edebi kanon olarak kabul edilen en yeni edebiyat metni olarak kabul ediliyor eleştirmenlerce. "Bak arkadaşım, yaşadığımız dönemin karanlık ve aptalca olduğunun hepimiz farkındayızdır herhalde ama her şeyin ne karanlık ve aptalca olduğunu sahnelemekten başka bir şey yapmayan bir edebiyata ihtiyacımız var mı? Karanlık dönemlerde iyi sanat dediğin dönemin karanlığına rağmen hayatta kalan ve parıldayan insaniyeti ve büyüyü bulup ona kalp masajı yapan sanattır. Gerçekten iyi bir edebi eser, yansıttığı dünya görüşü ne kadar karanlık olursa olsun o dünyayı yansıtırken onun içinde insanca hayatta kalabilme olasılıklarına ışık tutar," diyen ve 2008 yılında kırk altı yaşında, intihar eden Wallace... Daha az yalnız hissetmek için okumak gerektiğini düşünen Wallace... Eserleriyle de, yaşamıyla da iyi bir kapanış yazarı oluyor. ■

GRAFİK KANON 3
Editör: Russ Kick
Kolektif Kitap
Çeviren: Kolektif

YENİ DİYARLAR, YENİ ARAYIŞLAR

Fantastik edebiyatın en güzel yanı budur: ufuklarımızı genişletmek, gezegenimizin sınırlarının dışına tek hamlede çıkabilmek.

Göçay Aytekin

“Barış Müstecaplıoğlu'nun bu kitapla kendini aştığını, dünya görüşü olan ve bunu hikayelerine -didaktik olma tuzağına düşmeden- sindiren iyi yazarlar arasına yükseldiğini gördük.”

Kılıçbalığı yoluna devam ederken, Barış Müstecaplıoğlu bizi yeni diyarlar, yeni canlılar ve insanlarla tanıştıyor.

Şamanlar Diyarı ile başlayan dizinin ikinci kitabı *Keşifler Zamanı*, iki buçuk yıllık bir aradan sonra, merakla onun yolunu gözleyen okurlarına ulaştı. Türkiye'nin ilk fantastik kurgu serisi *Perg Efsaneleri*'ni bizlerle buluşturan Barış Müstecaplıoğlu'nun fantazyayazarları içinde adı ilk akla gelen kişi olduğuna kuşku yok. Ben belki de *Perg Efsaneleri* bağlamında adından söz edilmesinden bıkıyordum ama, düşünüyorum da, belki de onlardan bütün bütüne ayrılmamışsınız.

Keşifler Zamanı, Müstecaplıoğlu'nun ilk kitaptaki harnanlarını henüz unutmamışken bizi bir başka yaratık türüyle, erasnamuslar ile tanıştıyor. Daha birinci

sayfada iki erasnamusun, Deresnur ile karısı Yavruz'un aşklarına tanık oluyoruz. Fantastik edebiyatın tek amacı ortaya birbirinden cazip yeni yaratık türleri çıkarmak değil, elbette. Barış Müstecaplıoğlu'nun farkı, özdeşleşebileceğimiz insanların sahip olduğu varsayılan olumlu hasletlere sahip türler-karakterler yaratması. Harnanlar ile kuyruklarının dostluğu, birbirine bağlılığı, erasnamusların yavruları için her şeyi feda etmeye hazır oluşları, birbirlerine aşkla bağlılıkları gibi.

Hortumlu erasnamusların karşımıza çıkış nedeni, korsanların sahi Kaptan Gura'nın teknesi Kılıçbalığı'nın Perg diyarını ararken çetin günler yaşaması. Sonsuz denizin ortasında aç, susuz kalmışlar; insanlar da, harnanlar da dirençlerinin son noktasına gelmiş. "Sıcak... Kahrolası, bunaltıcı, harnanı çıldırtan sıcak..." tayfaları da etkilemiş. Sonunda, berisinde görkemli

bir dağın yükseldiği bir kumsala gelince, ilk kitaptan tanıdığımız şaman kardeşler Darok, Kaye ve harnan savaşçı Coro'nun da içinde bulunduğu bir keşif kolu çıkartılır. İşte, dev su yılanlarının nöbet tuttuğu ve yavrularının yumurtalarının bulunduğu mağaraya giremeyen erasnamuslar ile de burada tanışılır. Perg diyarının yolunu onlara da sorarlar.

Kılıçbalığı'nın yolculuğu, *Şamanlar Diyarı*'ndan Perg diyarına ulaşması umulan, zor ama gerekli bir yolculuk. Bir diyarı keşif niyetiyle çıkılan bir yolculuk. Zaten, kitabın arka kapağında da denildiği gibi, "Bir yolculuğa anlam katan; yol açtığı keşiflerdir. Kimi zaman yeni yerler keşfederiz, kimi zamansa yeni dostlar. Bazı yolculuklar vardır ki, içimizde kalıcı izler bırakır, derinlerde sakladıklarımızı açığa çıkarır. Her attığımız adımda bizi başka birine dönüştürür."

Kılıçbalığı'nın yolculuğu, Şamanlar Diyarı'ndan Perg diyarına ulaşması umulan, zor ama gerekli bir yolculuk.

Ne var ki Müstecaplıoğlu bir yandan bu yolculuğu yapanların macerasını anlatırken, ona paralel olarak da geride kalanların, özellikle de gene ilk kitaptan tanıdığımız zincir lideri Olein ile, Darok'un gönül verdiği, onun gibi şaman olma heveslisi Eymar'ın başına gelenleri de aktarıyor. Bir de varılmaya çalışılan yer var, tabii. Erasnamusların hikayesi de cabası...

DIYAR FANTAZİYASI: VARLIĞIN BİR ADIM ÖTESİ

Barış Müstecaplıoğlu, bir yazısında "Her zaman 'var olmayı yaratmak', 'var olanın bir adım ötesini düşlemek' benim için bir tutku olmuştur. Gene de bütün bunların ötesinde, Diyar Fantaziyası'nı seviyorum, çünkü içinde yaşadığımız sürprizleri tükenmiş gezegende bizi hâlâ şaşırtabiliyor," diyor. Gerçekten de öyle. Fantastik edebiyatın en güzel yanı da budur zaten: ufkumuzu genişletmek, gezegenimizin sınırlarının dışına tek hamlede çıkabilmek. Gözler ister sınırsız yumulu, ister ardına kadar açık, önümüzde uzanan uçsuz bucaksız âlemi keşif heyecanı yaşamak... Müstecaplıoğlu'nun dediği gibi, yazar o dünyayı bize yarattığı karakterlerin gözünden gösterebilirse, Kolomb'un Amerika'yı keşfine benzer bir tecrübe yaşarız. "Yelkenleri yıpranmış bir kalyonun içinde bir kıyıya yaklaşırken, o ağaçların ardında bizi nelerin beklediğini, orada nasıl bir irkin ya da hayvanların yaşadığını, o güzel görünümüne bitkilerin yenip yenemeyeceğini, zehirli olup olmadıklarını hatta gerçekten bitki olup olmadıklarını tahmin" edemeyiz.

Ne var ki yazarımız bunun da ötesine geçmeyi başarıyor. Birinci kitap olan *Şamanlar Diyarı*'nda,

onun artık ustalık düzeyine yükseldiğini düşünmüştüm. Çünkü Diyar Fantaziyası konusunda yetkin olsa, Perg diyarı ile hem eksiksizce betimlenmiş bir âlemi sunsa, hem de inanılır karakterler, sürükleyici maceralar yaratsa da, *Şamanlar Diyarı*'ndaki gibi kavrıyıcı bir bakış yoktu henüz. Bu serinin ilk kitabında ise, onun kendini aştığını, iyi fantazy

yazan kişiler arasından sıyrılıp, dünya görüşü olan ve bunu hikayelerine, didaktik olma tuzağına düşmeden sindiren iyi yazarlar arasına yükseldiğini gördük.

Şamanlar Diyarı'nın açılış sayfasında, tıpkı *Keşifler Zamanı*'nda olduğu gibi, ünlü ozan Sera Om Talse'nin bir şiirinden alıntı var. İkinci kitaptaki yolculuk üzerineydi. Bu ise, "Nasra Dağları" adlı şiirinden... Talse bu şiiri Kermak Savaşı'nda bir altın madeninde esirken yazmış, o madenden de hiç çıkmamış. "Gözbebeklerim beyaz olduğu için, benden nefret ettin, diyor. Oysa "Farklı dillerde konuşsak da aynı rüyaları görüyorduk. Farklı şarkılar söylesek de aynı özlemleri duyuyorduk." *Şamanlar Diyarı*, sırf farklı yerlerde doğdukları için, biçimleri, göz renkleri birbirinden farklı olduğu için birbirlerinden nefret eden insanların hikayesini anlatıyor. Dünyamızın çoğu insanı gibi...

İkinci kitapta ise, zihnime kazınan sözler, yavrularını kaybedecekler diye çılgına dönmüş erasnamusların su yılanlarına saldırısını önlemeye çalışan Darok'un dudaklarından döküldü: "O sadece bir hayvan.... Yalnızca hayatta kalmaya çalışıyordu, size kötülük yapmaya değil.... Bu yaratığın canını yakmanız size hiçbir şey kazandırmayacak. Ben bir şamanım, böyle bir zalimliğe göz yumamam."

Bir yerde de bizi mutlak güce karşı uyarıyor. "Bu kadar mutlak bir güçle temiz kalmak zor. Kimse başka insanların kaderini iki dudağının arasında tutmamalı. Kimse bu kadar güçlü olmamalı." Bir zalimin mirasçısı olmaksızın bir mağdurun mirasçısı olmayı tercih eden Kaptan Gura'ya yakışan sözler. Çünkü o, düzeni değiştiremese de, bir parçası olmamak için mücadele ediyor. ■

KEŞİFLER ZAMANI:
ŞAMANLAR DIYARI 2. KİTAP
Barış Müstecaplıoğlu
İthaki Yayınları

BOYNUNUZDAN BİR TATLI ISIRIK ALMAYA GELDİM

“ Mehmet Bilâl, “çoksatar” üslubunu mizahı, argosu, jargonuyla harmanlayarak gerçekten bir solukta okunacak bir roman yazmış.

Seri katiller arasında vampirliğe özenen neredeyse yok gibidir. On iki yaşındayken tavuk kafası kopartarak başladığı hobisini ergenlik sonuna doğru kadın boğazlamaya genişleten Vincenz Verzeni; dolandırdığı insanları asit tanklarında eritmeden önce şahdamarlarından doldurduğu bir kadeh kanı yudumlayan John George Haigh; özel kostümüyle mağaralarda yaşayıp geceleri ev baskınlarıyla kadınları boğazlarından ısıarak öldüren Florencio Fernandez ise belki de bu türün en belirgin üç üç örneğini teşkil ederler. Elizabeth Báthory de muazzam bir kıyıcı olarak deliliğinin zirvesindedir.

Seri katillerin nazik ve asil olma gibi lüksleri yoktur - belli bir matematiğe bağlı olma şartı aranmaksızın zeka ve tedbir onlar için yeterlidir. Ama vampirler öyle midir? Vampirlik, temelinde bir nezaket ve aristokrasi barındırır. Tabutlarda, karanlık mahzenlerde, mezarlarda gündüzü atlatsalar da şatolarda, konaklarda, bakımlı ve şık salınımlara her zaman hazır dırlar. Yoksul vampir yok gibidir neredeyse - yoksulsa da mutlaka hamisi olan kişinin olanakları geniştir ve cıraklık dönemi geçiren bunalımlı genç vampir bu ortamda yetiştirilir.

Vampirler sonsuz yaşamı yemeye, içmeye, eğlenmeye ayıramadıklarından, fizyolojik koşulları buna elvermediğinden, tüm bu zamanı tarihsel dönüşümlere birer birer

şahitlik etmeleri sebebiyle entelektüel birikime dönüştürmüşlerdir. Ancak entelektüel yapı bilindiği üzere günceli incelemek açısından son derece isabetli bir akıl inşası sağlarken vampirlerin yüzyıllara dayanan ömürleri içten içe büyük resmi yerinde tespitle aydın statüsünün de yolunu açacaktır. Kısacası, Batı'nın burjuvaziden medet umduğu sanatsever, ilerici, duyarlı portre belli belirsiz ellerce vampirlikle bir tutulmaya başlar. Oysa vampirliğin anlamına ermiş usta

bir vampir sıradan, masum kimseye saldırmaz. Ya suçlu birine, ya ölümcül hastaya ya da can çekişen bir yaralıya yansır genellikle. Ceza veya ikinci elden ötenazdır amaç. Toplumsal, var oluşa sinmiş vicdan meselesi.

“Kral/kraliçe” vampir, doğumun kişinin inisiyatifi dışında gerçekleşmesini öne sürerek ölümün de kişinin dışında gelişmesini ilke edinir; kendine bir vâris, bir kültür mirasçısı yaratma eğilimiyle kanını emdiklerinden birine kendi kanını içirtip sonsuzluk armağan eder.

Asıl sıkıntı bundan sonradır iste: Yeni vampir ile “yaşlı vampir” arasındaki çekişme, tartışma, şişmiş ego kavgası, kişilik çatışmaları, -çoğu vampirin erkek olduğunu varsayarsak- homoerotik çekim derken romansa roman, filmse film takipçisini kapıp götürür.

Gothik panoramanın, çaresiz ve güçsüz kurbanların, ansızın ortaya çıkan sivri dişlerin, coşup çağlayan kanın ve seks çağrışımalarıyla dolu infaz anlarının etkisini anlatmaya da gerek yok sanırım. Hepimizin korktuğu bir vampir,

Mehmet Yıldırım

Romanya'da “kanına girilen” delikanlı bir şekilde buralara getiriliyor ve Eyüp'te bir konakta kendine gelliyor.

korkuttuğu potansiyel bir maktul mutlaka vardır sonuçta. Çemberin tamamlanması için ölümler öldürmek ve öldürmek noktalarından geçer ve yaşadığımız hükme varırız birdenbire. Asıl yazgı da budur: Karşı karşıya ile karşı koyulmaz arasındaki cereyanda kin ile çaresiz, aşk ile öfkeli sürüklenmek. Vampirlerin karakterlerindeki patlamalar buralarda görülür diyorum ben. Stockholm Sendromu'nun korku performanslarındaki yansıması. Hangi tanım sizi daha az ürperti yorsa.

BÉLA: OSMANLI'DA BİR VAMPİR
Mehmet Bilâl
Nar Kitap

"KANINA GİRİLEN" DELİKANLI

Mehmet Bilâl'in *Béla* isimli romanı, İstanbul'da geçen bir vampir hikayesi. Romanya'da "kanına girilen" delikanlı bir şekilde buralara getiriliyor ve Eyüp'te bir konakta kendine geliyor. Bıçkın bir cüceyi arkadaş edinmesiyle sokaklara açılan Béla, Osmanlı'nın altkültüründe dolaşır ve bir meyhanede ilk kez karşılaştığı dansçı oğlanlar yüzünden köçek olmaya karar veriyor. Bundan sonrası mum alevini taklit ederek bel ve gerdan kırmalarla, açlığı/susuzluğu gidermek için dadanılan hastanelerle, kapatılan yenileri ocağından firar bir yigide duyulan özlemle, baskınlarla, isyanlarla akıp gidiyor. Bilâl, "çoksatır" üslubunu mizahı, argosu, jargonuyla harmanlayarak gerçekten bir solukta okunacak bir roman yazmış. Her vampir çalışmasında karşılaşacağımız kimi klasik ayrıntıları da atlamamış; onları bu topraklara özgü anlatmış.

**Hayıflananlar için buyrun,
boynunuza Béla bir vampir.**

Meçkey ya da Meçik denen Türk, Anadolu ve Altay halk inanışındaki vampirle her an yüz yüze geleceğimi sansam da bu tedirgin dileğim gerçekleşmedi ama devamı yazılacakmış hissi uyandıran roman ilerde nelere gebe ya da hangi "damarlar"dan beslenir, onu da kestirmek mümkün görünmüyor.

Hayıflananlar için buyrun, boynunuza Béla bir vampir. ■

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
MURAT TURAN

UĞULTU
NORBERT SCHEUER

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
FELİN ARDA

BİLDİĞİN JOYCE
OLIVER O'CONNOR

İÇİMDEKİ KALABALIK
GAMZE GÜLLER

MINİMA POETİKA
ERSUN CİPLAK

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
MESUT KÜÇÜKÖZÜ

**CENNET İLE
CEHENNEMİN EVLİLİĞİ**
BLAKE

KOŞU PARKURUNDA FELSEFE

“Koşu parkuruna inen ritmik adımlar gibi, kitap da takip edilmesi kolay kısa ve ritmik cümlelerden oluşuyor.”

Murakami, koşmayı biraz da, kimseyle konuşmak ya da kimseyi dinlemek zorunda kalmadığı için seviyor.

Haruki Murakami, yazmaya 1981 yılında, yani 32 yaşındayken başladı. O sıralarda, *Sınırın Güneyinde Güneşin Batışında* kitabında anlattığı roman kişisi gibi, bar işletiyordu ve hayatında okumaya olsa bile yazmaya pek yer yoktu. Roman yazmayı düşünmeye başladığı tarih ve saati ise çok net hatırlıyor: 1 Nisan 1978 günü, öğlen 13:30 sıraları... Cingu Stadyumu'nun açık tribününde bira içip beysbol izlerken aklına bir anda bu fikir geldi. Bar işletirken yazdığı ilk kitabı "Rüzgarın Şarkısını Dinle" ödül alınca da, barı kapatıp roman yazmaya odaklandı. Masa başından pek kalkmayarak yazdığı *Yaban Koyununun İzinde*, ona sadece edebi başarı değil, yağlı bir göbek de getirince kendisine uygun bir spor dalı seçmeye karar verdi. 1982 yılında koşmaya, işte bu motivasyonla başladı ve bugüne dek hiç hız kesmeden ayda ortalama 260 kilometre koştu.

Yazarın koşu macerası hakkında tuttuğu günlüğe ve maraton deneyimlerine dayanan makalelerini bir araya getirdiği *Koşmasaydım Yazamazdım*, dili bakımından

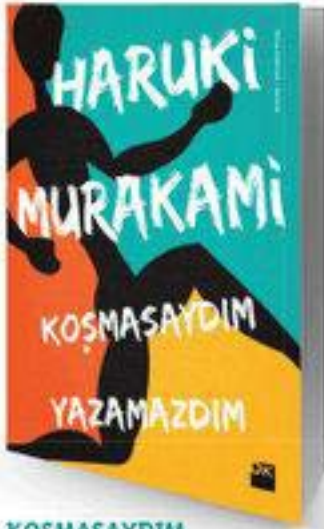
da koşma eylemine benziyor. Koşu parkuruna inen ritmik adımlar gibi, kitap da takip edilmesi kolay kısa ve ritmik cümlelerden oluşuyor.

Bu arada, Murakami'nin kitaba verdiği ad "Koşmasaydım Yazamazdım" değil. Yazar, çok sevdiği ve kitaplarını Japoncaya da çevirdiği Raymond Carver'in *What We Talk About When We Talk About Love* isimli öykü derlemesinden esinlenerek, kitabına "Koşmaktan Söz Ettiminde Sözü Ettiğim" adını vermiş aslında. (Carver'in söz konusu kitabı Türkçeye İletişim Yayınları tarafından *Aştan Söz Ettiminde Sözü Ettiğimiziz*, Can Yayınları tarafından ise *Aşk Konuştuğumuzda Ne Konuşuruz* şeklinde çevrilmişti.) Türkiye'de vizyona giren filmlere, çoğu zaman gişe başarısını göz önünde bulundurarak kafa karıştırmayacak ve ilgi çekecek

adlar konulduğu gibi, bu kitabın adı da benzer bir düşünceyle değiştirilmiş olmalı. Bunun vebali Hüseyin Can Erkin'e ait olmayabilir. Fakat Murakami'nin mezar taşında yazmasını istediği cümlelerin İngilizcesini okuyunca, Erkin'e bir miktar kırılıyor insan. Kitabın Türkçesinde "En azından sonuna kadar yürümedi," olarak karşımıza çıkan bu cümlelerin İngilizcesi, "At least he never walked." Kulağa güzel gelecek şekilde, "Hiç değilse yürümesi gerekmedi," diye çevrilebilir...

HER GÜN YAPILIYORSA, BİR ANLAMI VARDIR

"Ne kadar önemsiz görünen bir şey olursa olsun, her gün yapılan bir şey olduğunda bununla ilgili bir bakış açısı da ortaya çıkıyor," diyen Murakami, nasıl koştuğunu anlatırken, zihninin nasıl çalıştığını da gösteriyor aslında. Yazarın koşmayı formülize ederken kullandığı denklem, yazma felsefesini belirliyor. Fakat, "Başkalarıyla değil kendimle yarışırım," cümlesine indirgenebilecek bu denklem pek de orijinal değil:

KOŞMASAYDIM YAZAMAZDIM

Haruki Murakami
Doğan Kitap
Çeviri: Hüseyin Canerkin

"Sıradan bir koşucu, 'Bugün şu zamanda koşuyu bitireyim' diye, hedeflerini önceden belirleyerek yarışa katılır. Hedeflediği zaman içerisinde koşabildiğinde bir şeyleri başardığını, kosamadığında ise başaramadığını hisseder. (...) Aynı, şeyleri yaptığım iş için de söyleyebilirim. Yazarlık gibi bir meslekte -en azından benim için gerçerli olduğunu söyleyebilirim- yenmek ya da yenilmek yoktur. Satış rakamları, edebiyat ödülleri, gelen

eleştirilerin iyiliği ya da kötülüğü bir ölçüt olabilir ama temel bir sorun olduğunu söyleyemem. Yazdıklarımın kendi belirlediğim ölçütlere ulaşip ulaşmadığı her şeyden önemlidir ve bunu bozacak bir bahane de kolayca üretilemez."

Koşmak daha ziyade onun zihnini dinlendirmek ve vücudunu terbiye etmek için başvurduğu bir yöntem. Onlarca spor dalı arasından koşmayı tercih etmesi ise kişiliğiyle bağlantılı. Yalnızlığı, sosyal hayata tercih eden Murakami, koşmayı biraz da, kimseyle konuşmak ya da kimseyi dinlemek zorunda kalmadığı için seviyor. Üstelik birkaç saatliğine bile olsa, kişiliğine uygun yaşama imkanı bulduğundan; bu esnada ruhunu dinlendirebiliyor.

Bu kitabın, daha evvel hiç Murakami okumamış birini etkileyeceğini sanmıyorum.

Koşarken kitapları hakkında nadiren düşündüğünü anlatan Murakami, maraton koşmak ile roman yazmak arasında doğrudan bir bağlantı kurmuyor. Daha ziyade, bir yazarda olması gerekenlerle, bir koşucuda olması gerekenleri benzetiyor. "Bir yazarda dehanın yanı sıra odaklanma ve sürdürebilme gücü bulunmalı," diyerek, son ikisine düzenli koşmak için de ihtiyaç duyulduğunu belirtiyor. Özetle, "Koşmasaydım yazamazdım," demiyor. Ama hayatına dönüp bakınca ve yaşadıklarında bir anlam arayınca, koşarken öğrendiklerini, yazarken kullandığını fark ediyor. Tıpkı caz bar işletirken öğrendiklerini ya da

dünya müziklerine olan merakını veya çevirmenliğini kullandığı gibi...

Örneğin, bar işletirken uyguladığı "10 kişiden 1'i" politikasını, başlangıçta yazarlığında da benimsiyor. Bu politika uyarınca, bir bara gelen her 10 kişiden 1'i, "Çok güzel bir bar, çok hoşuma gitti," dediği müddetçe, o bar batmadan varlık gösterebiliyor. Aynı şey kitaplar için de geçerli. Her 10 kişiden 1'i beğendiği sürece, beğenmeyen 9 kişiye kafayı takmak gerekmiyor. Kötü eleştiriler moralini bozmasın diye başlangıçta böylesine düşük bir hedef belirleyen Murakami, bir süre sonra romanlarının geniş kitlelere ulaştığını göreyerek seviniyor tabii.

SU İÇSE YARIYOR

Murakami, koşmasaydı yazabilir miydi, bilinmez. Fakat koşmak hakkında yazmasaydı, bu utangaç adamın gününü nasıl programladığını, ne zaman ve nasıl yazdığını, kendisini yazmaya nasıl motive ettiğini öğrenemeyecektik. Dünyanın her yerinde okuru bulunan, yıllardır adı Nobel Edebiyat Ödülü alabilecek yazarlar arasında sayılan Murakami'nin, yazarlığı ile bağlantılı bir metin kaleme alması da, bu metnin Türkçe okuruna ulaşması da şüphesiz çok kıymetli. Fakat bu kitabın, daha evvel hiç Murakami okumamış birini etkileyeceğini sanmıyorum.

Bu kadar insanın onu neden sevdiğini anlamak için *Zemberekkuşu'nun Güncesi*'ni, *Sahilde Kafka*'yı veya *İmkânsızın Şarkısı*'ni okumak gerek. Ardından elinize *Koşmasaydım Yazamazdım*'i alabilir, yazarın koşarkenki azminden etkilenebilir ve onun da hepimiz gibi, "Su içsem yarıyor," diyerek hayıflandığını, spora da kiloya yatkınlığı sebebiyle başladığını görebilir, görüp de rahatlayabilirsiniz. ■

Murakami, nasıl koştuğunu anlatırken, zihninin nasıl çalıştığını da gösteriyor aslında.

BİR BÜYÜK YARATICININ KİŞİSEL CEHENNEMİ

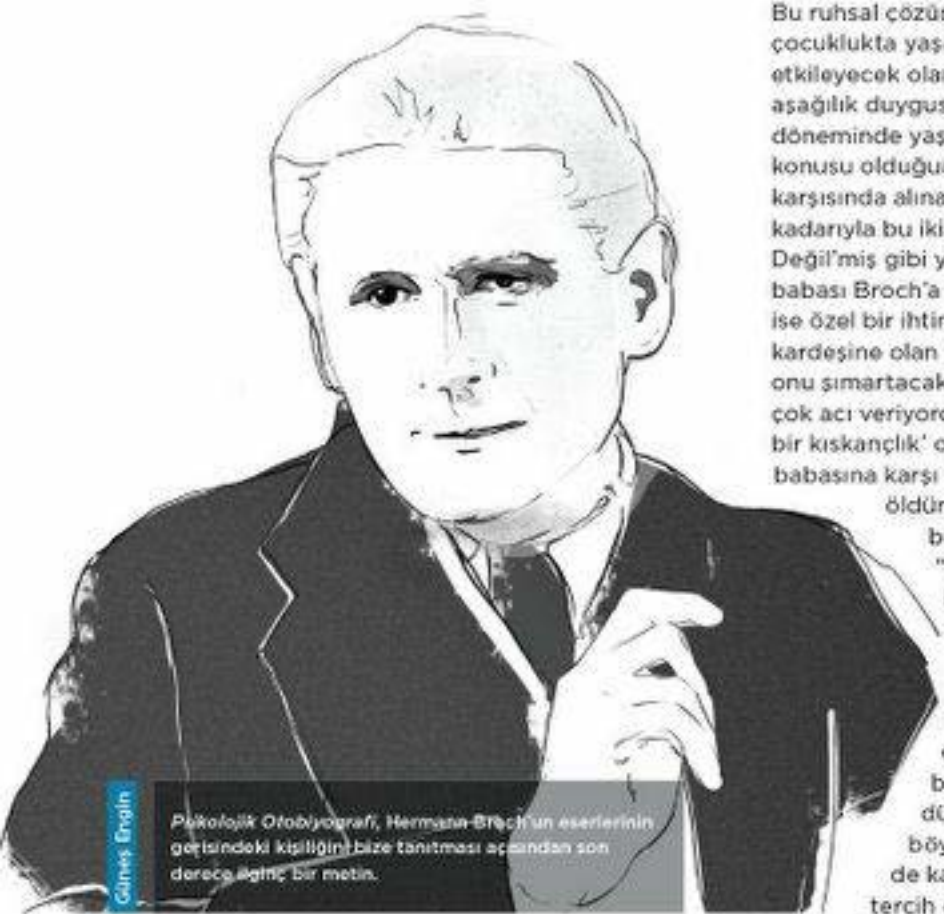
“Otobiyografi sözcüğü bu metnin içeriğini tam olarak karşılamıyor; elimizde aslında bildik anlamda bir otobiyografi değil, bir kişisel ruhsal çözümleme denemesi var.”

Milan Kundera, *Roman Sanatı*’nda Hermann Broch’tan büyük bir övgüyle bahseder. Onun roman macerasını belki de en fazla etkileyen isimdir Broch. Öte yandan, çağdaşı Yahudi aydınlar göre de şanslıdır; Nazilerden ucuz kurtulmuştur. Zengin bir fabrikatörün oğlu olarak, mesela Robert Musil gibi yoksulluk çekmemiş ya da Walter Benjamin gibi kaçmak için çok geç kalmamıştır. Naziler 1938’de Broch’u tutukladılar ancak James Joyce’un

da aralarında bulunduğu bir grup arkadaşının organize ettiği bir kampanya sonucu serbest bırakılıp İngiltere’ye gitmesine izin verilir; sonra da ömrünün geri kalanını geçireceği ABD’ye geçer.

Psikolojik Otobiyografi, bu büyük yazarın eserlerinin gerisindeki kişiliğini bize tanıtmaya çalışır. Bir büyük yaratıcının kişisel cehennemini gösteriyor bize. Aslında otobiyografi sözcüğü bu metnin içeriğini tam olarak karşılamıyor; elimizde aslında bildik anlamda bir otobiyografi değil, bir kişisel ruhsal çözümleme denemesi var. Bu ruhsal çözümlemenin merkezinde ise Broch’un çocuklukta yaşadığı, yaşamının sonuna kadar kendisini etkileyecek olan bir yara yer alıyor: “Korkunç bir aşağılık duygusunun resmidir bu. Tıpkı erken çocukluk döneminde yaşanan yenilgi gibi, anne sevgisi söz konusu olduğunda hem babam hem kardeşim karşısında alınan bir yenilgidir bu. (...) Hatırladığım kadarıyla bu iki adam karşısında kendimi ‘Erkek-Değil’miş gibi yani ‘iktidarsız’ hissettim.” Annesi ve babası Broch’a sevgi göstermezken, erkek kardeşine ise özel bir ihtimam gösterirler: “Babasının erkek kardeşine olan yumuşak tavrı ve annesinin kardeşine onu şımartacak denli sevgi göstermesi, Broch’a çok acı veriyordu. Bunun sonucunda onda ‘korkunç bir kıskançlık’ oluştu. Çocukluğunda, ‘kardeşine ve babasına karşı hissettiği bu kıskançlık’ onu neredeyse öldürüyordu. (...) Annenin sevgisini paylaşan baba ve kardeşin buna uygun olarak onu ‘Erkek-Değil’ ya da ‘cinsel anlamda iktidarsız’ olarak değerlendirdiklerini düşündü Broch.”

Bu ağır yara, Broch’un karşı cinsle olan ilişkisini etkileyecektir. Bu metinde Broch’un çözümlemeye çalıştığı ana konu budur. Aslında fiziki bir iktidarsızlık sorunu yoktur ama düşünsel olarak bu fikre saplanmış, adeta böyle olduğuna inanmıştır. Bu nedenle de kadınlarla olan ilişkilerinde pasif olmayı tercih eder: “Partnerimi ben seçmem, aksine

Psikolojik Otobiyografi, Hermann Broch’un eserlerinin gerisindeki kişiliğini bize tanıtmaya çalışır. Bir büyük yaratıcının kişisel cehennemini gösteriyor bize. Aslında otobiyografi sözcüğü bu metnin içeriğini tam olarak karşılamıyor; elimizde aslında bildik anlamda bir otobiyografi değil, bir kişisel ruhsal çözümleme denemesi var.

partnerim tarafından seçilirim. Çünkü: İktidarsız kişi, iktidarsızlığının ortaya çıkması olasılığı karşısında bu riski üstlenmemek için kadına kur yapmamalıdır. (...) Yenilgiye uğrayacağım duygusu, beni doğal olan sevgi ilişkisinden uzaklaştırdı ve insanüstü bir gayret göstermeme neden oldu." Kitabın, zamanında bir mektup ekinde iki kadın arkadaşına da yolladığı ilk bölümü, kadınlarla olan bu sorunlu ilişkileri ve kendi ideal kadın tiplerinin irdelenmesi hakkındadır.

EDEBİYAT, FELSEFENİN FAKİR BİR İKAMESİ

Broch Viyana'nın meşhur kahvelerinde Robert Musil, Franz Blei gibi entelektüellerle arkadaşlık eder. Eski bir model olan ve Café Central'in Kraliçesi olarak nam salmış kadın gazeteci Ea Von Allesch de bu çevredendir. Broch öncelikle, daha sonra Kafka'nın sevgilisi olarak ünlenecek olan Milena ile ilgilenir, ancak Ea için Milena'dan vazgeçer. Kendisinden on bir yaş büyük Ea ile ilişkileri uzun süre devam edecek ve Broch travmasının kendisine nasıl yanlış seçimler yaptırdığını örneklemek için şunları söyleyecektir: "Hayatımın on beş yılını özen gösterme ve gösterilme ihtiyacı içinde (yanısıra belirtmeli ki, oldukça histerik) bir kadına verdim. Erotik ilişkimiz çoktan bitmiş olsa da, iç yaşantı anlamında birbirimize bağlılığımız beş altı yıl daha sürdü ve şefkat dolu yeni bir cinsel ilişkiye engel oluşturdu." Broch *Die Schlafwandler* (Uyurgezer) üçlemesinin ikinci ve üçüncü kitaplarında Ea Von Allesch'in detaylı bir portresini sunar.

Eğer psikoloji ya da Broch ile özel olarak ilgilenmiyorsanız, ilginizi çekecek bir derleme değil bu.

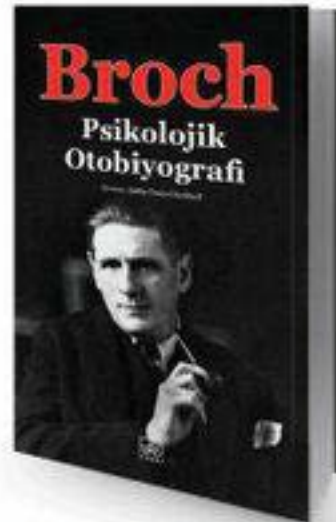
Theodore Ziolkowski "Mutlak Romanın Peşinde" başlıklı eleştirel incelemesinde, 20. yüzyılın en yenilikçi romanlarından ikisinin edebiyatı felsefenin fakir bir ikamesi olarak gören bir yazar tarafından yazılmış olmasını paradoks olarak değerlendirir; şöyle devam eder: "Broch, roman vizyonu açısından ancak Joyce'un *Finnigan's Wake*'i ile kıyaslanabilecek *Vergilius'un Ölümü* adlı romanını tasarlamaya, ABD'ye iltica ettikten sonra kendisinden kültürel bir dönemin kapanışını ders anlatır gibi değil de bir hikaye gibi anlatmasını talep eden bir radyo istasyonu için yaptığı program ile başlar. Bu anlatı, tıpkı romanın kahramanı Vergilius gibi, onu bir çöküş çağında şiir'in artık moral bir değer taşıyamayacağı sonucuna götürür. Nitekim bu dönemden sonra edebiyatın kitlelerin bilincini ve etik tavırlarını etkilemek konusundaki gücünü reddeder ve ölümüne kadar kitle psikolojisi ve politika

üzerinde düşünür, çalışır." Şiir ve edebiyat konusundaki bu tavrı bize Adorno'nun ünlü deyişini anımsatır: "Auschwitz'den sonra şiir yazmak barbarcadır." Kitabın ikinci ana bölümü de iste bu dönemde yaptığı felsefi ve siyasal çalışmaların bir özeti niteliğindedir. Avrupa'nın ikinci savaş ile yaşadığı büyük kriz, Broch'un zaten birinci savaşla birlikte tespit ettiği, üzerinde çalıştığı romanının temel izleğini oluşturan eski dünyanın ve onun değerlerinin yıkılışı konusuna tüm enerjisi ile eğilmesine yol açar. Spenglerci bir yaklaşımla tarihin değer sistemlerinin dağılması ve yeniden toparlanması süreçlerinden oluşan bir çevrimle ilerlediğine inanır. Bu çerçevede Batı uygarlığı da bir çöküş dönemi yaşamaktadır.

Eğer psikoloji ile ya da Broch ile özel olarak ilgileniyorsanız bu otobiyografi sizin için bir değer ifade edebilir ama bunun dışında ortalama okurun ilgisini çekecek bir derleme değil bu. Okumaya karar verirsiniz baştan başlamak yerine, önce 113. sayfadan başlayan "Yayıncının Notları" bölümünü okumanızı tavsiye ediyoruz.

Bir açıklayan olmadan, Broch'un kendi analizinin içinden çıkmak, ne anlattığını anlamak epeyce zor olabilir. Yunan mitolojisinden Amphitryon'la ilgili -136. sayfadaki- açıklama ise yanlış; ancak Elektryon konusu yanlış anlatılmış. Eğer o açıklama çeviri ise, demek ki orijinali de yanlış. Meraklısı, bir mitoloji sözlüğünden doğrusunu öğrenebilir. ■

PSİKOLOJİK OTOBİYOGRAFİ
Hermann Broch
İthaki Yayınları
Çeviren: Saliha Yeniyo Kerkhoff

VAMPIİRİN KANI YERDE KALMAZ

“Yavru Kuş, son zamanlarda görmeye alıştığımız ‘vampir aşkı’ kurgularından ayrı bir yerde duruyor.”

Richard Matheson'ın *Ben, Efsane!* romanı birçok açıdan tarihe geçmişti. Bu özelliklerinden biri, yazarın vampir edebiyatına getirdiği bilimkurgusal yöndü. *Ben, Efsane!*'den sonra benzeri çok vampir romanıyla da karşılaşmadık; daha çok, vampir romanı diyebileceğimiz anlatılar doldurdu bu edebiyat türünü. İlk modern vampir romanlarından biri olduğu iddia edilen bu eserle aynı damarda ilerleyen *Yavru Kuş* romanı da, son zamanlarda görmeye alıştığımız “vampir aşkı” kurgularından ayrı bir yerde duran ve bilimkurgu okurunu daha çok memnun edecek türden bir eser.

Çok da şaşılacak bir özellik değil bu, çünkü Octavia Butler Türkçede ilk defa gördüğümüz bir yazar olsa da, Amerika'da oldukça saygı duyulan bilimkurgu eserleri yaratmış, önemli birçok ödül kazanmış bir yazar. Butler'in, özellikle *Yavru Kuş*'un konusuna ve önemine ilişkin olarak bahsedilmesi gereken iki yönü daha var: Birincisi, yazarımız bir kadın. Bilimkurgu, fantastik kurgu ve korku edebiyatında Ursula K. Le Guin, Anne Rice, Connie Willis ve Jo Walton dışında çok fazla kadın yazarla karşılaşmıyoruz. İkincisi, siyahi bir yazar Butler. 1960'lı yıllarda 20'li yaşlarında olan, ırkçı düşüncelerin ve ırkçılık karşıtı hareketlerin önemli bir dönemine tanıklık etmiş biri.

BİR KAN DAVASI ÖYKÜSÜ

Yavru Kuş'un kahramanı ve anlatıcısı Shori de, tıpkı yazarı Butler gibi siyahi bir kadın, ama aynı zamanda bir vampir. Nerede olduğunu bilmediği bir mağarada uyanan, geçmişine dair hiçbir şey hatırlamayan Shori'nin, sanki yeni doğmuş biri gibi hayata adım attığı ilk bölüm, bizi kendisiyle özdeşleşmeye hızla davet ettiği için olsa gerek, son derece gizemli ve sürükleyici. Romanın devamındaysa, Shori'nin bir delikanlıyla karşılaşmasını, yakınlaşmasını, geçmişiyle ilgili gerçekleri öğrenmesini, ailesini katledenlerin peşine düşmesini okuyoruz.

Romandaki vampirler kendilerine “İna” diyor. İnalar, kendi sözlü edebiyatları, kutsal kitapları, efsaneleri olan

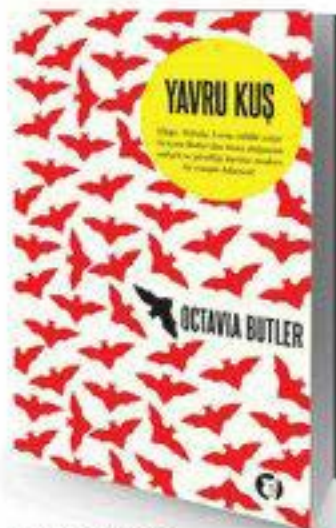

Butler'in, özellikle *Yavru Kuş*'un konusuna ve önemine ilişkin olarak bahsedilmesi gereken iki yönü daha var: Birincisi, yazarımız bir kadın. İkincisi, siyahi bir yazar Butler.

“Stayce Pearlson Octavia Butler'ın ilham alarak yazdığı dizi gösterinin ardından.”

bir vampir soyu. Tıpkı biz insanlar gibi, kökenlerine ilişkin tartışmalı iddialar var. Bunlardan birine göre Dicle ve Fırat nehirleri civarında insanların arasına karışmışlar, sonra da Romanya civarına yayılmışlar. “Ortakyaşar” adı verilen insanlarla beraber yaşıyorlar ve onların ömürlerini uzatıyorlar. İnaların içinde birçok farklı vampir ailesi var ve aslında Shori'nin öyküsü de bir kan davası öyküsüne bağlanıyor. Geçmişinin hesabını soran, siyahi bir kadının öyküsü de diyebiliriz buna, vampirlerin arasında geçen bir kan davası öyküsü de... Tabii ki bir vampirin kanının asla yerde kalmayacağını Carmilla'dan ve Dracula'dan beri zaten biliyoruz.

Yavru Kuş'un öyküsü, birkaç kelimeyle özetlenebilecek kadar basit görünüyor olabilir, ancak olayların dışında kahramanı, arka planındaki toplumsal eleştiri ve yaptığı bilimkurgusal katkıyla diğer örneklerden farklı bir konuma kolaylıkla ayırabileceğimiz bir vampir romanı bu. Shori, aşkın ve cinselliğin kahramanı olmaktan bıkmayan tüm kadın vampirlere karşı yeni bir kadın, yeni bir kahraman, yeni bir vampir. ■

YAVRU KUŞ
Octavia Butler
Aylak Kitap
Çeviren: Algan Sezgintüredi

Mücadele varsa Kitabı var

En cesuru
Epsilon'da...

NE YAPTIM BEN SANA?

Amanda Prowse

**Çocuklarınızı kurtarmak için...
ailenizi yıkar mıydınız?**

"... Beni aldın ve geriye eskiden içinde bir insanı barındıran bu kabuk kalana kadar, yıllar boyunca yavaş yavaş parçalara böldün. O kabuğun içinde ben vardım ama ben gittim, geriye yalnızca kılıf kaldı. Ben gittim ve bunu bana sen yaptın. Neden ben Mark? Neden beni seçtin? Benim yapacağım çok şey vardı, verecek çok şeyim vardı. Benim bir hayatım vardı..."

"Paramparça olmuş hayatını yeniden kurmaya çalışan bir kadının verdiği mücadele... hem çok sürükleyici hem de yürek sızlatıyor... harika yazılmış."
Closer

@epsilon®

FİYASKONUN O YALANCI KOKUSU

“O Koku, yazarın metnini metnin dışında çalgınca savunduğu; gevşek bir olay örgüsüne sahip; kuvvetli bir hikayesi olmayan bir kitap.

Bazı kitapların hikayesi, kitabın kendisinden kat kat daha iyidir ve *O Koku* bence tam olarak böyle bir kitap. “O Koku, Mısır edebiyatında bir mihenk taşıdır” diyen Coetzee’nin de, sadece sevdiği kitapları yayımlamaya

ant içen bir yayın yönetmenine sahip gibi görünen -Jaguar Kitap henüz 1 yıllık bir yayınevi, 6 kitap yayımladı ve ben bu kitapların mübalağasız her birini hayranlıkla okudum- Jaguar’ın da kitabın kendisinden

daha cazip görünen hikayesine vurulduğunu düşünüyorum. Hatta biraz daha ileri gidip yazar Sunullah İbrahim’in de bunun farkında olduğunu; çünkü 78 sayfalık kitabın -elimizdeki baskıya göre- 28 sayfasının kitabın ve yazarın hikayesinden bahseden uzun sunuş ve önsözden ibaret olduğunu; bir yazarın kitabı hakkında bunca uzun metinler kaleme almasının bir çeşit günah çıkarma olduğunu söyleyebilirim.

İspatlayabilirim, işte sunuştan bir pasaj: “Doğrusu çoğu zaman, ortaya koyduğum çalışmayı sanki bir erken doğumla dünyaya getirdiğimi düşünmedim değil, ancak hâlâ içtenlikle diyorum ki, o zamanlar yapabileceklerim bu kadardı.”

Sunullah İbrahim, kitabın sunuşunda -ondan da emin olmamalı ki- bu romanı nasıl bir teknikle yazdığını ve bu tekniğin hikayesini de anlatıyor. Ve bir okur olarak bizden bu güzel hikayeyi takdir edip, metinlerde aksama varsa aldırmanmamızı bekliyor.

İspatlayabilirim, işte bir alıntı daha, yine sunuştan: “... telgraf tarzında yazdığım güncelere bir göz attım, (...) onaltı günlük bir günce... Hepsini bir oturuşta okudum. Öylesine etkilenmişim ki, heyecandan titriyordum. Bu telgrafvari üslupta gizli bir akım vardı. Bu öyle bir üsluptu

Meltem Şahin

Hepimiz yazdıklarımızdan heyecanlanabilir, heyecandan titreyebiliriz. Hatta bundan iyi eserler iyi fikirler de çıkarabiliriz.

Eğer Faulkner'in *Ses ve Öfke*'sinden; Woolf'un *Dalgalar*'ından haberimiz olmasaydı; bu "oyun"a hayran olabilirdik.

ki, ne okuduğunu anlamak için kısa kısa duraklamalara ihtiyaç hissettiriyor; ne en doğru sözcüğü seçmeye, ne dili düzgün kullanmaya, ne de alıngan kişileri soke edecek çirkinlikleri örtbas etmeye önem veriyordu."

KAMUYA SUNMAK

Bunun hakkında konuşabiliriz. Hepimiz böyle altyapıdan yoksun, aşırı cesur ancak malumat yoksunu notlar yazabiliriz; hepimiz yazdıklarımızdan heyecanlanabilir, heyecandan titreyebiliriz. Hatta bundan iyi eserler iyi fikirler de çıkarabiliriz. Ama bunları kamuya sunmadan önce iki kere düşünmekte fayda var. Kim olduğunu hatırlamadığım birinin söylediği gibi, "birdenbire akla gelen parlak fikirleri itimat edemem." Çünkü onlar çoğu zaman gece karanlığından dolayı öyle görünüyordur. Tekrar edip vurgulayalım, öyle bir yazma metodu bulmuş ki İbrahim, doğru sözcük seçmeye, dili düzgün kullanmaya ihtiyacı kalmamış.

Bunu kabullenmeli miyiz? Belki. Yani eğer Faulkner'in *Ses ve Öfke*'sinden; Woolf'un *Dalgalar*'ından haberimiz olmasaydı; bu "oyun"a hayran olabilirdik.

Ses ve Öfke'yi ele alalım; Benji bölümlerini elbette. Tam da İbrahim'in söylediği gibi dil bozularak kullanılır bu romanda. Ama Faulkner bu dili bozarak bu dilin içinde yeni bir dil yaratır ve yeni bir dünyayı görmemizi sağlar; Benji'nin dünyasını. Benji'nin gözünden dünyayı...

Ancak Faulkner, böyle bir dile ihtiyacı olduğu için dili bozar; dili düzgün kullanmaya ihtiyacı kalmaz diye değil. Yine de yani bu dilin bile okurun kesinlikle hissedebildiği kendi içinde kuralları vardır. Östelik bunu buz gibi, buzdağı gibi bir hikayenin etrafında yapar. Oysa İbrahim'in karakteri fazla yüzeysel; gördüğümüz kadıyla dili

O KOKU
Sunullah İbrahim
Jaguar Kitap
Çeviren: Rahmi Er

İbrahim'in karakteri fazla yüzeysel, gördüğümüz kadıyla dili nereden nasıl tam olarak niçin bozduğuna dair dışsal bir sebep yok.

nerden nasıl tam olarak niçin bozduğuna dair dışsal bir sebep yok. Hatta güçlü bir hikaye de yok ortada. Hapisten çıkan ve rejim düşmanı -addedilen- bir sanatçı. Oryantalist bir merakla "Bakın Ortadoğulu, baskıcı rejimin kurbanı, hapisler görmüş yazar neler de yazmış, ne numaralar da bilirmiş," diye bakarsak Sunullah İbrahim'in romanına söyleyecek bir sürü güzel söz bulabiliriz ama romanın teknik açısından ve hikaye açısından tam bir fiyasko olduğu gerçeğini değiştirmez bunlar.

Keşke bunları aşır romancının diğer numarasından bahsedecek yerimiz ve vaktimiz olsaydı; romanı pazarlama şeklinden; müstehcenliği "cesurca" romanında kullanabilmesinden filan. Ama oraya gelemiyoruz bile. Çünkü *O Koku*, yazarın metnini metnin dışında çılgınca savunduğu; gevşek bir olay örgüsüne sahip; kuvvetli bir hikayesi olmayan bir kitap. Hapishane, cinsellik, yasaklanan kitap, yasaklı yazar, devlet, polis gibi her zaman ise yarayan temalar kullanılmaya çalışılsa da... Onlarca taştan bir kolye yapamazsınız. Kolye için bir noktadan sonra daha fazla fazla taş değil; taşları birbirine tutturacak bir zincir ve düğümüne ihtiyacımız vardır. ■

DÖN BEBEĞİM!

Geçenlerde yayımlanan
bir genelgeyle
kamu kuruluşlarında
F klavyeye geçileceği
beyan edildi.

“ Oysa yıllar içinde F’den Q’ya adapte olmak için ne çabalar göstermiştik. Kolay değildi F’i bırakmak zira, şimdi de dendiği gibi bize, Türk diline en uygun yazım şekliydi.

Biliriz ki aslında insanın içinde yaşadığı tek bir dünya vardır; dil. Kendi yarattığı evrene, kendi koyduğu kurallarla hapsolmuş insanın dil dünyası... Bu dünyanın en bize ait olmayan yeri ise elbette yazı. Dilin kurallarının en teknik, bize en uzak alanı yazının içinde dolaşan yabancılar hepimiz. İstemediğimiz bir kaderi oturup kendimiz yazarız! Bilgisayara bağlandığımız bu zamanda, işin teknik kısmı iyiden iyiye elimizden alınmış durumda ama. Hangi hızla düşünüp hangi hızla yazdığımızı, aslında neyi düşünürken neleri dile getirdiğimizi elimizin altındaki teknolojik aletler belirlerken, kaderimiz de bu anlamda teknolojik bir hal alıyor. Evet, soru şu: F mi olsun, Q mu?

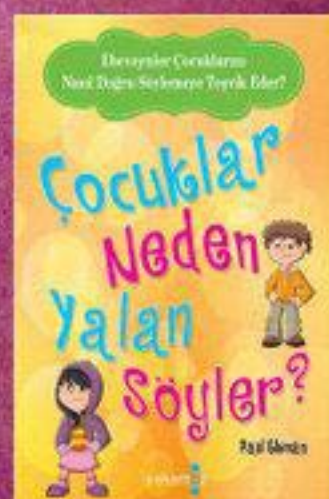
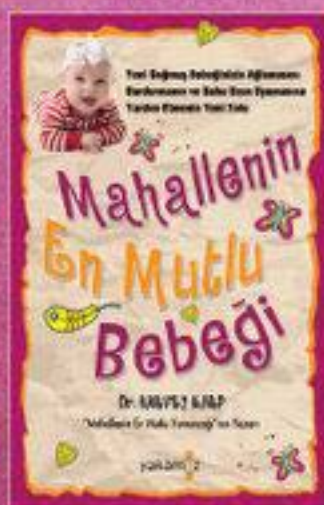
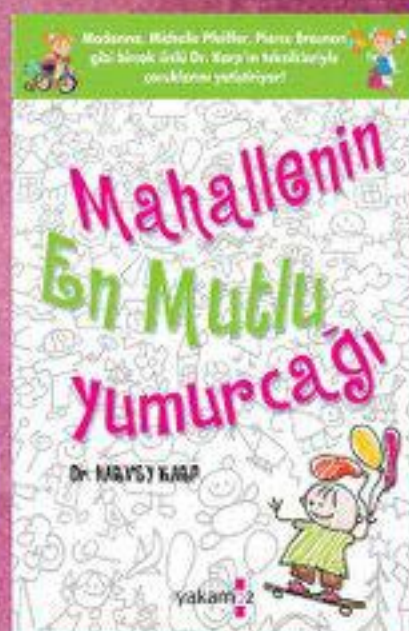
Geçenlerde yayımlanan bir genelgeyle kamu kuruluşlarında F klavyeye geçileceği beyan edildi. Oysa yıllar içinde F’den Q’ya adapte olmak için ne çabalar göstermiştik. Kolay değildi F’i bırakmak zira, şimdi de dendiği gibi bize, Türk diline en uygun yazım şekliydi. Önemli insanlar uzun yıllar bunun için çalışmış, hayatımızı düşünce sistemimizi en kolay yansıtaçığımız şekli vermişlerdi F klavyeye, hem de ta 1955 yılında. Hem de dünya üzerinde kendi dili için geliştirilmiş en iyi klavyeye sahip olmanın onuruyla... Türkçe düşününlerin

dünyası F klavye aracılığıyla daha kolay, daha hızlı, daha mantıklı ilerliyordu, duyduğumuz kıvanç ise cabasıydı. Ama heyhat, dünya kültürü-ekonomi-politiği-teknolojisi öyle işlemiyordu. Hop attık sevgili klavyelerimizi bir kenara, Q’ya geçtik ite kaka. Gazetelerde klavyeye bir an olsun bakmaksızın on parmak yazan gazeteci-yazar abilerimizin, ablalarımızın görüntüsü silindi gitti hızla hafızalarımızdan. Herkesin başı önüne eğildi.

Peki şimdi ne oldu? Yine ite kaka F’e dönmemiz isteniyor. Klavyeler, onlara uyumlu bilgisayarlar değiştirilecek, yerine yenileri gelecek; F’e en kolay uyum sağlayanlar çalışma alanlarında diğerlerinden bir parça da olsa fazla parlayacak. Ve birilerinin de büyük ihtimalle ekonomik durumu olumlu anlamda değişecek. İşte birileri bu yapboz tablosundan zengin olsun diye gıkımızı çıkarmadan değişmeye hem de çok hızlı değişmeye çalışan bizler 2017 yılının sonuna kadar yeniden F’ye geri döneceğiz. Döneriz, nasıl olsa en iyisi F, ister isteyelim, ister istemeyelim.

Türk dilini bilemem ama Türk insanının kendi yazamadığı kaderinde, yapılan olumlu değişikliklere bile üzölmek, öfkelenmek var, en azından son yirmi yılda. Bitse de gitsek! ■

Mutlu Çocuklar, Huzurlu Ebeveynler...

kitapsepeti.com

www.facebook.com/yakamozkitap

www.twitter.com/yakamozkitap

www.yakamoz.com.tr

yakamoz

